

Atrivibar Eghaghaniba Itir Akinafarir Namba 2 O 2 Eghaghaniba Akar faragha zuim

Akinafarir kam, an eghaghanibar akinafarir Namba 1in Eghaghanibar akinafarimin akuar mam. Kamaghin, ni Namba 2in Eghaghanibar akinafarimin akar mingaribar gansi, ni Namba 1in Eghaghanibar akinafarimin akar faragha zuimin gan.

Namba 2in Eghaghanibar akinafarir kam, an Atrivim Solomonin eghaghanim gamua ghua dughiar Israelin kantri bigha akuar pumuningin ikia kantrin pumuningin otogha ghua, kantrin kamning uaghara apanibar dafaribar ikuvizir dughiamin tu. Akinafarir kam uaghan, kantri Israelin notin amadaghan itimin otivizir bizir aviribav kemezir puvati. A kantri Juda ko Jerusalem in nguibar ekiamin otivizir biziba, a dararam eghari.

Atrivim Solomonin eghaghanim

(Sapta 1--9)

God nighnizir aghuim isa

Solomon ganingi

(1 Atriviba 3:4-15)

¹ Devitin otarim Solomon, atrivir bar gav-gavimin oto. Ezi Ikiavira Itir God, an God, a ko

ikiava gavgavim a ganıga a gamima, a guizbangıra ziar ekiar bar pın itim ini.

² Solomon, 1,000plan midorozir gumazibar garir gumazir dapaniba, ko 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapaniba, ko jasba, ko Israelian gumazir dapaniba bar moghıra, ko men ikızibar gumazir dapaniba bar men dia. Ezi gumazir kaba iza Israelian gumazamiziba ko bar moghıra uari akuvazi, Solomon Godın akamın gun me mięei.

³ Egha Solomon ko gumazamiziba bar moghıra dikavigha Godın ziam famın danganir Gibeonın nguibar ekiam itir mięhsiamın ghue. Dughiar kamın, God bativamin Purirpenim, pın itir danganir kamın iti. Bar fomıra, Israelia gumazamiziba puvatızir danganimın itima, Ikiavıra Itir Godın ingangarir gumazim Moses, Purirpenir kamın ingari.

⁴ Dughiar kamın, Godın Akar Dikirızir Gavgavimın Boksiam Jerusalemın itir purirpenir igharazir Devit ingarizimın iti. Atrivim Devit, faragha Kiriati Jearimın nguibar ekiamın ghua Boksiar kam inigha, iza Jerusalemın itir purirpenir kamın aneti.

⁵ Ezi God bagha ofa gamir dakozir mam uaghan, Gibeonın itir Ikiavıra Itir Godın Purirpenimın guamın boroghın iti. Kar brasın dakozir Besalel fomıra ingarizim. Besalel, a Urin otarim, egha Hurin igiavotarim. Ezi Solomon gumazamiziba ko, me bar moghıra ghua danganir kamın Ikiavıra Itir God ko mięia, an ziam fe.

⁶ Egha Solomon ghua God bativamin Purirpenimîn otogha brasin ofa gamir dakozir kamîn boroghîn tugha, Ikiavira Itir Godin damazimîn ofa gamir dakozir kam gisin 1,000plan ofan bar isia mighiribagh ami.

⁷ Solomon ofa gamigha givazi, Ikiavira Itir God dimangan, uabi an akagha a migia ghaze, “Ni bizir tizim gifongegh, nan azaraghti, ki ni daningam.”

⁸ Ezi Solomon kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni nan afeziam Devit, bar an apanguvigha deragha a gami. Egha ni datirighin na gamizi, ki an danganim inigha atrivimîn oto.

⁹ O Ikiavira Itir Godin Gavgavim, gumazamizir ni me gativasa na ganingizir kaba, me bar avirasemezi gumazitam me diponan iburagham, mati nguazir kamîn minemniaba. Kamaghin, ni datirighin nan afeziam Devit ko amizir akar dikirizir kam damighti, a guizbangira otivasa ki ifonge.

¹⁰ Ni datirighin nighnizir aghuim ko fofozim na daningasa ki ifonge, eghti ki deraghvira gumazamizir kabar ganam. Puvatighti, ki manmaghira nin gumazamizir avirir kabagh ativagh men ganam? Guizbangira, gumazitam uabi me gativan iburagham. Ki uabi ki fofoziba bar puvati.”

¹¹ Ezi God kamaghin Solomonin akam ikaragha ghaze, “Nin azangsizim a bar dera. Ni bizir aviriba ko dagiar aviriba ko ziar ekiam iniasa nan azarazir puvati. Ni uan apanibagh asighasighasa nan azarazir puvati. Ni dughiar ruarimîn nguazir

kamın ikiasa nan azarazir puvati. Ni gumazamizir ki ni ganingiziba deraviram men ganasa, nighnizir aghuim ko fofozir aghuim bagha nan azai.

¹² Kamaghın, ki datirighın nighnizir aghuir bar aviriba ko fofoziba ni daningam. Egh ki uaghan dagiar aviriba ni daningiva gumazamizibar amuti, me ziar ekiam ni daningam. Eghti bizir kamın, atrivir nın faragha ikeziba ko nın gın izamiba, ni bar me gafiragham.”

¹³ Ezi Solomon Gibeonın Godın ziam fer dananimın itir God bativamin Purirpenim ategha, uamategha Jerusalemın ghu. Egha a Jerusalemın atrivimın ikia Israelian gari.

Atrivim Solomon midorozir gumazir aviriba ko bizir aviriba iti

(1 Atriviba 10:26-29)

¹⁴ Solomon dughia bar zurara uan midorozir gumaziba bagha, midorozir karisba ko hoziaba isi. Egha a karisba ko hoziaba ikiamin nguibar ekiabar da arisi, ezi maba a ko Jerusalemın iti. A 1,400plan karisba ikia, egha 12,000plan hoziaba iti.

¹⁵ Solomon atrivimın itir dughiamın, a temer sidan aviriba ko silvan aviriba ko golın bar avirim inigha Jerusalemın ize. Ezi dughiar kamın silvaba bar avirasemegha dagiar kinibar mın pura tintinibar irav iti. Egha uaghan temer sidan bar aviriba iti, mati Israelin mighsiar muziaribar itir temeba.

¹⁶ Solomon, kantri Musri ko kantri Silisian, ua bagha hoziaba ini. A dagiar ingangaribagh amir

gumaziba amadima, me Silisian ghua a bagha hoziabagh ivesi.*

¹⁷ Ezi dagiaba bagha ingangaribagh amir gumazir kaba, Musrin karisba ko hoziabagh ivesi. Karisba vaghvagha dar ivezim 6,000 kinan tu, ezi hoziaba vaghvagha dar ivezim 1,500 kinan tu. Ezi dagiar ingangaribagh amir gumazir kaba, me karisba ko hoziaba inigha ghua da amadima, Hitia ko Sirian atriviba dagh ivesi.†

2

Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingarasa bizibar akiri

(1 Atriviba 5:1-18)

¹ Solomon gumazamiziba Ikiavira Itir Godin ziam fasa, a Godin Dipenitamın ingarasa nighnisi. Egha a ua baghavira uaghan dipenitamın ingarasa nighnisi.

² Egha a 80,000plan gumaziba miḡhsiaba itir danganimın mangi dagiaba aghorasa me amisevegħa, 70,000plan gumazir dagiaba ko bizir igharaziba sara ateramiba amisevegħa, 3,600plan ingangarir gumazibar ganamin gumazir dapaniba amisefe.

³ Egha Solomon Tairin nguibar ekiamın Atrivim Hiram bagha akam amaga ghaze:

“Ni fomira nan afeziam Atrivim Devitin akura, egha ni an Dipenimin ingarasa temer sidaba a bagha da amangi. Ezi ki kamaghın

* **1:16:** Gumazir maba kamaghın nighnigha ghaze, Kantri Musri, a Kantri Isipin ababanım gami. † **1:17:** Hibrun akam deragħa akar kamın mınгарım abighizir puvati.

ifonge, ni datirighin uaghan arazir kamra na damuam.

⁴ Ki datirighin Ikiavira Itir God, uan God bagh Dipenimin ingaram. Dipenir kam, a God baghvira ikiam, eghti ki uan gumamaziba ko dipenir kamın mangi mughuriar aghuiba zuir pauran aghuiba tuam. Egh e zurara Godın damazimın Bretin rubuzir e ofan mın a daningamibar arigham. Egh e bar isia mighirir ofabar amuam. Egh e zurara mizaraziba ko guaratiziba bar, ko Sabatin dughiaa, ko iakinir igiabar dughiar ekiaba, ko Ikiavira Itir God, en Godın ziam famin dughiar ekiar igharaziba, e a bagh ofan kabar amuam. A zurara arazir kam damuasa Israelia e mikeme.

⁵ “En God gavgavir bar ekiam ikiava godın igharaziba bar dagh afira. Kamaghın, ki bar Dipenir ekiamra ingaram.

⁶ Guizbangira, gumazitam God bagh dipenir tamın ingaran iburagham. E fo, overiar bar pin itim, en damazimın a bar ekefe, egha a uaghan Godın damazimın, bar sufi. Kamaghın, tinara a bagh dipenitamın ingaramin gavgavim iti? Ti puvatigham. Ki uaghan a bagh dipenimin ingaran iburaghuburaki. Egha ki a bagh, paura tuti a isi migharir mughuriar bar aghuim damuamin dananimın mın, Dipenimin ingarasa ifonge.

⁷ “Ki uabi, ki Juda ko Jerusalemın gumazir maba iti, fomira nan afeziam Devit, Godın Dipenir kamın ingangaribar amuasa me amisefe. Me bizir igharagha garibar amuamin fofoziba iti. Ni gumazir bizir igharagha

garibagh fozir aghuitam amadaghti, a izi me ko ingar. Gumazir kam, gol ko silva ko bras ko ainin bizibar ingaramin fofozim iki. Egh nir pighagheviba, ko nir agheviba ko nir bluplaba ko, dighdirir bar aghuibar ingaramin fofozir bar aghuim iki. A uaghan nedaziba aghoramin fofozim iki.

⁸⁻⁹ “Ki uaghan kamaghin fo, nin ingangarir gumazir maba Lebanonin mighsiabar itir danganibar itir temeba oka bar fo. Kamaghin, nin ingangarir gumaziba Lebanonin temer sidaba ko temer painba ko junipan temeba okegh na bagh da amadaghti da izasa ki ifonge. Ki Dipenir bar dafar dirimin ingaram. Kamaghin, ki uan ingangarir gumaziba amadaghti me mangi, nin ingangarir gumazibar akuragh temer pozir dafam mikanam.

¹⁰ “Ni oragh, ki daghetaba nin ingangarir gumazibar aningam. Ki witin me mirmirigha givazimin 2,000 tanba, ko balin 2,000 tanba, ko wainin dipar 400,000 litaba, ko olivin borer 400,000 litaba ia daningam.”

¹¹ Tairin Atrivim Hiram, Solomonin akam baregha givagha, akinafarim osira, Solomonin akam ikarvagha kamaghin a migia ghaze:

“Ikiavira Itir God uan gumazamiziba bar me gifonge, kamaghin a ni gamizi, ni men atrivimin oto.

¹² E datirighin Ikiavira Itir Godin ziam fam, a Israelian God. A uabi overiam ko nguazimin ingari. Egha otarir bar aghuir mam isa Atrivim Devitin danganim iniasava a ganingi. Devitin otarir

kam a nighnizir aghuir bar aviriba ko fofoziba iti. Egh a Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingariva, ua bagh tamın ingaram.

¹³ “Kamaghın, ki datirighın uan ingangarir gumazir faragha zuim Huram nın akurvaghı anemangam. A ingangarir guar aviribar amuamin fofozim ikiava, nighnizir bar aghuim iti.

¹⁴ An amebam Danın anabamın adarazir amizim, ezi an afeziam Tairın nguibar ekiamın gumazim. Huram, a gol ko silva ko bras ko ain ko dagıaba ko temebar bizibar ingaramin fofozim iti. Egha a uaghan nir pıghaghevıba, ko nir bluplaba, ko nir aghevıba ko, inir ghurghurir aghuarıba ko dighdirir bar aghuir bar dirıbar ingari. Egha a nedazıba aghorir fofozim iti. Egha gumazıba nedazir manmaghın garıbar ingarısı a mikımtı, an adar ingaram. A nın ingangarir gumazıba ko nın afeziam Atrivim Devitın ingangarir gumazıbar akuragh ingaram.

¹⁵ “Ezi nan gumazir ekiam, ni datirighın mikemezi moghın, e bagh witba ko balıba ko wainın dipaba ko olivin boreba amangasa ki ifonge.

¹⁶ Nan ingangarir gumazıba Lebanonın mighsiabar ghuavanabogh temer ni ifongezıba okegh ada inigh, ongarir dadarım bagh magıram. Egh me ongarımın da uari akuvagh pamten da ikegh, da inigh ongarımın Jopan nguıbar ekiamın magıram. Eghtı nın ingangarir gumazıba Jopan izi temer kaba inigh Jerusalemın mavanangam.”

*Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingari
(1 Atriviba 5:15--6:38)*

¹⁷ Solomon mikemezi, me Kantrin Igharazibar Gumazamizir Israelin aven itiba, bar me menge. Fomira Solomonin afeziam Atrivim Devit me menge, ezi Solomon datirighin ua me medi. Ezi men dibobonim 153,600in tu.

¹⁸ Egha a mighsiaba itir danganimin itir dagiaba aghorasa men 80,000plan gumaziba amisevegha, dagiaba ko biziba aterasa 70,000plan gumaziba amisefe, egh men ganti me deravira ingangarim damuasa 3,600plan gumazir dapaniba amisefe.

3

¹ Atrivim Solomon Jerusalemın aven, Morian Mighsiam gisin maghira Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingari. Mighsiar kamra, Ikiavira Itir God Solomonin afeziam Devit bato. Fomira Jebusian adarazir gumazir mam Arauna, a mighsiar kamın wıtın ovizibar iniba kua dar dagheba isir danganimin ikia ingangarir kam gami. Danganir kam, Devit Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingarasa anemisefe.

² Solomon atrivimin itir dughiamın, namba 4in azenimin, an namba 2in iakinimin an aruer namba 2in, a Dipenimin ingangarim maghiram a gami.

³ Godin Dipenimin biribar ababaniba, Atrivim Solomon uabi dar ingari, ezi da kamaghın ghu, an ruarim 27 mita, ezi an arozim 9 mitan tu.

⁴ Ezi azuarir mam Dipenimin itiar akamin amadaghan iti. An arozim 9 mitan tugha, Godin Dipenimin arozim ko voroghira ghu. Ezi an tuirivim, 54 mitan tu. Ezi me golin aghuim inigha,

danganir kamın aven biriba bar dagh arıgha da ave.

⁵ Egha me temer painın arariba inıgha Godın Dıpenimın aven itir Anogoroghezir Danganımın biriba bar dagh afughafuki. Egha me golin aghuim inıgha ter ararir kabagh arıgha bar da ave. Egha golin kam gisin, me temer detin nedaziba ko senin digiriba aghore.

⁶ Atrivim golin kaba, kantri Parvaimın da ini. Egha a dagiar bar dirir iveziba bar pın koziba inıgha, Godın Dıpenim asingı.

⁷ A gol inıgh, Dıpenimın danganiba bar dar pogh da avasa gumazamizibav gei, kar dıpenir otavaraziba ko afiaba, ko biriba, ko tiar akaba, ko ter ararir tiar akabar apengan itiba. Egha me Dıpenimın biribar enselin bar gavgavibar nedazibar ghore.

⁸ Egha Solomon me mikemezi, me Bar Anogoroghezir Danganımın ingari. An arozm 9 mita, egha Dıpenimın arozm ko voroghıra ghı. Ezi an ruarim uaghan 9 mitan tu. Egha me golin bar aghuim inıgha Bar Anogoroghezir Danganımın biribar pogha bar da ave. Golin kamın osımtızim 20,000 kilogrem gafira.

⁹ Me 500 grem gol inıgha dikonibar dapanibar pogha da ave. Egha me uaghan gol inıgha ghuriar pın itimın danganir dozibar biribar pogha da ave.

¹⁰ Egha atrivimın ingangarir gumaziba enselin bar gavgavir pumuningın nedazimningın ingari. Egha me gol inıgha bar moghıra aningın pogha aning avara. Egha Bar Anogoroghezir Danganımın aven aning asara.

11-13 Aning uaghara Bar Anogoroghezir Danganimın amadaghan gari. Aningın avızimning kuiaghırigha voroghıra iti. Ezi aningın avızibar ruariba vaghvagha, 2 mita ko 25 sentimitan tu. Enselın mam agharir guvimın amadaghan mitıghav iti, ezi an avızir mam agharir guvimın birim biragha an poro. Ezi enselin igharazim agharir kiriamın amadaghan mitıghav iti, ezi an avızir mam agharir kiriamın birim biragha an poro. Ezi aningın avızir igharazimning iza danganir kamın aven tongıra uaning bira. Enselın kamningın avızibar ruariba bar moghıra 9 mitan tu.

14 Egha Bar Anogoroghezir Danganimın tiar akam avasa, me inir bluplaba, ko pıghaghevıba, ko aghevıba ko, inir ghurghurir aghuarıba sara inıgha inir ekiam isami. Egha me enselin bar gavgavıbar nedazıba inir kamın da isamıgha, tiar akamın anegura.

*Me guarir akınir ruarir
pumuningın ingari
(1 Atrivıba 7:15-22)*

15 Atrivim mıgeıma, me guarir akınir ruarir pumuningın ingarıgha İkiavıra İtir Godın Dıpenimın tiar akamın azenara aning asara. Aningın ruarimning uaghara 16 mitan tu. Me uaghan guarir akınir ruarimningın roghuar pumuning akırıgha guarir akınir kamning gısın aning atı. Guarir akınir ruarir kamningın roghuamningın ruarim, 2 mita ko 20 sentimitan tu.

¹⁶ Me gın senbar ingarigha guarir akınir ruarir kamningın roghuamning garu. Egha me temer pomigranetin ovızibar nedazir 100plan ingarigha, senın kabagh isın da ike.*

¹⁷ Ezi me guarir akınir ruarimningın ingan-gariba agıvagha, aning inigha Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın azuarimın tiar akamın boroghın aning asara. Egha guarir akınir ruarir sautın amadaghan tughav itim, kamaghın a dıbori, Jakın. Egha notın amadaghan tughav itim kamaghın a dıbori, Boas.†

4

Me Ikiavıra Itir Godın Dıpenim bagha ua bizir mabar ingari

(1 Atriviba 7:23-51)

¹ Atrivim Solomon mikemezi, me bras inigha ofa gamir dakozir mamın ingari. An ruarim 9 mitan tu, ezi an arozim uaghan 9 mitan tu, ezi an tuirivim 4 mita ko akuamın tu.

² Egha me brasın avırıba inigha da tuezı da isia amerezi, me bras tengın bar ekiamın ingarigha, a dıbora ghaze, Ongarim. Tengın kamın arozimın ababanım 4 mita ko 57 sentimitan tu, ezi an tuirivimın ababanım, 2 mita ko 28 sentimitan tu,

* **3:16:** Hibrun akam ghaze, me Bar Anogoroghezir Danganımın aven senın kabar ingari. Ezi bar guızbangıra, Bar Anogoroghezir Danganımın aven, me an bizibar ingarir puvati. Kamaghın amızı, gumazir avırıba ghaze, me deragha akar kamın mıngarımın osirizir puvati. † **3:17:** Hibrun akamın, ziar kam Jakın, akar kamın mırara ghu, “God a gamızı an oto.” Ezi ziam, Boas, akar kamın mırara ghu, “Godın gavgavımın aven.” **4:1:** Ua Me Ini 27:1-2

ezi an akam gighuizir ababanim, 13 mita ko 71 sentimitan tu.

³ Egha me bulmakaun apuribar nedazir bizir pumuning tengin kamın akamın miriabar da arigha a gighui. Ezi tengin kamın akam bulmakaun nedaziba bar a gighuigha iti. Egha bulmakaun 12plan nedaziba, 1 mita 1 mitan tızibar aven iti. Me nedazir kabar ingarigha da isa tengin poghezir pu. Puvati, me tengin ingaravıra nedazir kaba sara ingari.

⁴ Egha me 12plan bulmakaun apuriba brasın dar ingara, uaghan maghıra tengin kam dar ogabagh isin an ingari. Ezi bulmakaun kabar 3plan guaba, aruem anadi naghın gari, ezi 3pla aruem uaghiri naghın gari, ezi 3pla notın amadaghan gari, ezi 3pla sautın amadaghan gari. Ezi dar ogaba tengin dikinimın apengan ikia, egha uarir akuighav iti.

⁵ Tengin kamın brasın mitiar azenan ikegha ghua averiamın tuzim, a bar mitemegha, an ababanim, 8 sentimitan tu, mati gumazimın dafarimın ababanim. Tengin kamın miriam mati kavın akam, egha akımarir aghuarir onezir mamın mın kuiaghırigha iti. Tengin kam 60,000 litan dipam an aven ikiam.

⁶ Egha me uaghan tengin muziarir 10plan ingari. Egha me 5pla sautın amadaghan Godın Dipenimın miriamın ada afe, egha 5pla notın amadaghan ada afe. Ezi tengin kaba, me dar ofan bar isia miğhiribar amuamin asızir tuziba ruam. Ezi tengin ekiam, ofa gamir gumaziba a guruam.

7-8 Egha me gol inigha lambar arighasa 10plan aghoribar ingari. Lamın aghoribar ingaramin arazimın Akar Gavgavim, a Moses Osirizir Arazibar akınafarimın iti, ezi me deraviram an gıntigha, lambar aghariba arazir kamın dar ingari. Egha me uaghan 10plan dakozibar ingari. Egha lamın aghariba ko dakoziba isa, Godın Dıpenimın aven, Anogoroghezir Danganimın aven da ariki. 5plan dakoziba ko 5plan lamın aghoriba notın amadaghan iti, ezi 5plan dakoziba ko 5plan lamın aghoriba sautın amadaghan iti. Egha me uaghan gol inigha 100plan itarir ekiabar ingari.

⁹ Me uari akuvamin danganir ekiam ko uari akuvamin danganir dozimın ingari. Danganir dozir kam, a ofa gamir gumazibar danganim. Egha uari akuvamin danganir ekiamın tiar akabar ingari. Egha me bras inigha tiar akar kabar pogha, bar ada ave.

¹⁰ Egha me tengın ekiam inigh ghua Dıpenimın guamın mıkebar sautın amadaghan itimın anefa.

¹¹ Ezi Huram uaghan ruamin mineba, ko savolın muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba sara ingari. Egha datirighın Huram Atrivim Solomon a ganıngizir ingangariba bar ada agıfa. Kar Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın ingangariba.

¹² Bizir Huram ingarizibar kara: Brasın ingarizir guarir akınir ruarir pumuning ko, aningın pın itir dapanimning ko, sen brasba ivemın mın dar ingarigha, a da isa guarir akınimningın dapanimningın asuamning asıngi.

13 A uaghan 400plan temer pomigranetin ovizibar nedazibar ingarigha da isa guarir akinimning dapanimning garuzur ivemin min garir bizim gike. Guarir akinimningin dapanimningin asuamning vaghvagha pomigranetin ovizir bizir pumuning aningin iti.

14 A uaghan 10plan wilkarbar ingari, egha 10plan itarir ekiar dagh isin itibar ingari.

15 Egha uaghan tengin dipar bar ekiar kamın ingari, me a dibora ghaze, Ongarim. Egha uaghan 12plan bulmakaun apuribar nedazir tengin kam ateramibar ingari.

16 Egha a uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba, a brasin bar dar ingari. Huram, Solomonin akamin gin ghua, Ikiavira Itir Godin Dipenim bagha biziba bar adar ingari. An adar ingarigha givagha, iniba inigha bar deraghavira da isamigha dagh amizi, da bar deragha taghtasi.

17 Atrivim Solomon Seredan nguibar ekiam ko, Sukotin nguibar ekiamningin tizimin, Jordanin Faner danganir zarimin, a bizir kabar amuasa Huram mikeme. Danganir kam, a bizir kabar ingaramin nguazir gavgavir aghuim iti. Huram brasba inigha, da tuezı da isia ameregha dipamin min oto. Ezi ana da isa mozir me bizir kabar nedazibar min nguazir kuizibagh fugha dar ingari.

18 Solomon Huram mikemezi, a brasin bizir kaba bar dar ingari. Da bar aviraseme, ezi me brasin kabar osimtızim mengezir puvati. Ezi gumazitam brasin kabar osimtızim gifozir puvati.

19 Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin biz-

ibar ingarasa, ingangarir gumazibav keme. Ezi me gol inigha, ofa gamir dakozim ko, God ganidir bret arizir dakozimin ingari.

²⁰ Egha me Anogoroghezir Danganimin birimningin boroghin darighasa golin bar aghuim inigha 10pla lamba afamin aghoribar ingari. Lambar ingaramin arazimin akam, a Moses Osirizir Arazibar aven iti, ezi me lamın aghoriba arazir kamın gın ghua dar ingari.

²¹ Me uaghan golin bar aghuim inigha akimariba ko, lamba ko, bizir akamimin min garir avimin suighamibar ingari.

²² Egha me golin bar aghuim inigha, ofan ghuziba arighamin itariba ko, itarir igharaziba ko, bizir lamba amungamiba ko, itarir paura tutima migharir mughuriar aghuim mangamiba, ko itarir avim ateramiba, me bar dar ingari. Me uaghan gol inigha, Bar Anogoroghezir Danganim ko Danganir Anogoroghezim ko Godin Dipenimin guamin itir tiar akabar ainsisbar ingari.

5

¹ Atrivim Solomon, uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangariba bar ada gifa. Egha Solomon, an afeziam Devit Ikiavira Itir God baghavira inabazir bizir kaba, silva ko gol ko itarir aghuiba, ana da inigha iza Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir danganir biziba arizimin da ariki.

*Me Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam isa Ikiavira Itir Godın Dipenimın aneti
(1 Atriviba 8:1-9)*

² Egha Atrivim Solomon Israelian gumazir aruaba ko, men anababar gumazir dapaniba ko, men inazir afeziabar dakoziabar gumazir ekiaba bagha akam amaga ghaze, me bar izi Jerusalemın a bativam. A kamaghsua, me Atrivim Devitın Nguibar Ekiam Saionın Mighsiamın mangi, Ikiavira Itir Godın Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam inigh izi, Ikiavira Itir Godın Dipenimın mavanang, danganir igiam darıgham.

³ Ezi Israelian gumazamiziba bar, namba 7ın iakinimın iza Atrivim Solomonın boroghın uari akufa. Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam.

⁴ Israelian gumazir aruaba bar otivigha gıvazi, Livain gumaziba, Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam gisaghpu.

⁵ Ofa gamir gumaziba ko Livaiba, Ikiavira Itir Godın Boksiam ko, God bativamin Purirpenim ko, an biziba bar ada inigha, Ikiavira Itir Godın Dipenimın boroghın ghu.

⁶ Me ghua otivigha gıvazıma, Solomon Israelian gumazamiziba ko bar iza Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiamın guamın uari akuvagha iti. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir bar aviribav soghezi, gumaziba da mengan ibura.

⁷ Me ofaba bar dagh amigha gıvazıma, ofa gamir gumaziba Ikiavira Itir Godın Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam inigha Ikiavira

Itir Godin Dipenimin aven itir Danganir Bar Anogroghezimin ghua, enselin bar gavgavimningin avizimningin apengan aneti.

⁸ Enselin kamningin aviziba kuiagherigha ikia, Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam ko iter otevir Boksiam aterimning sarama avara.

⁹ Boksiam aterir iter otevir kamning, bar ruara. Ezi aningin ruaghatevimning, tiar akamin inir ekiamin porozi, aningin ruaghatevimning mong fighav iti. Eghti gumazim Danganir Anogroghezimin tugh, aningin ruaghatevimning itir danganimningin ganam. Gumazim Danganir Anogroghezir kamın azenan ikiva, aningin ganighan kogham. Iter otevir kamning, datirighin ikia kamaghira iti.*

¹⁰ Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiamin aven bizir aviriba itir puvati, Godin Akar Gavgaviba itir dagiar akuamningra, an aven iti. Israelia fomira Isip ategha iza Sainain Mighsiamin itima, Ikiavira Itir God me ko Akar Dikirizir Gavgavim akiri. Ezi Akar Dikirizir Gavgavir kam, a dagiar akuar kamningin iti, ezi Moses fomira aning isa Boksiam kam garu.

Godin angazangarir ekiam Ikiavira Itir Godin Dipenim gizifa

(1 Atriviba 8:10-11)

¹¹⁻¹³ Gumazamiziba tighar uari akuvagh Akar

5:8: 2 Eghaghaniba 3:10-13 * **5:9:** Migirighar otevir kam, "Iter otevir kamning, datirighin ikia kamaghira iti," a e itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei. **5:10:** Godin Araziba 10:5 **5:11-13:** 1 Eghaghaniba 16:34; 2 Eghaghaniba 7:3; Esra 3:11; Onger Akaba 100:5; 106:1;

107:1; 136:1; Jeremaia 33:11

Dikirizir Gavgavimın Boksiam inigh Ikiavira Itir Godin Dipenimın aven mangamin dughiamın, Godin ofa gamir gumaziba Godin damazimın zueghamin arazim gami. Ezi gumazamiziba iza uari akuvagha givazir dughiamın, Asap, ko Heman ko Jedutun, ko men otariba ko men adarasi, me inir ghurghurir bar aghuiba ikegha, aruem anadi naghın ofa gamir dakozimın boroghın tuivighav iti. Gumazir kaba, me Livaibar tongın gumazir ighiabagh amua gitabav soziba. Me gitanguar aviriba ko brasın itarir aviribar suighav iti, ezi 120plan ofa gamir gumaziba sighabar suigha me ko tuivighav iti. Gumazir kaba, me onger akaba banga bar fo, egha me uarir akuigha Ikiavira Itir Godin ziam fava a minabir ighiabagh amir dughiamın, gumazir ighiabagh amiba ko sighabagh iviba, me bar tiarir vamiran ighiar bar aghuibagh ami.

Ofa gamir gumaziba Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam isa Ikiavira Itir Godin Dipenimın aven anetigha givagha, me azenimın izir dughiamın, ighiam gamir gumaziba maghira dikavigha sighabagh iviava, brasın itariba ko gitabav sogha, Ikiavira Itir Godin ziam fe. Me kamaghın onge:

“Ikiavira Itir Godin Araziba bar dera,
ezi a zurara en apanguva ikia mamaghira
iti.”

Me tuivighavira ikia ighiar kam gamir dughiamın, ghuariam zuamira Ikiavira Itir Godin Dipenimın averiam bar a gizifa.

¹⁴ Ikiavira Itir Godin angazangarim ghuariamın

avenisiragha bar angazangarigha Dīpenim bar anevara. Kamaghin, ofa gamir gumaziba uan ingangarim damuan ibura.†

6

1-2 Ezi Solomon kamaghin Ikiavira Itir God ko migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni ghaze, ni ghuariar bar mitarmemin aven ikiam. Ezi ki datirighin ni bagha Dīpenir bar aghuir mamīn ingari, kar dīpenir ni zurara ikivira ikiamim.”

Solomon migirigtaba isava gumazamizibagh anidi

(1 Atriviba 8:14-21)

3 Atrivim Solomon God ko mikemegha givagha, raghirigha Israelian gumazamizibar gara, deragh me damuasa Godin azangsisī.

4-8 Egha a kamaghin migei, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a Israelian God. An akar dikirizir nan afeziam Devit bagha amizir kam, deraghaviram an gin ghu. Devitin nighnizim kamakin, a Dīpenitamīn ingarighi, gumazamiziba Ikiavira Itir God, Israelian Godin boroghin iziva an ziam fam. Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a migei, ‘Ki Isipin kantrin uan gumazamiziba inigha izir dughiamin ikegha iza datirighin, Israelia nan ziam fasa, ki ua bagh Dīpenitamīn ingarasa, nguibar ekiatam ginabazir puvati. Egha uaghan, uan gumazamizibar ganasa gumazitam amisevezir puvati. Egha datirighin, ki nguibar

† 5:14: Ni 1 Atriviba 8:11in gan.

6:4-8: 2 Samuel 7:1-13; 1

Eghaghaniba 17:1-12

ekiar kam Jerusalem amisefe, eghti gumamaziziba an iziva nan ziam fam. Devit, ki uan gumamazizibar ganasa ni a misefe. Ki fo, ni na bagh Dipenimin ingarasava amir nighnizir kam, a dera.

⁹ Ni uabi na bagh Dipenimin ingaran kogham. Nin otarir nin otoghamimra, a gin na bagh Dipenimin ingarighti, gumamaziziba an mangiva nan ziam fam.'

¹⁰ "Ikiavira Itir God, akar dikirizir kam gamizi, a datirighin guizbangiram oto. Ezi Ikiavira Itir God akam akirizi moghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha Israelian atrivimin otogha iti. Egha ki Ikiavira Itir God, Israelian God bagha Dipenir kam in ingari, eghti Israelia an boroghin mangi an ziam fam.

¹¹ Egha ki Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam arighasa, Dipenir kam in aven danganir mam in ingari. Boksir kam in aven, dagiar akuar pumuning iti, ezi Akar Dikirizir Gavgavim aning in iti. A fomira me koma Akar Dikirizir Gavgavir kam gami."

*Solomon God minabi
(1 Atriviba 8:22-53; Onger Akaba 132:8-10)*

¹²⁻¹³ Egha Solomon Israelian gumamazizibar damazimin, Ikiavira Itir God in ofa gamir dakozimin boroghin tu. A me bras in ingarizir ofa gamir dakozimin ghuavanabogha a gisin miti. Dakozir kam ofa gamir dakozimin boroghin, danganir me uari akuvimin iti. Dakozir kam in arozim, 2 mita ko 20 sentimitan tu, ezi an ruarim, uaghan 2 mita ko 20 sentimita, ezi an tuirivim, 1 mita ko 30 sentimitan tu. Solomon Israelian

gumazamizibar damazimın, uan dafarimning fegha overiamın aka.

¹⁴ Egha kamaghın God ko miğei, “O Ikiavıra Itir God, Israelian God, godın tam nın mın overiam ko nguazimın itir puvati. Ni zurara, uan Akar Dikirizir Gavgavir kamın gın ghua, uan ingangarir gumazamizir navir averiabar aven ni baghavıra itiba, apangkuvir ekiam men ikiavıra iti.

¹⁵ Nan afeziam Devit, a nın ingangarir gumazim, ni fomıra a ko amizir akar dikirizir kam deraghavıram an gın ghua, datirighın a gamizi a guizin oto.

¹⁶ Kamaghın, O Ikiavıra Itir God, Israelian God, ki datirighın nın azai, ni nan afeziam Devit ko dikirizir akar igharazim uaghan a ginighnigh. Ni a miğia ghaze, ‘Devit, nın ovavir boriba nın mın zurara nan gın izi, deraghvıra nan damazimın daruti, ki zurara nın adarazir aven gumazitam amiseveghti, a Israelin kantrin atrivimın iki mamaghıra ikiam.’

¹⁷ O Israelian God, ki kamaghsua, nan afeziam Devit, a nın ingangarir gumazim, ni a ko dikirizir akar kam damighti an daghem guizin otogh.

¹⁸ “O God, guizbangıra ni ti izi nguazir kamın ikiam o? E fo, overiar bar pın itim a bar ekefe, ezi ni an ikiamin danganiba ti puvatighama! Ezi dipenir ki ni bagh ingaramin kam, a manmaghın nın tughatigham?

¹⁹ O Ikiavıra Itir God, nan God, ki nın ingangarir gumazim, ni datirighın nan ararem ko azangsim barakigh.

20 Ni kamaghin miġia ghaze, ‘Dipenir kam kar nina, eghti gumazamiziba an aven iziva nin boroghin izam.’ Ki kamaghin ifonge, Ni arueba ko dimagaribar zurara damazim Dipenir kam gasaragh mamaghira iki. Eghti ki Dipenir kamın ganiva ni ko mikimamin dughiabar, ni nan miġirigiaba baragham.

21 O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin pin iti. Ki Israelia ko, e nin gumazamiziba, e nin Dipenimin ganiva ni ko mikimamin dughiabar, ni en miġirigiaba baragh en arazir kuraba ġin amang.

22 “Gumazitam, arazir kuratam gumazir igharazitam damighti, an namakaba a inigh nin Dipenimin aven izi, egh nin ofa gamir dakozimin boroghin mangi, egh pazi gumazir kam damusi nin azangam. Eghti nin damazimin bizir kam guizbangira puvatighti, ni osimtızir kam ġin amadagh.

23 O Ikiavira Itir God, ni uan nguibamin iki, uan ingangarir gumazamizibar akaba baragh, egh deraghvira men kotiam akirigh. Egh ni mizazim isi gumazir osimtızim gamizim gasi, egh osimtızir kuramin uam a ikaragh. Egh ni osimtıziba puvatızir gumazim deraghvira a damighti, gumaziba bizir kamın ganigh fogh suam an arazir kuram gamizir puvati.

24 “E Israelia, nin gumazamiziba, e arazir kurabar amuti, bizir kam bangin en apaniba e misoghti, ni apanibar amamangatighti me e abiragham. Eghti e ti ua uan navibagh iragh, uan

arazir kuraba gın amangisi, nın Dıpenimın izi nın ziam fı nın azangsighti,

²⁵ nı uan Nguibamın iki e Israelia nın gumazamiziba en azangsiziba baragh, en arazir kuraba gın amang. Egh en apaniba e inigh kantrin igharazimın mangıghti, nı uam e inigh izi kantrin nı fomıra en inazir afeziabagh anıngizimın e atıgh.

²⁶ “E nın gumazamiziba arazir kurabar amuti, nı en arazir kuraba ikarvagh amozimın anogoregham. Eghti, e uan navibagh iragh Dıpenir kamın gan nın ziam fı, nın azangsighti,

²⁷ nı uan Nguibamın iki, e Israelia, e nın ingangarir gumazamiziba, nı en azangsiziba baragh, en arazir kuraba gın amang. Egh nı uan arazir aghuibar en sure damu. Egh amozim amadaghti a nguazir nı fomıra e ganıngizim gızı.

²⁸ “Eghti dagheba otevir dughiam en kantri batogham, o arımariar ekiatam otogham, o aminir avimın mın isitam izi azenibagh asighasigham, o odezir avırıba daghebar ami da ağıvam, o apaniba izi en nguibar ekiabar e korogh e misogham, o arımariar igharagha garir avırıba e gasighasigham,

²⁹ bizir kaba otıvti, e Israelia nın gumazamiziba, en tav osımtızir kabar tamın mızazim baragh, uan aghariba fegh nın azangsighti,

³⁰ nı Ikiavıra Itir God, nı uan Nguibamın ikıva en azangsizim baregh en akuragh en arazir kuraba gın amadagh. Nırara gumazamizibar nıghnızıba bar dagh fo, kamaghın, nı uabı vaghvagh en arazir kurar e amizıba ikarvagh ivezir kuram e danıng.

³¹ Ni kamaghin damightima, e nin gumazamiziba zurara nin apengan iki, egh nguazir ni en inazir afeziabagh aningizir kamin ikiam.

³² “Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me nin adarazi Israelian aven itir puvati, egh me nin ziam bangin, uan nguibar saghon itiba ategh kagh izam. Guizbangira, me nin ziar ekiam ko, ingan-garir bar ekiam ni en gumazamizibar akurvaghasa amiziba, me da baraki. Egh men tarazi, nin ziam fisi, nin Dipenir kamin izi, egh ni ko mikimam.

³³ O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iti, egh ni men dimdiam baragh, egh bizir me damuasa nin azangsizibar amu. Kamaghin, e Israelia, nin gumazamiziba, e ami moghin, nguazir kamin gumazamiziba bar ni gifogh, egh nin atiating nin apengan ikiam. Egh me fogh suam, Dipenir ki ingarizir kam, kar nin Dipenimra, eghti nguazir kamin gumazamiziba an aven, me nin boroghira izam.

³⁴ “Egh danganir manamin ni uan gumazamiziba amadaghti, me mangi uan apanibav soghsi, nin nguibar ekiam ni ua bagha misevezir kam ko Dipenir ki ni bagha ingarizir kam, guam a mituagh ni ko mikimti,

³⁵ Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iki, e uarir akurvaghasa ni ko migeir migirigiaba baragh en apangkuvigh en akuragh.

³⁶ “Gumazamiziba bar moghiram arazir kurabagh ami. E arazir kurabar amighti, ni en atar en apanibar amamangatighti, me izi e ko misogh e abinigh e inigh mangi, kantrin saghon itim o roghira itimin e isi kalabuziabar min e arigham.

37-39 Eghti e men kantrin kamın aven kal-abuziar gumamazibar mın ikıva, uan arazir kuraba bagh nighnigh navibagh iraghti, Ikiavıra Itir God, ni e uarir akurvaghamin azangsıziba baragh. Guizbangıra, e uan apanibar kantrin ikıva nighnızir gavgavim nın iki, uan navir ave-riabar aven ni baghvıra iki guizbangıra navibagh iragh, egh e nguazir ni en ovavibagh anıngızir kam ko, nguibar ekıar ni ua baghavıra inabazir kam ko, gumamazıba ni bagh izamin Dıpenir ki ni bagha ingarızir kamın ganıva, guam a mıtuagh kamaghın ni ko mıkim suam, ‘E arazir kurabar tuavımın ghua arazir kurar avıribagh amıgha gıfa.’ Eghti ni uan Nguıbamın iki, e ni ko mıgeir mıgırıgıaba baragh, e nın gumamazıba, ni en kuarkuvıgh en akuragh, en arazir kuraba gın amadagh.

40 “O nan God, e nın Dıpenımın itir danganir kamın iki ni ko mıkımtı, ni zurara en ganıva uan kuarım atıgh en dımdiaba baragh.

41 “O Ikiavıra Itir Godın Gavgavım, ni dikavıgh, uan Akar Dıkırızir Gavgavımın Boksıam sara ızı

uan avughsir danganimın iki.

Akar Dıkırızir Gavgavımın Boksıar kam, a nın gavgavır bar ekıam aka.

O Ikiavıra Itir Godın Gavgavım, ni zurara uan ofa gamir gumazıbar akuragh,

eghti nın arazir kam, a men kurkazir aghuımın mın ikıam.

Eghti nın gumamazızir ni baghavıra itıba,

nin arazir aghuiba bangin bar akongegham.
 42 O Ikiavira Itir Godin Gavgavim, ni uan ingan-
 garir gumazim Devit ginighnigh.
 Guizbangira, ni zurara an apangkufi.
 Kamaghira, ni uabi misevezir atrivim, akirim
 ragh a gasan marki.”

7

*Solomon Dipenir kam damighti,
 a Ikiavira Itir God baghvira ikiasa
 ofa gami*

(1 Atriviba 8:62-66)

¹ Solomon God ko mikemegha givazi, God overiamin avim amadazi, a izaghira, ofan bar isia mighiriba ko ofan maba sara, bar adar isi. Ezi Ikiavira Itir Godin angazangarim bar ekeveghe an Dipenir kam bar a gizifa.

² Ikiavira Itir Godin angazangarir ekiam kam Godin Dipenim gizifa, kamaghin amizi, ofa gamir gumaziba an aven mangan ibura.

³ Israelia avir kam in garima, a izaghirima, me gari, angazangarir bar ekiam Ikiavira Itir Godin Dipenim gizivagha an iti. Ezi me Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin nguazimin arighizir dagiabagh isin, uan teviba apirigha dapaniba avigha, uan guaba isa nguazim mituagha, Ikiavira Itir God minabava, an ziam fa ghaze:

“Ikiavira Itir Godin Araziba bar dera,
 egha a zurara en apankuva ikia

7:1: Ofa Gami 9:23-24 **7:3:** 1 Eghaghaniba 16:34; 2 Eghaghaniba 5:13; Esra 3:11; Onger Akaba 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremaia 33:11

mamaghıra iti.”

⁴ Egha Atrivim Solomon uan gumazamiziba ko me bar moghıra, Ikiavıra Itir God bagha ofabagh ami.

⁵ Atrivim Solomon God bagha 22,000plan bulmakaun apuriba ko 120,000plan sipsipba inigha ofa gami. Arazir kamın atrivim uan gumazamiziba ko me Dıpenir kam gamizıma, a Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın oto.

⁶ Godın ofa gamir gumaziba vongın mıtivizi, Livaiba vongın mıtifi. Atrivim Devit ighiabar amuasa uan ingangarir gumazibav kemezi me ingarizir biziba, me da sara mıtivighav iti. Devit fomıra Ikiavıra Itir Godın ziam famin dughiamın, Livaiba gitaba ko bizir igharazibav sogha, Ikiavıra Itir God mınabir ighiabagh amua, bizir kabagh ikararai. Me ighiar kam gami, “Ikiavıra Itir God, zurara en apanguva ikia mamaghıra iti.” Ezi gumazamiziba datırıghın mıtivighav itima, Livaiba ighiar kam batıma, ofa gamir gumaziba sıghabagh ivi.

⁷ Aruer kamra Atrivim Solomon, nguazir Godın Dıpenimın guamın boroghın itir danganir uari akuvim, a Ikiavıra Itir God bagha anemısevezi, an a baghavıra iti. Egha nguazir asızir kamın, an ofan bar isia mıghırıba ko, wit tuamin ofaba ko, God ko navir vamıran ikiamın ofa bagha asızibar ovıba isa ofabagh ami. Ikiavıra Itir Godın damazımın tughav itir ofa gamir dakozir kam, me faragha brasın an ingarizi, a mong suvizi me an ofan avırir kabar amuan iburagha danganir arozir gumazamiziba uari akuvir kamın ofabagh ami.

8-9 Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam. Ezi Atrivim Solomon Israelia ko uari akuvagha Jerusalem̄n iti. Gumazamizir avirim nguazir kam̄n danganiba bar dar ikegħa ize. Me not̄n amadaghan Hamat̄n nguibar ekiam̄n zuir tuavir akam̄n ikegħa, ghua saut̄n amadaghan kantri Isip̄n nguazir mitaghniam̄n tuzir darasi. Me Ikiavira Itir God, en God̄n damazim̄n, 7plan aruebar uari akuvagħa ikegħa, ġin me ua 7plan arueba isafuragħa 14plan arueba bar me dar ike. Egha am̄mzaraghan me ua uari akufa.*

¹⁰ Ezi namba 7in iakinim, an namba 23in aruemin, Solomon ua gumazamiziba amadima, me uamategħa uan nguibabar zui. Me fo, Ikiavira Itir God, deraghavira Atrivim Devit ko, Atrivim Solomon, ko uan gumazamiziba Israelia gami. Kamagh̄n amizi, me bizir aghuir kabagh nighnigha bar akongegħa uamategħa uan nguibabar zui.

*God ua Solomon bato
(1 Atriviba 9:1-9)*

¹¹ Solomon Ikiavira Itir God̄n Dipenim ko, atrivim̄n dipenim̄n ingarigha ġifa. A dipenir kamninḡn ingaramin nighniziba, a bar ada ġifa.

¹² Ezi Ikiavira Itir God, dimangan a batogħa, kamagh̄n a miġei, “Ki nin azangsiziba baregħa ġifa. Gumazamiziba izi nan ofa damuasa, ki dipenir kam amisefe.

¹³⁻¹⁴ Eghti ia nan akaba baraghan kogħ, arazir kurabar amuam, ki amozim̄n tivagħti a izan kogħam, o ki odeziba amadagħti da izi ian azenibar amam. O ia nan gumazamiziba, ki ia

* **7:8-9:** Ni 2 Eghaghaniba 5:3in gan. **7:13-14:** 2 Eghaghaniba 6:37-39

bagh arımarıar bar kuratam amadagham. Eghti dughiar kamın, ia nan gumazamizir ki uan ziam fasa inabazıba, ia uari abıragh, na ko mikim, nan boroghın izi na baghvıra iki, egh ia uan arazir kuraba bagh navıbagh iraghti, ki uan Nguıbamın iki ian dımdiaba baragh ian arazir kuraba gın amadagh, egh ian nguazim damıghti, a ua deragham.

¹⁵⁻¹⁶ Ki Dıpenir kam amısevezi a nan Dıpenimın mırarıa ikıam, eghti gumazamizıba zurara Dıpenir kamın nan boroghın izi, nan zıam fam. Kamaghın amızı, ki zurara Dıpenir kamın ganıva, uan navımın aven a gıniğhnıgham. Nan Dıpenim itir danganir kam, ki zurara ian dımdiaba baraghsi, ia bagh gan ikıam.

¹⁷ Solomon, ni uan afezıam Devıt amızı moghın, ni navır averıamın aven na baghvıra niğhnıgh nan damazımın deravıra daru, egh arazir ki ifongezıba ko bizir ki damuasa ia mikemezıba, ki ni mikemezi moghın bizıbar amu.

¹⁸ Ni kamaghın damutı, ki zurara nın ovavır borıbar amutı, me Israelın atrıvıbar iki mangıvıra ikıam. Egh ki nın afezıam Devıt ko amızır akar dıkirızır kam damıghti, a guızın otıvam. Ki kamaghın Devıt mıgıa ghaze, ‘Devıt, ki zurara nın ovavır borıbar amutı, me Israelıan atrıvıbar iki mangıvıra ikıam.’

¹⁹ “Egh ia na ategh nan arazir ki ifongezıba ko nan Akar Gavgavıbar gın mangan kogh, egh asebar gın mangı dar zıaba fıti,

²⁰ ki nguazır Israelıa ia ganıngızımın bar ia batuegham. Eghti ikızır ıgharazıbar gumazamizıba

dibovir akabar ia mikim ia gasighasigham. Eghti ki uaghan, akirim ragh Dipenir ki uan ziam bagha inabazim gasaragham, egh uam a ginighnighan kogham.

²¹ Dipenir kam, datirighin ziar ekiam iti. Eghti gin gumazir danganir kamın izamiba me iziva an gan digavir kuram damigh bar atiatigh kamaghin mikimam, 'Ikiavira Itir God, manmagh-suavira nguazir kam gasighasigha, Dipenir kam sarama asighasiki?'

²² Eghti gumamazitaba men akam ikaragh suam, 'Bizir kamın mingarim kamakin, Israelia Ikiavira Itir God men God, anetaki. A fomira men inazir afeziaba Isipin me inigha nguazir kamın ize. Ezi me akirim ragha God gasaragha, uan asebar gin ghua dar ziaba fe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God asighasizir kam gamizi a me bato.'

8

Solomon amizir bizir igharaziba (1 Atriviba 9:10-28)

¹ Solomon uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingara anegivagha, gin Solomonin dipenimin ingari. Ingangarir me amizir kaba bar, me 20plan azenibar dar ingari.

² Solomon dipenir kamningin ingangarim agivagha, Atrivim Hiram a ganingizir nguibar ekar ikuviziba uam adar ingari. Egha a Israelian marazi amangizi, me ghua nguibar ekar kabagh apia.

³ Ezi Solomon datirighin uan midorozir gumaziba inigha ghua, Hamat ko Soban nguibar ekianning ko misogha, me abiragha nguibar ekiar kamning ini.

⁴ Egha gin, a gumazamiziba puvatizir danganimin Tatmorin nguibar ekiam uam an ingari. A faragha Distrik Hamatin nguibar ekiar mabar aven, dagheba ko bizir aghuiba arizir dipenir ekiabar ingari. Egha a datirighin ua deravira nguibar ekiar kabar ingari.

⁵ Egha Solomon gin Bethoronin Pin Itir nguibar ekiam, ko Bethoronin Vin Itir nguibar ekiam, uam aningin ingari. A divazir bar mitiar gavgavir ekiamin nguibar kamning avini. Egha a uaghan nguibar ekiar kamningin tiar akar ekiaba gavgavim dar aningasa, ainin ighuivar ingari.

⁶ Egha a uaghan Balatin nguibamin ingari. Egha a uaghan dagheba itir nguibar ekiaba ko midorozir karisba arizir nguibar ekiaba ko, hosiaba arizir nguibar ekiaba ko, Jerusalem ko, Lebanon ko, nguazir an ativagha garibar aven, a bizir igharazir a ingarasa ifongeziba, a bar adar ingari.

⁷ Ezi Israelin kantrin aven, ikizir igharazir mabar gumazamiziba iti. Kar Amoria, Hitia, Perea, Hivia, ko Jebusia, men marazi Israelian tongin ikiavira iti.

⁸ Israelia fomira men aviribav soghezi me ariaghire, egha bar me kuavaremezir puvatizi, men ovavir borir vabara ikiavira iti. Ezi datirighin Solomon me gamizima, me puram an ingangarir gumazir kinibar min otivigha, datirighin ikia ka-

maghira iti.*

⁹ Ezi Solomon Israelia gamizi, me an ingangarir gumazir kinibar itir pu. Bar puvati. A me isa midorozir gumaziba ko midorozir gumazibar garir gumazir dapanibar me ariki. Egha marazi isa, karisbar tuiva misozir ingangarim ko, hozi-abagh apiaghira misozir ingangarim me ganingi.

¹⁰ Solomonin ingangaribagh amir gumazibar gumazir dapanibar dibobonim, a 250in tu.

¹¹ Solomonin amuim Devitin Nguibar Ekiam ategha ghua Solomon a bagha ingarizir dipenir igiamin iti. Amizir kam a Isipian atrivimin guivim. Fomira Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam danganir kam in iti. Kamaghin amizi, Solomon ghaze, “Nan amuir kam, Israelian Atrivim Devitin dipenimin ikian kogham. Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam ikezir danganiba, da bar zue, egha God baghavira iti.” Kamaghin amizi, Solomon uan amuim bagha, nguibar ekiamin azenan itir dipenir igiamin ingarigha a inigha ghuzi, an an iti.

¹² Solomon, Ikiavira Itir God bagha ofa gamir dakozir ingarizim, a Godin Dipenimin azuarimin guamin boroghin itima, a zurara dakozir kam in ghua Ikiavira Itir God bagha ofan bar isia mighirizibagh ami.

¹³ Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin, a dughiabar zurara ofabagh ami. A uaghan

* **8:8:** Akar kam, “datirighin ikia kamaghira iti,” a datirighin en dughiar kam in migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiamin gun migei. **8:13:** Ua Me Ini 23:14-17; 34:22-23; Diboboniba 28:9-15; 28:16--29:39; Godin Araziba 16:16

Sabatın dughiabar ofaba, ko iakinir igiabar dughiar ekiabar ofaba, ko azeniba vaghvaha, a 3plan dughiar ekiabar ofabagh ami. Dughiar ekiar 3plan kabar kara: Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam, ko Azenibar Dagher Igiaba Asiamin Dughiamın Isar Ekiam, ko Averenibar Ikiamin Dughiar Ekiam.

¹⁴ Solomon uan afeziam Devitin arazibar gintigha, bizir a damuasa mikemeziba, a zurara Godin ofa gamir gumaziba a men ikizibar, ingangariba bagha me tuira. Egha a Godin ofa gamir gumazibar akurvagh ingangarim damuasa Livaiba vaghvaha me tuira. Ezi men marazi uaghan ighiabar amu Godin ziam fam. Livaibar ingangarir a me bagha inabaziba, me dughiabar vaghvaha dagh ami. Egha Solomon uaghan garir gumaziba men ikiziba, a Godin Dipenimin tiar akabar ganasa vaghavaha me tuira. Arazir kaba, God baghavira itir gumazim Devit, a me mikeme.

¹⁵ Godin ofa gamir gumaziba ko Livaiba bar deraghavira Atrivim Devitin akabar gintigha, ingangarir a damuasa me mikemeziba, me bar dagh ami. Egha me uaghan dagiaba arizir danganibar ganamin akar a me ganingizimin gintisi.

¹⁶ Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingarasa, ingangarir ekiam gami. An ingangarir gumaziba faraghavira Dipenim asasa dagiaba apengan da arigha ingangarir kabagh amua ghua Dipenim asarazir dughiamın tu. Ezi Dipenimin ingangariba bar givazi, Dipenir bar dirim oto.

¹⁷ Atrivim Solomon, a Esiongeberin nguibar ekiamın ghu. Esiongeber a kantri Idomin iti, an

Ongarir Aghevimin dadarimin ikia Elatin nguibar ekiamin boroghin iti.

¹⁸ Ezi Atrivim Hiramın kurir maba ko gumazir aghuir kurimin aven ingara ongarimin aruir araziba bar dagh foziba, a me amadazi, me Solomonın kuribar aven ingarir gumaziba ko me kurir kabar aven ingari. Egha me kantri Ofirin ghua golin aviriba inigha uamategha Atrivim Solomon bagha ize. Golin kabar osimtızim, 16 tanın boroghın tu.

9

*Kantri Seban atrivir amizim
Solomonın ganasa izi*

(1 Atriviba 10:1-13)

¹ Kantri Seban atrivir amizim kamaghın oraki, Ikiavira Itir God deraghavira Solomon gamizıma a ziar ekiam iti. Kamaghın amizi, atrivir amizim Solomonın fofozim gifofoghasa azangsızir gavgavibar an azangsıghasa izi. Atrivir amizim uan ingangarir gumazir aviriba ko, kamelin bızir aviriba sara iza Jerusalemın oto. Kamelin kaba golin aviriba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba itiba, ko dagiar igharagha garir iveziba bar pın koziba inigha izi. Atrivir amizim izegha gıvagha, uan azangsızir a Solomonın azangsıghasa nıghnıghıziba, a bar dar an azangsısi.

² Ezi Solomon bar deraghavira an azangsıziba ikarvaki. An azangsızir an azangsıziba, Solomon tam ikarvaghan iburazir pu. Bar puvati.

³ Seban kantrin atrivir amizim, Solomonin nighnizir aghuim ko fofozim baregha, uaghan atrivibar dipenir ekiar a ingarizimın gani.

⁴ Egha atrivir amizim uaghan garima, Solomon dughiabar vaghvagha dagher aghuir aviriba isa, uan ingangarir gumazir dapaniba ko apiav ikia da api. Ezi atrivir amizim uaghan garima, ingangarir gumaziba ko men korotiar aghuir me azuiba ko gumazir wain anidiba, me kurkazir aghuiba iti. Egha a garima, Solomon asizir aviriba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimın ghua a bagha ofan bar isia mighiribagh ami. A bizir aghuir kabar ganigha digavir kuram gamigha ua mikiman ibura.

⁵ Egha gin, a kamaghın Atrivim Solomon migei, “Ki uan kantrin ikiava bizir ni amibar eghaghaniba ko, nin nighnizir aghuim ko, fofozim barasi. Ezi ki datirighın fo, akar kaba da bar guizbangira.

⁶ Ki faragha nighnizir gavgavim akar kabar itir puvatı. Egha datirighın ki uabi iza, uan damazimın bizir kabar ganigha gıfa. Guizbangira, bizir ki datirighın gariba, da akar ki oraghiziba bar dagh afira. Nin nighnizir aghuim ko fofozir aghuim bar ekefe.

⁷ Ezi nin gumazamiziba ti zurara bar akueghama. Ezi nin ingangaribar faragha zuir gumazir ni ko ikia zurara nin nighnizir aghuiba baraziba, me ti bar akueghama.

⁸ Ki Ikiavira Itir God, nin Godin ziam fe. A navir aghuim nin ikia ni gamizi, ni Israelian atrivimın iti. A bar Israelia ia gifongegha an ifongiar kam ian ikiavira iti. Ni guizin arazim ko arazir

aghuimın deraghvıra Israelian gan me geghuvam. A kamagsua ni gamizi, ni atrivimın oto.”

⁹ Egha Seban atrivir amizim golın bar avırıba isa Solomon ganıngi, ezi golın kabar osımtızim 4 tan gafıra. Atrivir amizim uaghan pauran mughurıar aghuıba itir avırıba ko, dagıar ıgharagha garir ivezıba bar pın kozir avırıba a ganıngi. Bar guızbangıra, bizir kaba bar avıraseme. Fomıra pauran aghuir ıgharagha garıtaba kantri Israelın aven itir puvatı.

¹⁰ Ezi Atrivim Hiramın ingangarir gumazıba ko Solomonın ingangarir gumazıba, kurıbar ghua kantri Ofırın ghua golın avırıba ko, temer aghuir bıghızıba ko, dagıar avırir ivezıba bar pın kozıba, me da inıgha Israelın ize.

¹¹ Ezi Solomon uan ingangarir gumazıbav mikemezi, me temer aghuir kaba inıgha Ikiavıra Itir Godın Dıpenim bagha adırızıar aghuibagh amua an dıpenim bagha mabagh ami. Egha a me mikemezi, me temer aghuir kabar ararıba inıgha gumazir gitabav sozıba bagha gitabar ingari. Bar fomıra iza datırıghın, gumazıba kantri Israelın aven, ua temer kamagh garıtabar garir puvatı.

¹² Ezi Atrivim Solomon, bizir aghuir avırıba isa Seban atrivir amizimın ifongiam ağıvasa a ganıngi. Solomon atrivir amizim ganıngızir bizir avırıba, da bar bizir atrivir amizim Solomon bagha inıgha izezir bizibagh afıra. Ezi Seban atrivir amizim, uan ingangarir gumazıba ko me uamategha uan kantrin ghu.

*Solomon bizir bar avırıba iti
(1 Atrivıba 10:14-19)*

¹³ Atrivim Solomon azenibar vaghvagha 23 tan gol isi.

¹⁴ Egha a uaghan dagiar ingangaribagh amir gumaziba da, takis isi. Ezi Arabian atriviba ko, Israelin distrighbar garir gumazir dapaniba dagiaba isa a ganidi.

¹⁵ Ezi Solomon mikemezima, an ingangarir gumaziba 200plan ter araribar orar misoghamibar ingari. Egha me gol inigha orar kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osimtizim, a 7 kilogremın tu.

¹⁶ Egha 300plan ter araribar orar dozir misoghamiba uaghan dar ingari. Egha gol inigha orar dozir kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osimtizim, a 2 kilogremın tu. Ezi Solomon mikemezima, me orar kaba bar da inigha dipenir me kamaghın diborimın da ariki, Lebanonın Ruarir Pızimın Dipenim.

¹⁷ Ezi Solomon mikemezi, me atrivir dabirabir ekiar mamın ingari. Egha me golin aghuim ko, elefanın atariba inigha an kurke.

¹⁸⁻¹⁹ Atrivimın dabirabim bar pın iti, ezi adıriziar tuiv mavanangamim, a 6plan ighuviba iti. Ezi ighuvir kaba, me 12plan laionın nedazibar ingarigha da asezi da tuivighav iti. Ezi adıriziar ighuvir kaba vaghvagha laionın nedazir pumuning iti, mam vongın iti, ezi mam vongın iti. Atrivir dabirabir kam, an agharimning arıghamin danganir pumuning iti. Ezi agharimning arıghamin danganir kamningın boroghın, me laionın nedazir pumuningın ingarizi, mam vongın itima, mam vongın iti.

Kantrin igharazibar atriviba, men atrivibar dabirabitam, tong kamaghin garir puvati.

²⁰ Ezi ingangarir gumaziba gol inigha Solomon bagha dipaba apir itaribar ingari. Egha Lebanonin Ruarir Pizimin Dipenimin aven itir itariba bar, me golin aghuimin dar ingari. Solomonin dughiamin, gumazamizibar nighnizim, silva pura bizim, kamaghin amizi, me silvan bizir katamin ingarizir puvati.

²¹ Solomon kurir aviriba iti, ezi kurir kaba da Atrivim Hiramın ingangarir gumaziba ko, ongarim garui. Kurir kaba zurara azenir 3pla givaghti, me bizir aghuir kaba ater ua Israelin izam. Kar gol, ko silva, ko elefanin atariba, ko monkiba, ko kuarazir bar diriba.

²² Atrivim Solomon, dagiar aviriba ko bizir aviriba ko nighnizir aghuiba ko fofozir aghuiba ikia, egha kantrin igharazibar atriviba bar me gafira.

²³ Kantrin igharazibar atriviba bar, Ikiavira Itir God, Solomon ganingizir nighnizir aghuiba ko fofozir aghuiba baraghasa Solomon bagha izi.

²⁴ Atrivir kaba azenibar vaghvagha Solomon bagha bizir aghuiba isa izava a ganidi. Me bizir gumaziba silva ko golin ingariziba ko, ko-rotiar aghuiba ko, afuziba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba zuiba ko, hoziaba ko, donkiba, a bagha da inigha izi.

²⁵ Solomon, midoroziba bagha hoziaba ko karisba bagha danganir dozir bar aviribar ingari. Danganir da ikiamin kabar dibobonim, 4,000in tu. Ezi a uaghan 12,000in hoziar igharazir maba

iti, ezi maba a ko Jerusalemın iti, ezi maba, a dar ganasa misevezir nguibar ekia igharazibar iti.

²⁶ Atrivim Solomon kantriba bar me gativagha men gari, a Yufretisın Fanemın ikegha ghua kantri Filistian otogha ghua kantri Isipin tu.

²⁷ Solomon atrivimın itir dughiamın, a temer sidan avırıba ko silvan avırıba inigha Jerusalemın ize. Ezi dughiar kamın silvan avırıba ikia, dagiar kınıbar mın pura tintinibar irav iti. Egha a uaghan temer sidan bar avırıba iti, mati temer Israelın mighsiar muziaribar izezibar mın iti.

²⁸ Solomon uan hoziaba kantri Musri ko kantrin igharazibar ada ini.*

*Solomon areme
(1 Atriviba 11:41-43)*

²⁹ Solomon amizir bizir igharaziba, an atrivimın itir dughiamın ikegha ghua, an aremezir dughiamın tu, dar eghaghaniba bar akınafarir 3plan kabar iti: Godın Akam Inigha Izir Gumazim Natanın Akınafarim, ko Nguibar Ekiam Silon Akam Inigha Izir Gumazim Ahiyan Akınafarim, ko Akam Inigha Izir Gumazim Ido osirizir Bizir God an Akazibar Akınafarim. Idon Akınafarim uaghan bizir Nebatın otarım Jeroboam batozibagh eghari.

³⁰ Solomon 40plan azenibar Jerusalemın atrivimın ikia, egha Israelia bar me gativagha men gari.

³¹ Egha a uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam isa Jerusalemın, an afeziam Devitın

9:26: Jenesis 15:18; 1 Atriviba 4:21 **9:28:** Godın Araziba 17:16

* **9:28:** Ni 1 Atriviba 10:28ın itir akamın gan.

Nguibar Ekiamın anefa. Ezi an otarim Rehoboam an danganım inigha atrivimın iti.

Atrivim Rehoboamın eghaghanim

10

(Sapta 10--12)

Notın amadaghan itir Israelın adarasi, me Jud-aba ataki

(1 Atriviba 12:1-19)

¹ Israelian notın amadaghan itir anababa bar, me uari bagh Rehoboam amıseveghti, a men atrivimın otivasa me nguibar ekiam Sekemın uari akufa, kamaghın amizi, Rehoboam me bagha ghu.

² Nebatın otarim Jeroboam, a fomıra Atrivim Solomonın ara ghua Isipın iti. Ezi Israelia Rehoboam damighti an atrivimın otivasa amima, Jeroboam bizir kamın akam baraki.

³ Ezi Israelian gumazir maba Jeroboam bagha ghua a miğia ghaze, “Ni uamategh Israelin izi.”

Ezi a Isip ategha uamategha izegha gıvagha, Israelia ko bar Rehoboam bagha ghua kamaghın Rehoboam miğei,

⁴ “Nın afeziam Solomon osımtızir ekiam e ganıga, e gamizi e osımtızir ekiam atera pamtemın ingari. Kamaghın amizi, ni en asughasugh en osımtızir taba agifagh. Ni kamaghın damighti, e datırighın nın apengan ikiam.”

⁵ Ezi Atrivim Rehoboam akar kam baregha kamaghın me miğei, “İa mangi, 3plan dughiaba gıvaghti ia ua iziti, ki uan niğhnizimın gun ia mikımam.” Ezi me anetegha uamategha ghue.

⁶ Ezi Rehoboam ghua gumazir ghuriba ko miġei. Gumazir kaba, me fomira niġhnizir aghuiba an afeziam Solomon ganidi. Rehoboam kamaghin men azara, “Ia manmaghin niġhnisi, ki akar manatamin gumazamizir kabav kimam?”

⁷ Ezi me kamaghin a miġei, “Ni arazir aghuimin gumazamizir kabar amuva, men akurvaghsi datirighin akar aghuitamin me mikimtima, me zurara nin apengan ikiam.”

⁸ Ezi Rehoboam gumazir ghurir kabar akam baraghizir puvatigha, ghua gumazir igiabar azangsis. Gumazir kaba me an kuaba, egha me uagharam aghungigha, datirighin an ingangarir gumazibar otifi.

⁹ A kamaghin me miġei, “Gumazamizir kaba ghaze, nan afeziam Solomon me gatizir osimtizir kaba, ki dar taba agivam. Ezi ia manmaghin niġhnisi, ki akar manatamin me ikarvaghham?”

¹⁰ Ezi ingangarir gumazir igiar kaba kamaghin a miġei, “Ni men azangsizir nin afeziam me gamizir osimtizir kataba ikarvaghsi, ni kamaghin me mikim, ‘Ia ghaze, nan afeziam paza ia gami? Puvati. Kar pura bizim. Nan dafarir tereghiam, bar nan afeziamin gavgavim gafira.

¹¹ Guizbangira nan afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekjar bar aviriba ia daningam. Nan afeziam benimin ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.’”

¹² Ezi dughiar 3pla givazima, Jeroboam Israelian gumazamiziba bar me ko uamategha, Atrivim Rehoboam mikemezi moghin me izi.

13-14 Ezi atrivim gumazir ghuribar niġhnizim in ġin zuir puvatigħa, a gumazir igiabar niġhnizim in ġin ghua, pamtem in gumamazibav ġei. A kamagh in me miġei, “Guizbangira, afeziam osimtizim ia ġaninġi, ezi ki osimtizir ekiar aviriba ia darigham. Nan afeziam benim in ia ifozoroke, ezi ki benir ġavgavir atariba itibar ia fozorogħti, ian inivafiziba asighiram.”

15 Fomira akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a Ikiavira Itir God in akar dikirizim Nebat in otarim Jeroboam ġaninġi. Egha God datirigh in uan akar dikirizir kam damuti, a ġuiz in otivasava ami. Kamagh in amizi, Ikiavira Itir God uabi Rehoboam ġamizi, a gumamazibar niġhnizim in ġin zuir puvati.

16 Gumamaziziba me datirigh in fo, atrivim men akam bareghan kogham. Kamagh in amizi, me pamtem in dia kamagh in miġei, “E Devit in adarazir apengan ikian aghua. E Devit in adarazi puvati, e uaghan Devit in otarir kam in adarazi puvati. E Israel in gumamaziziba, e bar uamategh uan nguibabar mangam. Egħti ia Devit in adarasi, ia uarira uarir ġan.” Me akar kam mikemegħa, tintinibar uan nguibabar ġhue.

17 Ezi Israelian marazi uaghan Judan nguibar ekiabar ikia, Judabar tong in iti. Ezi Atrivim Rehoboam men ġari.

18 Egha ġin Atrivim Rehoboam Adoniram amadazima, a Israelia bagħa zui. Adoniram, fomira gumazir atrivim in ingangaribagh amir gumazibar ġarir gumazim. An ziar

igharazim Hadoram. Adoniram ghua Israelia batozir Dughiamin, me bar moghira dagiabar a ginivizima an areme. Ezi Rehoboam bizir kamin akam baregha, zuamira uan karisin ghuavanabogha ara Jerusalem ghu.

¹⁹ Dughiar kamin ikegha iza datirighin,* Israelian notin amadaghan itiba me akaba batoghavira iti, me Devitin ikizimin tav atrivimin otoh men ganan me bar aghua.

11

Akam inigha izir gumazim Semaia Godin akam akuri

(1 Atriviba 12:21-24)

¹ Ezi Rehoboam ghua Jerusalem othoga, Juda ko Benjaminin anabamningin midorozir gumazir gavgavibar diazi, me iza uari akufa. Modorozir gumazir kabar dibobonim 180,000in tu. Rehoboam kamaghsua, me mangi Israelian notin amadaghan itir anababav suegh, me damighti me ua izi an apengan ikiam.

² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin an akam inigha izir gumazim Semaia migei,

³ “Ni Judan Atrivim Rehoboam bagh mangi, egh a ko, Judaba ko Benjaminin anabamningin adarazi ko, gumazamizir igharaziba sara kamaghin me mikim,

⁴ ‘Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Ia mangi Israelia misoghan marki, me ian adarasi.

* **10:19:** Akar kam, “Dughiar kamin ikegha iza datirighin,” an e datirighin itir dughiar kamin gun migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiamin gun migei.

Guizbangira, ki uabi kamaghin amizi, Israelia ia bighiaghiri. Kamaghin ia uamategh uan nguibabar mangi.” Ezi Semaia Ikiavira Itir Godin akam me mikinizi, me uamategha uan nguibabar ghue.

Rehoboam nguibar ekiar maba avinizir divaziba gavgavim dagh anidi

⁵ Rehoboam Jerusalemın ikiava, uan ingangarir gumazibav kemezi, me ghua kantri Judan nguibar ekiar maba avinizir divazir bar mitiar gavgaviba, gavgavim dagh anidi.

⁶ Me nguibar ekiar kaba avinizir divaziba gavgavim dagh aningi: Betlehem, Etam, ko Tekoa,

⁷ ko Betsur, Soko, ko Adulam,

⁸ ko Get, Maresa ko Sif,

⁹ ko Adoraim, Lakis, ko Aseka,

¹⁰ ko Sora, Aijalon, ko Hebron. Nguibar ekiar divazir gavgaviba avinizir kaba, Judan anabam ko Benjaminın anabamın adarazir nguazimın iti.

¹¹⁻¹² Me divazir kaba bar moghira gavgavim dagh aningi. Nguibar ekiar kabar aven, Atrivim Rehoboam dar ganasa uan midorozir gumazibar dapanir maba ariki. Nguibar ekiaba vaghvagha, midorozir gumazibar dapaniba vaghvagha dar gari. Egha a uaghan nguibar ekiar kabar midorozir dughiabagh nighnigha, bizir aviriba arighizi da iti. A dagher bar aviriba, ko olivin boreba, ko wainin dipaba, ko orar ekiaba, ko afuziba ariki. Egha an arazir kamın nguibar ekiar kabagh amizi, da bar gavgafi. Egha a Judan anabam ko Benjaminın anabamın adarazir atrivimın iti.

Ofa gamir gumaziba ko Livaiba Jerusalemın ize

¹³ Kantri Israelın danganiba bar adar itir ofa gamir gumaziba ko Livaiba uan nguibaba ategha iza Atrivim Rehoboam ko iti.

¹⁴ Atrivim Jeroboam ko an gın otivir atriviba, ofa gamir gumaziba ko Livaibar anogoregha me batoghezi, me Ikiavıra Itir Godın ofa gamir ingan-garim gamir puvati. Kamaghın amizi, me uan dipeniba ko nguaziba ategha ghua Jerusalem ko Judan nguazımın danganir mabar iti.

¹⁵ Atrivim Jeroboam me batuegha gıvagha, a uabi mighsiabar orazibar pın asebar ziaba fasa gumazir kinir maba amisevezi, me ofa gamir gumazibar otifi. Ofa gamir gumazir igiar kaba uaghan Jeroboam ingarizir bulmakaun apuribar nedaziba ko asebar marvir guabar ziaba fe.*

¹⁶ Ezi Israelian anababa bar dar gumazamizir maba, Ikiavıra Itir God, a Israelian God, egha men inazir afeziabar God, me a baghavıra ikia an ziam fasa a bagha ofabar amuasava ami. Egha me kantri Israel ategha ofa gamir gumaziba ko Livaibar gın Jerusalemın izi.

¹⁷ Gumazamizir kaba, Judaba ko ikia, kantri Juda gamima, a bar gavgafi. Egha me azenir 3plan Atrivim Devit ko Atrivim Solomon amizi moghın arazir aghuibagh ami. Ezi bizir kam Atrivim Rehoboamın akurazi, an atrivir bar gavgavımın oto.

Atrivim Rehoboam amuir avırıba ko borir avırıba iti

11:15: 1 Atriviba 12:31 kaba, memebar min gari.

* **11:15:** Gumazir maba ghaze, aser

¹⁸ Atrivim Rehoboam, Jerimotın guivim Mahalatın iti. Jerimot, an Atrivim Devitın otaribar mav. Mahalatın amebam, a Abihail. Abihailın afeziam, a Eliap, ezi Eliap, a Jesin otarim.

¹⁹ Ezi Mahalat otarir 3pla bate. Men ziabar kara: Jeus ko Semaria ko Saham.

²⁰ Ezi Rehoboam gın, Apsalomın guivim Makan iti. Ezi Maka 4pla otariba bate. Men ziabar kara: Abiya, Atai, Sisa ko Selomit.

²¹ Rehoboam 18plan amuiba iti, egha uaghan 60plan amuir doziba iti. Ezi an amuir kaba, 28plan otariba ko 60plan guiviba bate. Rehoboam amuir aviribar iti, egha a guizbangıra Maka bar a gifonge.

²² Kamaghın amizi, a gın ovengamin dughiamın, an atrivimın otivasa, Makan otarim Abiya amisefe. Egha an Abiya atizi, a uan aveghbuabar faragha zui.

²³ Rehoboam nıghnızir aghuim ikiava, uan otarir igharazir maba amisevezi, me ghua Judan Distrik ko Benjaminın Distrighın itir nguibar ekiar divazir bar gavgaviba avinizibar gari. Egha a dagher aviriba me ganıga, me amuibar ikiasa, me bagha amizir bar aviriba ini.

12

*Judaba arazir kuram gamizi,
God puv me gami*

(1 Atriviba 14:22-28)

¹ Rehoboam atrivir bar gavgavimın otogha kantri Judan garir dughiamın, a uan gumamaziba ko me bar moghıra akirim ragha Ikiavıra Itir Godın Arazibagh asara.

² Kamaghin amizi, Rehoboam atrivimin itima an namba 5in azenim otozi, Isipian Atrivim Sisak uan midorozir gumaziba ko iza Jerusalem ko misosi.

³ Atrivim Sisak uan midorozir gumazir bar avirim ko ize, eghti gumaziba me mengan iburagham. Egha a uaghan misoghamin karisin 1,200pla ko 60,000in midorozir gumazir hoziabagh apia misoziba iti. Midorozir gumazir kaba, me kantri Isip ko kantri Libia ko kantri Suki ko kantri Itiopian gumaziba.

⁴ Midorozir gumaziba misogha, kantri Judan nguibar ekiar divazir bar gavgaviba aviniziba inigha, iza Jerusalem in boroghin otifi.

⁵ Ezi Judan kantrin gumazir dapaniba, Sisak uan midorozir gumaziba ko men ara iza Jerusalem, Rehoboam ko iti. Ezi God in akam inigha izir gumazim Semaia ghua me batogha, kamaghin me migei, "Ikiavira Itir God kamaghin mikeme, ia akirim ragha a gasara, kamaghin amizi, a datirighin akirim ragha ia gasara, egh Sisak ateghti a ia abiragham."

⁶ Ezi atrivim uan gumazir dapaniba ko me akar kam baregha uari abiragha kamaghin migei, "Bar guizbangira, e arazir kuram gami. Ezi arazir Ikiavira Itir God amim, a guizin arazimra."

⁷ Ezi Ikiavira Itir God men garima, me uari abirazi, an akar igharazir mam uam uan akam inigha izir gumazim Semaia ganiga ghaze, "Ki garima, me uari abira. Kamaghin amizi, ki me gasighasighan kogham. Sisak Jerusalem misoghamin dughiamin, ki an ateghti, a bar me gasighasighan kogham. Guizbangira, ki men

aningaghe, egh ki Jerusalemin nguibar ekiam isi Sisak danighti a bar a gasighasigham kogham.

⁸ Ki Sisak ateghti, a me abiraghti, me an apengan iki an ingangarir gumazamizir kinibar otivigham. Eghti arazir kamın, me ganigh fogh suam, nan ingangarir gumazamizir kinibar itir arazim, a dera, ezi nguazir kamın atrivibar ingangarir gumazamizir kinibar itir arazim, a ikufi.”

⁹ Ezi Sisak uan midorozir gumaziba ko iza Jerusalema ko misogha, me abinigha Ikiavira Itir Godın Dipenim ko, atrivimin dipenimin bizir bar aghuiba bar da ini. Egha uaghan Solomon midorozim bagha ingarigha golin noghezir oraba, me bar ada inigha Isipin ghue.

¹⁰ Ezi gin Atrivim Rehoboam uan ingangarir gumazibav kemezi me bras inigha uam orar igiabar ingarigha brasın da noke. Ezi da Isipia okemezir orabar danganiba ini. Ezi Rehoboam da isa, ingangarir gumazir an dipenimin tiar akabagh eghuvibagh aningizi me dar suigha tiarakabar gari.

¹¹ Atrivim Ikiavira Itir Godın Dipenimin zuir dughiabar, a geghuvir gumazir kaba orar kaba inigh an aku mangam. Eghti atrivim uamategh uan dipenimin izeghti, me orar kaba inigh da itir dipenimin mangi dar arigham.

¹² Ikiavira Itir God Atrivim Rehoboamin garima, a bar uabi dikabiragha, an apengan iti. Kamaghın amizi, God ua Rehoboamin aningazir puvatigha, bar a kuavaremezir puvatı. Ezi dughiar kamın, arazir aghuir maba kantri Judan aven ikiavira iti.

*Rehoboam areme
(1 Atriviba 14:21-22; 14:29-31)*

¹³ Rehoboam a Jerusalemın ikia atrivir bar gavvimin oto. A 41plan azeniba ikiava, atrivimin oto, egha 17plan azenibar atrivimin iti. A Jerusalemın iti, nguibar ekia kam, Ikiavira Itir God, Israelın kantrin nguibaba bar dar tongın an amisefe, eghti danganir kamın, Israelia bar an boroghın izi, an ziam fam. Rehoboamın amebam, a kantri Amonian amizim, an ziam Nama.

¹⁴ Rehoboam uan navir averiamın aven Ikiavira Itir Godın ifongiamın gın mangan aghua, kamaghın amizi, a Ikiavira Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami.

¹⁵ Atrivim Rehoboam amizir arazir igharaziba, akınafarir kamningın iti: Godın akam inigha izir gumazim Semaian Eghaghanibar Akınafarim, ko Godın akam inigha izir gumazim Idon Eghaghanibar Akınafarim. Idon akınafarir kamın aven, atrivibar adarazir ziaba uaghan iti. Rehoboam ko Jeroboam aning atrivimningın itir dughiamın, kantrin pumuning zurara uaning misosi.

¹⁶ Ezi gın Rehoboam uan inazir afeziabar mın aremezima, me Devitın Nguibar Ekiamın anefa. Ezi an otarim Abiya an danganim inigha atrivimin oto.

Atrivim Abiyan eghaghanim

13

(Sapta 13)

*Judaba ko Israelia uariv sosi
(1 Atriviba 15:1-8)*

¹ Jeroboam Israelin atrivimin itima, an namba 18in azenimin, Abiya, a Judan atrivimin oto.

² A 3plan azenibar Jerusalemın atrivimin iti. Ezi an amebamin ziam Mikaia, a Urielin guvim. Uriel, a Gibeian nguibamin gumazim.

Dughiar kamın, Atrivim Abiya ko Atrivim Jeroboam uaning misosi.

³ Atrivim Abiya uan midorozir gumazir gavgavir 400,000plan miseveziba inigha Israelia ko misoghasa zui. Ezi Jeroboam uan 800,000plan misevezir midorozir gumazir gavgaviba ini, me bar midorozir arazibagh fo, ezi a me inigha Judaba ko misoghasa izi.

⁴ Atrivir pumuning, uan midorozir gumaziba ko, Efraimin anabamin mighsiaba itir danganimin uari akuvagha misoghasa gara iti. Ezi Abiya ghua, Semaraimın Mighsiamın mitigha kamaghın dia migei, “Jeroboam, ni Israelia ko, ia deragh kuariba arigh nan akam baragh.

⁵ Ikiavira Itir God, a Israelian God, a Devit ko an ovavir boriba ko, Akar Dikirizir Gavgavim gamigha ghaze, a zurara ikivira ikiam. Akar Dikirizir Gavgavir kam, an migirigiam kamaghın iti, Israelian atriviba zurara Devitin ovavir boribar otivam. Ia ti bizir kam gifoz, o puvati?

⁶ “Fomira Nebatin otarim, Jeroboam, an Atrivim Solomonın ingangarir gumazimin iti. Egha a uan atrivimin aningaghegha, a barazir puvatigha an apanim gami.

⁷ Ezi gumazir kurar arazir kurar igharagha garibagh amiba, Jeroboam ko roroabagh ami. Egha Solomonın otarim Rehoboam men ifongiamın arazibar gin mangasa, me bar gavgafi.

Dughiar kamın Rehoboam gumazir igiamra ikia kantrin ganamin araziba deragha dagh fozir puvati. Egha a men akaba munasan ibura.

⁸ Egha ia datirighin midorozir gumazir avirim ko Jeroboam golin ingarizir bulmakaun nedazir pumuning sara izi, aning ian marvir guamning. Egh ia misogh, Ikiavira Itir Godin kantri abinasava ami. Ikiavira Itir God uabi, kantrin kamın atrivibar otiv an ganasa Devitin ovavir boriba amisefe.

⁹ Ia uaghan Ikiavira Itir Godin ofa gamir gumaziba batoke, kar Aronin ovavir boriba. Egha Livain anabamin adarasi, ia uaghan me batoke. Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ami moghin, ia uari uari bagha ofa gamir gumazir igharaziba amisefi. Gumazir kinitam ia bagh bulmakaun apurir igiatam ko 7pla sipsipin apuriba inigh iziti, ia puram anemiseveghti, a ian ifavarir asebar ofa gamir gumazimin otogham.

¹⁰ “Ezi e Ikiavira Itir God, a en God, e an gin ghuavira ikia, akirim ragha a gasarazir puvati. Ezi Aronin ovavir boriba, me ofa gamir gumazibar ikia, Ikiavira Itir Godin ingangarim gamima, Li-vaiba men akurvasi.

¹¹ Me zurara mizaraziba ko guaratizibar, Ikiavira Itir God bagha ofan bar isia mighiriba ko pauran mughur ar aghuim zuir ofabagh ami. Egha me God ganidir Bretin rubuziba inigha, Godin damazimin zuezir dakozimin da arisi. Egha me zurara guaratizibar, lamın aghorir me golin ingarizibagh isin arighizir lambagh aboi. E Ikiavira Itir God, en God, e an akabar gintigha bizir kabagh ami, ezi ia puvati. Ia bar akirim ragha a gasara.

¹² Ia oragh. God en faragha zuir gumazim, ezi an ofa gamir gumaziba e ko kagh ikiava, ia ko misoghasa midorozimın sıghabagh iviasa gara iti. O Israelia, Ikiavira Itir God, a ian inazir afeziabar God, ia a ko misoghan marki. Ia e dikabiraghan kogham. Bar puvatıgham.”

¹³ Atrivim Abiya miđiavira itima, Atrivim Jeroboam uan midorozir gumazir maba amangizima, me ghua Abiyan midorozir gumazibav misoghasa, men girakırangın moga ghua me ekiaru.

¹⁴ Ezi Abiyan midorozir gumaziba ragha Israelian midorzir gumazibar ganıgha fo, Israelia midorozim foreghasa me ekiarugha gıfa. Ezi me zuamira uarir akurvaghasa Ikiavira Itir Godın dei. Ezi Godın ofa gamir gumaziba sıghabagh ivi.

¹⁵ Ezi Judaba midorozim foreghasa pamten diava araghasi, egha me diava araghasir dughiamın, God Jeroboam ko an midorozir gumazibagh amizi, me bar atiatıgha are.

¹⁶ Israelia, Judabar damazimın arima, God Judabar akurazi, me bar me gasıghasıki.

¹⁷ Egha Atrivim Abiya uan midorozir gumaziba ko, me bar Israelia abınıgha, men midorozir gumazir gavgavir aghuir 500,000plan misuagharıki.

¹⁸ Dughiar kamın, Judaba kamaghın fo, Ikiavira Itir God, a men inazir afeziabar God, a midorozimın men akurvagham. Me nıghnızir gavgavim Godın iti, kamaghın amizi, me Israelia gafıragha bar me abıra.

¹⁹ Dughiar kamın, Atrivim Abiya uan midorozir gumaziba ko, me Jeroboamın midorozir gumazıbar agıntıgha ghua, Israelian nguıbar ekiar 3pla

ini. Nguibar ekiar kabar ziabar kara: Betel, ko Jesana ko Efron. Me uaghan nguibar ekiar 3plan kabar boroghin itir nguibar dozir aviriba sara ini.

²⁰⁻²¹ Egha Abiya atrivir bar gavgavimın oto. An amuir 14plan iti, ezi me otarir 22pla ko guivir 16pla bate. Ezi Abiya atrivimın ikia ghua aremezir dughiamın, Jeroboam uam atrivir gavgavimın ikezir puvati. Ezi Ikiavira Itir God gin Jeroboam gasighasighizi, an areme.

²² Atrivim Abiya amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da akınafarir kamın iti, me kamaghın a dibora ghaze, Godın Akam Inigha Izir Gumazim Idon Eghaghanibar Akınafarim.

Atrivim Asan eghaghanim

14

(Sapta 14--16)

Asa Judan kantrin atrivimın oto

¹ Abiya uan inazir afeziabar mın aremezi, me Devitin Nguibar Ekiamın aven anefa, ezi an otarim Asa an danganim inigha atrivimın iti. Egha Asa kantri Judan garir dughiamın, midorozitam otozir puvatigha ghua, 10plan azeniba gifa.

² Ezi Asa Ikiavira Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami.

³ Egha a gumaziba ikizir igharazibar asebar ziaba fasa ingarizir ofa gamir dakozibagh asighasiki. Egha a uaghan mighsiabar pin itir aseba fer danganibagh asighasigha, dagiar guarir dighoriba itiba apiragharigha, temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba okaghariki.

4 Egha a Judaba Ikiavira Itir God, men in-azir afeziabar Godin Araziba ko Akar Gavgavibar gintighasa, me migei.

5 Egha uaghan, Judan nguibar ekiaba itir aseba fer danganiba ko pauran mughuriar aghuim zuim tuer ofa gamir dakoziba, a bar da batoke. Egha a deragha kantrin garima, midoroziba puvatizi, gumazamiziba deraghavira iti.

6-7 Egha Atrivim Asa kamaghin Judabav gei, “E uan nguibar ekiataba avinsi, divazir mitiar ekciar gavgavitabar ingarigham. Egh midorozir gumaziba tuiv iki apanibar gansi, tauan ruaritaba, divazir gavgavir kabagh isin dar ingarigham. E uaghan tiar akar gavgavibar ingarigh, ainin iguguniba kunigham. E Ikiavira Itir God, en Godin ifongiamin gintighasa gavgafi, kamaghin amizi e bar deravira uan kantrin iti. Ezi Ikiavira Itir God deravira en kantrin garima, osimtizitam e batozir puvati.” Egha Atrivim Asa ingangarir gumazir maba amangizi, me ghua Judan nguibar ekciar mabar, divazir mitiar bar gavgavibar da avini. Me ingangarir kam gamir dughiamin, Ikiavira Itir God me misoghasa apanibar amamangatizir puvati, kamaghin amizi, midorozir tam otozir puvati. Ezi ingangarir Judaba amir kaba, bar deraviram oto.

8 Ezi Atrivim Asa, Judan anabamin 300,000plan midorozir gumaziba ko Benjaminin anabamin 280,000plan midorozir gumaziba iti. Judan anabamin gumaziba, me afuziba ko oraba suisi, ezi Benjaminin anabamin gumaziba, me orar doziba ko piba ko baribar suisi. Gumazir kaba me bar gavgavigha misoghamin araziba bar adagh fo.

Ikiavira Itir God Asan akurazi, a Itiopiaba abira

⁹ Asa, kantri Judan atrivimın itir dughamın, Itiopian kantrin gumazir mam Sera, uan midorozir gumazir bizir dafam inigha Judabav soghasa izi. Seran midorozir gumazibar dibobonim 1,000,000ın tu. Egha a 300plan midorozir karisba iti. Me iza Maresan nguibar ekiamın otifi.

¹⁰ Me izava otivima, Atrivim Asa uan midorozir gumaziba ko, me dikavigha me ko misoghasa zui. Judaba ghua Maresan nguibar ekiamın boroghın otivigha, Sefatan danganir zarimın Seran midorozir gumaziba batifi. Egha midorozir gumazir okoruar kamning uaning misoghasavira gara iti.

¹¹ Ezi Asa kamaghın Ikiavira Itir God, uan Godın dia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni fo, nan midorozir gumaziba avirasemezir puvatı, egha e gavgavıba puvatı, ezi gumazir kam midorozir gumazir bar avıriba iti. E fo, nırara gumazir gavgavıba puvatıbar akurvazıma, me gumazir gavgavıba itıba abıri. Kamaghın amızı, Ikiavira Itir God, en God, ni en akuragh! E ni baghavıra gari. E nın ziar ekiam fasa apanir avırır kaba ko misoghasava ami. O Ikiavira Itir God, nırara, ni en Godra. Ni nguazir kamın gumazitamın amamangatıghtı, a ni abıraghan kogham.”

¹² Asa God ko mikemegha gıvagha, Judan midorozir gumaziba ko me ghua Itiopiabav sosi. Ezi Ikiavira Itir God Itiopiaba abırazı, me are.

¹³ Ezi Atrivim Asa uan midorozir gumaziba ko men ağıragha ghua Gerarın nguibar ekiamın

mīdorozir gumazir bar avirim misoghezi, me ariaghire. Ezi Itiopian kantrin mīdorozir gumaziba ua misoghan ibura. Ikiavira Itir God uan mīdorozir gumazibar akurazi, me bar Itiopiabagh asighasiki. Egha Judaba men bizir bar aviriba inigha ghue.

¹⁴ Ikiavira Itir God, Gerarin danganimin boroghin itir nguibar ekiabar gumazibagh amizi, me bar atiatingi, kamaghin amizi, Asa pura nguibar ekiar kaba bar ada ini. Bizir bar aviriba nguibar ekiar kabar iti, ezi Asan mīdorozir gumaziba bizir kaba inigha da atera ghue.

¹⁵ Egha Asan mīdorozir gumaziba uaghan danganir kamın sipsipbagh eghuvir gumazibav sogha, sipsipba ko kamelin aviriba inigha Jerusalemın ghue.

15

Atrivim Asa Judabar araziba akirmighasa me migei

¹ Dughiar mamın, Odetin otarim Asaria, Godin Duam a gapasa.

² Ezi Asaria ghua Atrivim Asan gara kamaghin a migei, “Atrivim Asa, ni oragh. Ni ko, Judan anabam ko Benjaminin anabamin adarasi, ia oragh. Ia Ikiavira Itir Godin boroghira ikiti, a ia ko ikiam. Egh ia a buriva a baghvira ikiti, a ia ateghti, ia an boroghin ikiam. Egh ia akirim a gasaraghti, an akirim ia gasaragham.

³ Bar guizbangira, Israelia bar dughiar ruarimin, guizin God ko itir puvati, me akirim

ragha a gasara. Egha me Godin akabar men sure damuamin ofa gamir gumazitaba itir puvati. Egha me uaghan an Arazibar gin zuir puvati.

⁴ Ezi osimtizer ekiaba Israelia bativir dughiabar, me uamategha Ikiavira Itir God bagha izi. Egha me a baghavira ikia a burima, a me ataghizi, me an boroghin izi.

⁵ Fomira, gumazamiziba uan nguibaba ategha, nguibar igharazibar zuima, gumazir kuraba me misogha paza me gami. Osimtizer ekar aviriba nguazir kamın gumazamizibagh amima, me dabirabir aghuiba bar puvati.

⁶ God osimtizer igharagha garir aviriba me ganıdi. Kamaghın amizi, me bar biaghiregha iti. Egha kantrin maba misogha kantrin igharaziba abiri. Ezi nguibar ekiaba uariv sosi.

⁷ Eghti iarara ingangarir aghuim damusi bar gavgafigh. Ia bar mitivigh gavgavighti, Ikiavira Itir God ian ingangarimın gan, deravira ia damuam.”

⁸ Atrivim Asa, Odetin otarim Asarian akaba baraghizi, akar kaba, gavgavim an nighnizim ganıngi. Ezi a Judan anabam ko Benjaminın anabamın nguazibar itir marvir guar God bar aghuaziba bar da batoke. Egha a uaghan Efraimın anabamın nguazimın itir mighsiabar itir dangani-bar ghua, nguibar ekar a midorozimın inizibar marvir guaba saram otoke. Egha Asa ingangarir gumazibav kemezi, me Ikiavira Itir Godin Dipenimın azuarimın guamın boroghın itir ofa gamir dakozir kam bar deraghavira anekiri.

⁹ Efraimın anabam ko Manasen anabam ko Simeonın anabamın adarazir avırım, me kamaghın gari, Ikiavıra Itir God, a Atrivim Asan God, a Asa ko iti. Ezi gumazamizir kaba, kantri Israel ategha iza, sautın amadaghan Asa ko Judan kantrin iti. Ezi Asa datırighın, gumazamizir kaba izi Judaba ko Benjaminın adarazi ko bar uari akuvaghasa, a men dia.

¹⁰ Asa atrivimın itir azenir namba 15ın, an namba 3ın iakinimın, gumazamizir kaba iza Jerusalemın uari akufa.

¹¹ Egha dughiar kamın, me midorozimın aven inizir asizibar tongın, me 700plan bulmakauba ko 7,000plan sipsipba inigha Ikiavıra Itir God bagha ofa gami.

¹² Egha me Akar Dikirizir Gavgavim, a koma a gamua ghaze, me Ikiavıra Itir God, men inazir afeziabar God baghvıra iki, bar uan nıghnıziba ko navir averiabar aven, uari isi a danıng an gıntıgham.

¹³ Egha me kamaghın miğia ghaze, gumazitam o, amizitam, a igiamra ikiam o, a ghurıgham, a Ikiavıra Itir God, Israelian God baghvıra ikian aghuaghti, me a misueghti an aremegham.

¹⁴ Egha me Ikiavıra Itir Godın ziamın, akar dikirizir kam gamıgha, bar pamten dia, uan sıghabagh ivi.

¹⁵ Judan gumazamiziba bar, uan navir averiabar aven, Ikiavıra Itir Godın ifongiamın gın mangasa bar gavgafi. Kamaghın amizi, me bar moghıra akar dikirizir me amizir kam bagha bar akonge. Me Ikiavıra Itir God buriava a baghavıra ikiasa bar gavgafi, ezi Ikiavıra Itir God

me ataghizi, me an boroghin izi. Ezi a bar deraghavira men kantrin gara dabirabir aghuim me ganidima, osimtizitam me batozir puvati.

¹⁶ Ezi Atrivim Asa uan inaghamim Makan garima, Maka aser amizim Aseran nedazir Ikiavira Itir God bar aghuazimin ingari. Kamaghin amizi atrivim an danganimin a batoke. Egha nedazir kurar kam okegha a inigha ghua Kidronin danganir zarimin a gaborozi a isi.

¹⁷ Ezi danganir bar pin itir me asebar ziaba feba ikiavira iti. Asa dagh asighasighizir puvati. Egha Asan dughiaba bar, an navir averiam zurara Ikiavira Itir God baghavira iti.

¹⁸ Egha Asa, an afeziam Ikiavira Itir God bagha inabazir biziba ko a uabi inabaziba, kar silvaba ko gol ko itarir igharagha gariba, a bar da inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu.

¹⁹ Ezi dughiar kamın ikegha ghua namba 35in azenimin, Asa atrivimin itima, apanitam iza a ko misoghezir puvati.

16

Israelia Judaba ko misosi

(1 Atriviba 15:17-22)

¹ Asa Judan atrivimin itir dughiamin, an namba 36in azenimin aven, Israelian Atrivim Basa dughiar mamın uan midorozir gumaziba inigha ghua Judaba ko misosi. Me Raman nguibar ekiam inigha, uam an divazimin ingarigha uam anevini, eghti gumazamiziba Judan danganimin mangigh izegh damuan kogham.

² Ezi Atrivim Asa silvaba ko golin Ikiavira Itir Godin Dipenimin itiba ko atrivimin dipenimin itir

maba sara inigha, Damaskusin nguibar ekiamin itir Sirian Atrivim Benhadat bagha da amada. Egha Asa kamaghin Atrivim Benhadat bagha akam amada,

³“Datirighin ga uaning ko akar dikirizir gavgavitam damigh, egh namakar aghuimningin ikiam, mati gan afeziamning amizi mokin. Ki ni bagha silvaba ko golin kaba amadi. Eghti ni Israelian Atrivim Basa ko amizir akar dikirizir gavgavim abighti, a uan midorozir gumaziba inigh mangi egh nan nguazim atakigh.”

⁴ Ezi Atrivim Benhadat, Atrivim Asan migirigiamin amamangatigha, uan midorozir gumazibar dapaniba amangizi, me midorozir gumaziba inigha ghua, Israelian nguibar ekiaba konasa ghue. Me ghua nguibar ekiar kaba kori: Ijon ko Dan ko Abel Betmaka. Egha uaghan Naptalin anabamin nguazim bar moghiram a ini, kar nguibar ekiar me dagheba ko bizir igharaziba ariziba.

⁵ Ezi Atrivim Basa kamaghin akam baraki, Sirian midorozir gumaziba iza Israelia misosi, ezi a ingangarir Raman nguibar ekiamin amim ategha, divazim agivazir puvati.

⁶ Egha gin Atrivim Asa Raman nguibamin mangasa, Judan gumaziba bar moghira me bagha akam amada. Ezi me ghua, dagiaba ko temer kaba bar da ini, kar Atrivim Basa divazim gavgavim a daningasa akuvazir biziba. Egha me da inigha izezima, Asa da inigha, Mispan nguibar ekiam avinizir divazim ko Geban nguibar ekiam avinizir divazim, gavgavim aning ganing.

Godin akam inigha izir gumazim Hanani Akar

Gavgavim isa Atrivim Asa ganingi

⁷ Dughiar kamın, Godın akam inigha izir gumazim Hanani ghua Atrivim Asan gara, kamaghın a miği, “Ni ti ghaze, Sirian atrivim nın akurvaghamin gavgaviba iti, egha ni nighnızir gavgavim Ikiavıra Itir Godın itir puvatigha, uabın akurvaghasa an azangsighan aghua. Kamaghın amizi, ni uan apaniba ko Sirian Atrivimın midorozir gumaziba abiraghan iburagham.

⁸ Ni kamaghın fo, Itiopian kantri ko Libian kantrin midorozir gumaziba iza ni ko misoke. Me midorozir gumazir bar avırıba ko midorozir karisin bar avırıba ko midorozir gumazir bar avırir hoziabagh apiaghira misozıba iti. Ezi dughiar kamın, ni nighnızir gavgavim Ikiavıra Itir Godın ikiava, an azarazıma, a nın akura. Ikiavıra Itir God gavgavim ni ganıngizi, ni me abıra.

⁹ Gumamazir uan navir averiabar aven Ikiavıra Itir God baghavıra itiba, me nguazir kamın danganir manamın iti, a zurara me buria deravıra me bagha tintinibar gari. Egha a men akurvagha gavgavim me ganıdi. Ezi ni uabın akurvaghasa Sirian atrivimın azarazir arazir kam, a derazir puvati. Kamaghın amizi, datırighın ni Judaba ko, ia deravıra dapiaghan kogham. Apaniba zurara ia ko misogham.”

¹⁰ Godın akam inigha izir gumazim, Hananın miğirigiar kaba Asa gamima, a bar puvıram atari. Egha a mikemezi, me Hanani inigha kalabus gatigha, an suemning pamtem temem sara aning ike. Egha dughiar kamra, Atrivim Asa uaghan arazir kurabar Judan gumamazir mabagh ami.

Atrivim Asa areme
(1 Atriviba 15:23-24)

¹¹ Atrivim Asa amizir arazir igharazibar eghaghaniba, da akinafarir kamın iti, me kamaghın a dibori, Judaba ko Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akinafarim.

¹² Asa atrivimın itima, an azenir namba 39ın, arımarıar bar kurar mam an dagarımningın oto. Ezi Asa uabın akurvaghasa Ikiavira Itir Godın azangsızir puvatı. A doktabara, men azangsısı.

¹³ Ezi an atrivimın itir namba 41ın azenimın, Atrivim Asa uan inazir afeziabar mın areme.

¹⁴ Ezi me Devitın Nguibar Ekiamın a uabi gumazıav kemezi me a bagha okorezir dagıar torımın, anefa. Gumazıba paura ko borer mughuriar aghuım zuıba veregha, ada inıgha torımın atızir dakozım gısın da inge. Egha me atrivimın kuam isa dakozır kam gısın aneti. Egha me an apangkuvıgha an zıar ekıam gınıghnıgha avır dafam atı.

Atrivim Jehosafatın eghaghanim

17

(Sapta 17--20)

Jhosafat Judabar atrivimın oto

¹ Ezi Jehosafat uan afeziamın danganım inıgha, Judan kantrin atrivimın oto. Egha a uan midorozır gumazıba, gavgavım me ganıngızı, me bar gavgafı, eghtı Israelia izı me misoghan iburagham.

² Egha uan midorozır gumazıba, Judan nguıbar ekiar divazır bar gavgavır avınızıbar me arıgha, uaghan Judan kantrin danganıba bar me arıki.

Egha a Efraimın anabamın nguazımın itir nguıbar ekiabar, mıdorozir gumazir maba arıki. Kar an afeziam Asa faragha mıdorozimın inizir nguıbar ekiaba.

³ Jehosafat atrivimın itir dughiamın, a uan inazir afeziam Devitın mın arazir aghuibagh ami. An asem Balın ziam fer puvatı, kamaghın, Ikiavıra Itir God a ko ikiava, an akurvası.

⁴ Jehosafat uan afeziamın Godın gıntıgha, egha uaghan Godın Arazıba bar deragha dar gıntısı. A Israelın kantrin itir atrivıbar mın arazir kurabagh amir puvatı.

⁵ Ezi Ikiavıra Itir God Jehosafat gamızı, an atrivir gavgavımın otogha, deravıra Judan kantrin gari. Ezi Judan gumazamızıba bar bizir aghuıba inıgha a bagha zui. Kamaghın, a dagıar avırıba ko bizir avırıba ikia, Judabar damazımın ziar ekiam itı.

⁶ A Ikiavıra Itir Godın Arazıbar gın mangasa bar gavgafi. Egha a kantri Judan danganıba bar dagh arua, mıghsıabar pın itir asebar zıaba fer danganıba bar adagh asıghasıgha, temer guarir aser amızim Aseran nedazım itıba saram asıghasıki.

⁷⁻⁹ Jehosafat atrivimın ikia, an namba 3ın azenimın aven, a uan gumazir aruar maba ko, Livain maba ko ofa gamir gumazir pumuning amaga ghaze, me Ikiavıra Itir Godın Arazıba Itir Akınafarım inıgh, Judan nguıbar ekiaba bar dar mangı, arazir kabar gumazamızıbar sure damu. Ezi, me Judan nguıbaba bar dagh arui. Gumazir aruar kabar zıabar kara: Benhail, Obadia, Sekaraia, Netanel ko Mikaia. Ezi Lıvaıbar zıabar kara: Semaia, Netania, Sebadaia, Asahel, Semiramot, Jehonatan, ko Adoniya ko Tobia

ko Tobadonia. Ezi ofa gamir gumazimningin ziamningra kara: Elisama ko Jehoram.

Jehosafat bar atrivir gavgavim

¹⁰ Jehosafat atrivimın itir dughiamın, Ikiavira Itir God, Judan kantrin boroghın itir kantribar atriviba bar me gamizi, me bar Jehosafatin ati-atingi. Kamaghın amizi, me izava a ko misozir puvati.

¹¹ Ezi Filistian marazi bizir aghuir maba inigha Jehosafat bagha ize, egha me uaghan takis givezasa, silvaba inigha ize. Ezi Arabian gumazamiziba uaghan 7,700plan sipsipin apuriba ko 7,700plan memen apuriba inigha iza Jehosafat ganıgi.

¹² Ezi Jehosafat atrivir gavgavimın oto. Egha a gumaziba amangizi, me Judan nguibar ekiabar ghue. Egha me bizibar arıghamin dipenibar ingarigha, dagheba ko biziba isa dagh arıki. Egha midorozir gumaziba iki apaniba bagh ganasa danganir bar gavgavibar ingari.

¹³ Egha Jehosafat biziba arıghamin dipenir kabar aven bizir bar avıribar pozibav kini. Egha uan midorozir gumazir gavgaviba Jerusalemın me arıki.

¹⁴ Midorozir gumazir kabanang, me uan ikiziba ko iti, ezi gumazir dapaniba vaghvagha, 1,000plan midorozir gumazibar gari. Judan anabamın adarazir gumazir bar gavgavibar garim, an ziam Atna, a 300,000plan midorozir gumazibar gari.

15 An gumazir an gırara irim, Jehohanan, a 280,000plan mıdorozir gumazir bar gavgavibar gari.

16 Gumazir dapanir aningın gın irim, an ziam, Amasia, a Sikrin otarim. A uabi isa Ikiavıra Itir Godın ingangarim ganıga, 200,000plan mıdorozir gumazir gavgavibar gari.

17 Ezi Benjaminın anabamın adarazir mıdorozir gumazibar faragha zuir gumazir dapanımın ziam, Eliada. A mıdorozir gumazir bar gavgavir aghuim, a 200,000plan mıdorozir gumazibar garir gumazir dapanim. Me bar orabar suigha pıbar asa bar fo.

18 Ezi gumazir dapanir Eliadan gırara irim, an ziam, Jehosabat, a 180,000plan mıdorozir gumazıbar gari. Me zurara uan mıdorozir bizıbar suigha mısoghasa gara iti.

19 Mıdorozir gumazir kaba bar moghıra atrivimın ingangarim gamua, Jerusalemın iti. Ezi Judan kantrin danganir igharazıba bar, dar itir nguıbar ekiar dıvazir bar gavgavir avınızıba, atrivimın mıdorozir gumazıba uaghan adar iti.

18

*Godın akam inıgha izir gumazim Mikaia ghaze, Atrivim Ahap aremegham
(1 Atrıvıba 22:1-28)*

1 Judan Atrivim Jehosafat, dagıar avırıba ko bizir bar avırıba iti, ezi gumazamızıba an ziam fe. Egha a Israelian Atrivim Ahap ko akam akıra ghaze, an otarim Ahapın guıvımın ikiam, eghti kantrin pumuning uaning inıgh deraghvıra ikiam.

² Azenir maba ghua givazi, Jehosafat dikavigha, Atrivim Ahapin ganasa Samarian nguibar ekiamin ghu. Kamaghin, Ahap uan ingangarir gumazibav kemezi, me Atrivim Jehosafat, a ko izezir darazi bagha bulmakauba ko sipsipin bar aviribav suegha, me bagha dagher dafam gami. Ahap Jehosafatin azaraghti, a mangi an akuragh Gileatin Distrighin itir, Ramotin nguibar ekiamin misoghasa nighnizim iti.

³ Egha Ahap kamaghin Jehosafat migei, “Ni na ko izam, o? Ki kamaghsua, ga mangi Ramotin nguibar ekiam bagh misogh uam a iniam?”

Ezi Atrivim Jehosafat a ikaragha ghaze, “Ki nin gin mangasa purama oragha iti. Nan midorozir gumaziba, nin akurvaghasa pura iti.

⁴ Bizir ga damuamin kam, ga ti faragh a bagh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifoka.”

⁵ Ezi Atrivim Ahap 400plan akam inigha izir gumazibar diazi me izima a men azara, “Ki mangi Ramotin nguibar ekiam uam a iniam, o ti puvatigham?”

Ezi me ghaze, “A deragham, ni mangi. God nin akuraghti, ni me abiragham.”

⁶ Ezi Atrivim Jehosafat kamaghin Atrivim Ahapin azara, “Ikiavira Itir God, an akam inigha izir gumazir igharazitam ua iti, o puvati? Tam ikiti, ga an azaragh, egh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifogham.”

⁷ Ezi Ahap a ikaragha ghaze, “Akam inigha izir gumazir igharazir mam iti, an ziam Mikaia, a Im-lan otarim. A dughiatamin, Godin akam baragha,

egha akar aghuitamin na migeir puvati. Dughiabar zurara, a na gasighasighamin akar kurabar na ganidi. Kamaghin amizi, ki gumazir kam bar an aghua.”

Ezi Jehosafat ghaze, “Ni mamaghin mikiman marki.”

⁸ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mamın diazi a izezi an a migia ghaze, “Ni zuamira mangi, Imlan otarim Mikaia inigh na bagh izi.”

⁹ Dughiar kamin, Atrivim Ahap ko Atrivim Jehosafat uan atrivir korotiaba aghuigha, uan atrivir dabirabimning gaperaghav iti. Me aningın atrivir dabirabimning, Samarian nguibar ekiam avinizir divazimin tiar akamin boroghın, itir nguazir zarir mamın aning afa. Kar witın ovizibar iniba kua dar dagheba isir danganim. Ezi akam inigha izir gumaziba aningın guamin tugha, gin otivamin bizibav gei.

¹⁰ Ezi Kenanan otarim, Sedekaia, a uaghan 400pla akam inigha izir gumazir kabar mav. An ainın mam inigha, ua bagha bulmakaun komin min garir bizir mamın ingari. Egha uan dapanim garugha iza Ahap migia ghaze, “Ikiavira Itir God ghaze, Ni Siriabav sogh me abiragham. Mati ni komin kamin min me giniv mangi, bar me agivagham.”

¹¹ Ezi akam inigha izir gumazir igharaziba uaghan kamaghira migei. Me ghaze, “Ni Ramotin nguibar ekiamın mangi misogh, egh guizbangira nguibar ekiar kam iniam. Ikiavira Itir God, nin akuraghti, ni me abiragham.”

¹² Ezi gumazir dapanir Ahap, Mikaia iniasa amadazim, a Mikaia inigha izi. Aning atrivim

boroghin iza, gumazir dapanir kam Mikaia migia ghaze, “Akam inigha izir gumaziba bar moghira ghaze, atrivim midorozimin Siriaba abiragham. Kamaghin amizi, ni uaghan kamaghira, akar atrivim bar akueghamin tamın atrivim mikim.”

¹³ Ezi Mikaia a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin zurara itimin ziamin, ki guizbangira ni migei, akar manam Ikiavira Itir God a mikimasa na mikeme, anarira ki an gun mikimam.”

¹⁴ Egha a ghua Atrivim Ahap batozi, Ahap an azara, “Mikaia, e Ramotin nguibar ekiam bagh mangi, misogh uam a iniam, ti puvati?”

Ezi Mikaia atrivim dipova ghaze, “A dera, ni mangi misogh egh Ramotin nguibar ekiam ini. Ikiavira Itir God nin akuraghti, ni me abiragham.”

¹⁵ Ezi Atrivim Ahap a migia ghaze, “Ni ifaran marki. Ki zurara ni migia ghaze, ni Ikiavira Itir Godin ziamin guizbangira na mikim. Ni manadzoghin nan akam baragham?”

¹⁶ Ezi Mikaia Ahap migia ghaze, “Ki garima, Israelian midorozir gumaziba mati, ghuaviba puvatizir sipsipbar min pura tintinibar mighsiabagh miri. Ezi ki Ikiavira Itir God barazi, a ghaze, ‘Gumazamizir kabar faragh mangamin gumazir dapaniba puvati. Ni me amangighti, me vaghvagh uan nguibabar mangi egh deraghvira iki.’”

¹⁷ Ezi Israelian Atrivim Ahap kamaghin oregha, Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni ge, ki ni mikemegha gifa. Akam inigha izir gumazir kam bizir aghuitamin gun na migeir puvati. A zurara bizir kurar na bativamibara gun na migei.”

18 Ezi Mikaia ua kamaghin miġei, “Ni datirighin deragh kuarim atigh oraghti, ki Ikiavira Itir God nan akazir bizibar ni mikimam. Ki garima, Ikiavira Itir God uan Nguibamin uan atrivir dabirabim gaperaghav iti, ezi an enselba bar, an agharir guvim ko agharir ikiriamin tuivighav iti.

19 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin men azara, “Tinara mangi Ahap gifariva a gekuighti, a Ramotin nguibamin mangi midorozimin aven ovengam?” Ezi enselba vaghvaghera uan nighniziba Ikiavira Itir God ganidi.

20 “Me kamaghin amua ikiav itima, duar mam iza Ikiavira Itir Godin damazimin tugha, kamaghin a miġei, ‘Ki mangi a gifaragh, a gekuigham.’

21 “Ezi Ikiavira Itir God an azara, ‘Ni manmaghiram a gifaram?’

“Ezi duam kamaghin Ikiavira Itir God miġei, ‘Ki mangi Ahapin akam inigha izir gumazibar amuti, me a gifaragham.’

“Ezi Ikiavira Itir God duar kam miġia ghaze, ‘Ni mangi a gifaraghti, a nighnizir gavgavim akam inigha izir gumazibar akamin ikiam.’”

22 Ezi Mikaia bighavira Ahap miġia ghaze, “Ikiavira Itir God, ni ikuvighasa a ifonge, egha ni gifarasa, duar kam amadazi, a nin akam inigha izir gumazir kabagh amizi, me ni gifaragha gifa.”

23 Ezi akam inigha izir gumazim Sedekaia, a Kenanan otarim, an orazi, Mikaia akar kam in Ahap miġeima, an an boroghin ghua an koviam misuegha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Duam manmaghin na ategha, nin ghugha akar kam ni ganingi?”

²⁴ Ezi Mikaia, Sedekaian akam ikaragha ghaze, “Apaniba gin izi Israelia ia abinighti, ni ari mangi dipenitamın aven danganir mogomemın modogh ikiam. Egh dughiar kamra ni fogham, Ikiavira Itir God uabi akar kam na ganingizi, ki an gun migei.”

²⁵ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mam migia ghaze, “Ni Mikaian suiragh nguibar ekiamın garir gumazir ekiam, Emon ko nan otarim Joas, aning bagh mangi.

²⁶ Egh kamaghın aning mikemegh, ‘Atrivim kamaghın migei: Gua gumazir kam isi kalabuziam datigh. Egh bretin muziariba ko dipabara, a daning mangiti midorozim givaghti ki uamategham.’”

²⁷ Ezi Mikaia ua ghaze, “Ia gumazamiziba bar deravira nan akar kam baragh!”

Egha Ahap migia ghaze, “Ni osimtizitam inighan kogh ua deraghvira nguibamın izegh, egh ni kamaghın fogh suam, Akar ki mikemezir kam, a Ikiavira Itir Godın izezir puvati.”

Atrivim Ahap misoghasa zui

(1 Atriviba 22:29-36)

²⁸ Kamaghın amizi, Israelın Atrivim Ahap ko Judan Atrivim Jehosafat, aning uan midorozir gumaziba inigha, Siriaba ko misoghasa ghua, Gileatın Distrighın itir nguibar ekiam Ramotın otifi.

²⁹ Ezi midorozim tighar akuighirighasava amima, Atrivim Ahap kamaghın Atrivim Jehosafat migei, “Ga midorozim bagh mangi, ki uan atrivir korotiaba sueghiva korotiar

igharazitabar aghuighti, midorozir gumaziba nan atamangiham. Eghti ni uan atrivir korotiabar aghuigh.” Egha Israelian atrivim korotiar igharaziba aghuigha aning midorozim bagha zui.

³⁰ Dughiar kamra, Sirian atrivim uan midorozir gumazir karisbar pin tuiva misozibar dapaniba, akar gavgavim me ganiga ghaze, “Ia Israelian atrivim baghvira gan a ko misogh, egh gumazir ziaba itir igharaziba o ziaba puvatiziba ko misoghan marki.”

³¹ Ezi me misozir dughiamin, midorozir gumazibar dapanir kaba Atrivim Jehosafatin ganigha ghaze, a ti Israelian atrivim. Egha me a misoghasa zuima, a tiarim akara deima, ezi Ikiavira Itir God an akura. God midorozir gumazibagh ekuizi me anetaki.

³² Ezi me fo, kar Israelian atrivim puvati, egha me anetaki.

³³ Midorozim ghuavira itima, Sirian midorozir gumazir mam, uan barir pimn Israelia iti naghin puram asavamada. Ezi barim ghua Ahapin mikarzir, midorozir korotiam avarazir puvatizim gasara. Ezi Ahap uan karisin suizir gumazim migia ghaze, “Ki ikuvigha gifa. Ni zuamira ua karis giragh midorozir danganim atakigh.”

³⁴ Ezi midorozim ghuavira ikia bar gavgavizi, Atrivim Ahap midorozim ategh mangan iburagh-buraghizi, me karisin aven puram anefazi, a Siriabar damazimin uan karisin aven aperaghav ikia Siriabar gara kamaghira itima, aruem gevima an areme.

19

Godin akam inigha izir gumazim Jehu, Jehosafatin atari

¹ Atrivim Ahap aremegha givazi, Atrivim Jehosafat bar deravira uamategha iza Jerusalemın uan atrivir dipenimın oto.

² Ezi dughiar kamin, Godin akam inigha izir gumazim Jehu, a Hananin otarim, a ghua Atrivim Jehosafat batogha kamaghın a migei, “Ni ti ghaze, ni gumazir kurabar pogh men akurvaghamin arazim, ko gumazir Ikiavira Itir God gifongezir puvatizibagh ifongezir arazim ti dera? Ni arazir kamaghın garim gamizi, Ikiavira Itir God nin aningaghe.

³ Egha God fo, ni uaghan arazir aghuir mabagh ami. Ni uan kantrin aven, itir aser amizim Aseran nedaziba itir guarir akinibagh asighasigha, Godin ifongiamın gintighasa gavgafi.”

Jhosafat kotiabar jasba amisefe

⁴ Atrivim Jehosafat Jerusalemın iti. Egha dughiar mabar, a dikava ghua uan gumazamizibar ganasa ghua, sautin amadaghan Berseban nguibar ekiamın ikegha ghua notın amadaghan Efraimın anabamın mighsiaba itir danganımın tuifi. Egha a Ikiavira Itir God, men inazir afeziabar God bagh uamategh izasa me migei. Ezi me a baregha uamategha God bagha ize.

⁵ Ezi Jehosafat kotiaba tuisighamin jasba amisevegha, Judan nguibar ekiar divazir bar gavgavim aviniziba bar me ariki.

⁶ Egha kotiaba tuisizir jasba, a kamaghin me migei, “Ia gumamazibar ingangarim gamir puvati. Ia Ikiavira Itir Godin ingangarim gami, a uabi ia ko iti. Kamaghin amizi, ia kotiaba tuisighamin dughiabar, ia uari uan araziba bagh deravira gan.

⁷ Ikiavira Itir God, en God, kotiamin aven, guizin arazim giragh kotiaba baraghamin araziba, ko uan namakabar akabar akurvaghamin araziba ko, gumamaziba ia apezeper dagiaba ia daningamin araziba, arazir kaba God bar dar aghua. Kamaghin amizi, ia gumazir kotiaba tuisiziba, ia Ikiavira Itir Godin atiatingiva bar an apengan iki, egh deraghvira uan arazibar gan.”

⁸ Jehosafat uan gumazir dapaniba ko uamategha Jerusalem in izezir dughiamin,* Jehosafat Livain marazi ko ofa gamir gumazir maba ko ikizibar gumazir dapanir maba amisefe, eghti me gumamazir Ikiavira Itir Godin Akar Gavaviba abiziba tuisighamin jasbar otivam, egh uaghan Jerusalem in nguibar ekiamin aven itir gumamaziba uari adoghodozir migirigiaba akirmigham.

⁹ Jehosafat kamaghin jasin kabav gei, “Ia ingangarir kam damuamin dughiamin, ia bar Ikiavira Itir Godin atiating an apengan ikiva, deraghvira an arazibar gin mangi. Ia ingangarir kam damuti, a deraghviram otivsi, ia uan navir averiabar aven bar ifongegh.

¹⁰ Eghti ian namakataba, nguibar ekiar igharaz-

19:6: Godin Araziba 1:17; Onger Akaba 82:1 **19:7:** Godin Araziba 10:17; Aposel 10:34; Rom 9:14; 1 Pita 1:17 * **19:8:** Hibrun akam deragha akar kam in mingarim abighizir puvati. **19:9:** 2 Samuel 23:3

ibar ikegh izi uarir akurvagh kotiaba tuisighsi ian azangti, ia men akuragh kotiaba tuisighamin arazir aghuibar men sure damu. Gumazim, gumazir igharazimin misoghezi an aremezir kotiam ko, gumazim Godin Araziba, ko an Akar Gavgaviba abighizir kotiam, ko gumazim arazir God ifongeziba abighizimin kotiam ko arazir God damuasa ia mikemeziba abighizir kotiam, ia men sure damuti, me Ikiavira Itir Godin damazimin osimtiziba puvatigham. Eghti ia ko ian adarasi, Godin damazimin osimtiziba puvatighti, God ian aningagheghan kogham.

¹¹ Ia deraviram oragh. Gumazir pumuning ian faragh mangi kotiabar ingangaribar ganam. Gumazamiziba Ikiavira Itir Godin Araziba abigha da munasir kotiaba baraghamin dughiamin, Godin ofa gamir gumazibar dapanim Amaria, ian kotiabar faragh mangam. Eghti gumazamiziba gavmanin araziba abigha da munasir kotiaba baraghamin dughiamin, Ismaelin otarim Sebadaia, a Judan gumazir dapanim, a ian kotiabar faragh mangam. Eghti kotiabar ingangaribar, Livaiba ian akurvagh. Ikiavira Itir God, gumazir arazir aghuibagh amiba ko iti, kamaghin amizi, ia atiatingan kogh tuivigh gavgavigh ingangarir kaba bar dar amu.”

20

Apaniba izava Judaba ko misosi

¹ Bizir kabar gin, Moapia ko Amonia ko Amonin kantrin itir igharaz darasi,* me iza Judaba ko

* **20:1:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

uariv sosi.

² Ezi gumazir maba Atrivim Jehosafat bagha iza kamaghin a migei, “Idomian midorozir gumazir avirir dafam, Amangsizim Itir Dipar Akaremin vongin itir nguazim ategha ni ko misoghasa izi. Egha me datirighin Hasason Tamarin iti.” Hasason Tamar, a Engedin nguibar ekiamin ziar mam.

³ Ezi Atrivim Jehosafat kamaghin oregha bar atiatingi. Egha a Ikiavira Itir Godin ifongiam gifofoghasa. Kamaghin, a Judan kantrin danganiba bar adar itir gumazamiziba bagha akam amaga ghaze, me bar dagheba tagh Ikiavira Itir God ko mikimam.

⁴ Ezi Judan danganiba bar adar itir gumazamiziba uarir akurvaghasa Ikiavira Itir God ko mikimasa Jerusalem in ize.

⁵ Egha me iza Jerusalem in gumazamiziba ko me Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganir igiar me uari akuvamin uari akufa. Ezi Atrivim Jehosafat ghua men tongin tugha, kamaghin God ko migei,

⁶ “O Ikiavira Itir God, ni en inazir afeziabar God, ni uan Nguibamin ikiava, nguazimin ikiziba bar me gativagha men gari. Ni gavgavir bar ekiam iti. Eghti gumazitam ni misogh ni abiraghan kogham.

⁷ O en God, ni fo, e Israelia nin roroam Abrahamin ovavir boriba, e nin gumazamizibara. Ni gumazamizir fomira nguazir kam in apiaziba, ni me batoghezi me are, eghti nguazir kam, a en nguazimra iki mamaghira ikiasa ni e ganingi.

⁸ Ezi e dughiar ruarimin nguazir kam in ikegha gifa. En inazir afeziaba fomira nin boroghin mangi, nin ziam fasa Dipenir kam in ingari. Egha

me an ingarigha givazir dughiamin, me kamaghin ni ko migia ghaze,

⁹ 'Tkiavira Itir God, osimtizitam e batogham, o apaniba izi e ko misogham, o arimariar kurar ekiatam otogham, o dagheba otevir dughiar ruraritam e batoghti, e izi Dipenir kamın guamin nin damazimin tugham. Dipenir kam, a danganir e nin boroghın izi nin ziam famim. Egh e osimtizir kam ginighnigh uarir akurvaghsi nin azangsiham. Eghti ni en dımdiam baragh uam e iniam.'"

¹⁰ Egha Atrivim Jehosafat ua kamaghin God ko migei, "Ni Amonia ko Moapia ko Idomian ganigha gifa, me e misoghasa ize. Bar fomira, en inazir afeziaba Isip ategha iza ikizir kabar nguazimin otivir dughiamin, ni en inazir afeziaba ataghizi, me me ko misoghezir puvati. Kamaghin amizi, en inazir afeziaba me gitagha, me gasighasighizir puvati.

¹¹ Ezi me datirighin tong arazir aghuir en inazir afeziaba me gamizibagh nighnizir pu. Puvati. Me bar arazir kuram gamua e ko misoghasa. Me nguazir ni uabi e ganingizir kamın e batueghasa izegha gifa.

¹² O, en God, midorozir gumazir avirir kaba e misoghasava ami. Ezi e me ko misoghamin gavgaviba puvati. Kamaghin amizi, ni uabi bar puv me damigh. Bar guizbangira, e fozir puvati, e manmaghin damuam. Kamaghin amizi, e uarir akurvaghasa ni baghavira gara iti."

¹³ Dughiar kamın, Judan gumaziba uan

amuiroghboriba sara, me bar moghira, Ikiavira Itir Godin damazimin an Dipenimin boroghin tuivighav iti.

¹⁴ Ezi Livaibar mav, an ziam Jahasiel, a gumazamizir kabar tongin tughav iti. Jahasiel, a Sekaraian otarim, ezi Sekaraia, a Benaian otarim, ezi Benaia, a Jeielin otarim, ezi Jeiel, a Matanian otarim. Gumazir kaba bar moghira, me Livain gumazim Asapin ovavir boriba. Ezi Ikiavira Itir Godin Duam pamten iza Jahasiel gizivazima,

¹⁵ a kamaghin migei, "O Atrivim Jehosafat, ko ia Jerusalem in itir gumazamiziba ko ia Judaba bar, ia deraviram oragh. Ikiavira Itir God, a kamaghin ia migei: Ia midorozir gumazir avirir kam in ati-ating naviba osiman marki. Midorozir kam, kar Ikiavira Itir Godin bizimra. A ian bizim puvati.

¹⁶ Apaniba gurun mizaraghan ia misoghsi Sisin mighsiamin ghuanadir tuavimin izam. Eghti ia mangi Jeruelin gumazamiziba puvatizir danganimin boroghin, aruem anadi naghin danganir zarimin me batogham.

¹⁷ Ia uari midorozir kam in misoghan kogham. Puvati. Ia mangi misoghamin danganimin pura tuivigh iki gan, eghti Ikiavira Itir God ian akuragh midorozir kam damuam. Ia Jerusalem ko Judan danganibar itir gumazamiziba, ia atiating naviba osiman marki. Ia gurun mizaraghan midorozim bagh mangi, eghti Ikiavira Itir God ia ko ikiam."

¹⁸ Ezi me akar kam baraghizir dughiamin, Atrivim Jehosafat tevimning apirigha uan guam

20:15: Ua Me Ini 14:13; Godin Araziba 1:29-30; 2 Eghaghaniba 32:7 **20:15:** Godin Araziba 20:1-4 **20:17:** Ua Me Ini 14:13-14; Diboboniba 14:9; 2 Eghaghaniba 15:2

nguazim mitua. Ezi Judaba ko Jerusalemia bar, me Ikiavira Itir Godin damazimin nguazim giregha an ziam fe.

¹⁹ Ezi Livain anabamin Kohat ko Koran adarazi dikavigha pamtemin dia Ikiavira Itir God, a Israelian God, an ziam fe.

²⁰ Ezi bar mizaraghara, me dikavigha Tekoan nguibar ekiamin boroghin itir gumamaziziba puvatizir danganimin mangasava amua iti. Me tighar Jerusalem ataghiraghamin dughiamin, Atrivim Jehosafat kamaghin me migei, “Ia Judaba ko Jerusalemia, ia oragh! Ia nighnizir gavgavim Ikiavira Itir God, ian Godin iki, egh tuivigh gavgafigh. Egh ia Godin akam inigha izir gumazibar akaba nighnizir gavgavim dar iki, egh ia uan apaniba abiragham.”

²¹ Egha atrivim uaghan gumamazizibar nighnizibagh foghasa men azangsis, egha gin, a midorozir gumazibar faragh mangi, ighiar kam bangasa me amisefe: Ezi me kamaghin ighiam bati.

“Ikiavira Itir Godin Araziba bar zue,
ezi arazir kam, mati an kurkazir aghuim.

E bizir kabagh nighnigh,
egh an ziam fi ighiaba bangam.

Ikiavira Itir God zurara en apangkuvigha mam-
aghira iti.

Kamaghin amizi, e a minamam.”

²²⁻²³ Jehosafat uan midorozir gumaziba ko zuir dughiamin, gumazir ighiam batiba, me dikavigha Ikiavira Itir Godin ziam famin ighiabagh ami. Ezi

Ikiavira Itir God, Amonia ko Moapia ko Idomian midorozir gumazibagh amizima, me uarira uarir atara uariv sosi. Amonia ko Moapia, faragha Idomia ko misogha, bar me misoghezi me ariaghire. Egha gin Amonia ko Moapia uari uariv sogha bar uarigh asighasiki.

²⁴ Ezi Judan midorozir gumaziba ghua gumazimiziba puvatizir danganimin itir tauan mamın oto, kar tauan midorozir gumaziba ikia apaniba bagha garim. Egha me apaniba bagha garava avenge. Me apanibar kuabar garima, da pura tintinibar nguazimin irav iti, ezi me digavir kura gami. Men tav angamira itir puvati, me bar moghira ariaghire.

²⁵ Ezi Atrivim Jehosafat uan adarazi ko, gumazir kuar kabar tongin ghua garima, bizir bar aviriba iti. Ezi me dagheba ko korotiaba ko bizir bar aghuir avirir maba ini. Biziba bar aviraseme, kamaghin amizi, me aruer pumuning ko mikezimin bizir kaba isavira iti.

²⁶ Egha namba 4in aruemin, me iza danganir zarir mamın uari akuvagha, Ikiavira Itir God men akuragha amizir bizim ginighnigha, an ziam fe. Bizir kam bangin, dughiar kamın ikegha iza datirighin, me danganir kam kamaghin a dibori, Godin Ziam Fer Danganir Zarim.

²⁷ Ikiavira Itir God men akuragha men apaniba abira, kamaghin amizi, Jehosafat faragha zuima Judaba ko Jerusalemian gumaziba an gin ikia, me bar akuegha uamategha Jerusalemın zui.

²⁸ Egha me gitabav sogha sighbagh iviava Jerusalemın nguibar ekiamın aven zui, egha Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin tiar

akamın boroghın ghua ziar ekiam a ganıdı.

²⁹ Ezi kantrin igharazibar atriviba ko gumazir dapaniba kamaghın oraki, Ikiavıra Itir God Israelian akuragha men apanibav soghezi, me bar ariaghire.

³⁰ Ikiavıra Itir God bar deraghavıra Jehosafatın kantrin gari, kamaghın amizi, midorozitam uam otozir puvatizi, Jehosafat uan gumazamiziba ko avughsi.

*Atrivim Jehosafat areme
(1 Atriviba 22:41-50)*

³¹ Jehosafat azenir 35plan ikia atrivimın oto, egha 25plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. An amebam, Silhin guivim, an ziam Asuba.

³² Jehosafat uan afeziam Asa faragha ikiava amizi moghın, a Ikiavıra Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami.

³³ Egha bizir vamıra, an a gamizir puvati, a mighsiabar pın itir asebar ziaba fer danganibagh asighasighizir puvati. Ezi gumazamiziba uaghan deragha uan inazir afeziabar Godın gintigha tughavizir puvati.

³⁴ Atrivim Jehosafat amizir arazir igharaziba bar, a faragha atrivimın otozir dughiamın ikegha ghua an aremezir dughiamın eghaghaniba, akınafarir kamın iti, me kamaghın a dıbori, Hananin Otarim Jehun Eghaghaniba. Ezi akınafarir kam, akınafarir bar ekiamın aven iti, me kamaghın a dıbori, Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akınafarim.

³⁵ Dughiar mam, Atrivim Jehosafat Israelian Atrivim Ahasia ko poro, ezi atrivir kam arazir bar kurar aviribagh ami.

³⁶ Egha aning uaning inigh biziba ater kantri Tarsisin mangasa kurir ekiabar ingari. Ezi aning ining ingangarir gumaziba Esiongeberin kurir ekiar kabar ingari.

³⁷ Ezi Dodavahun otarim Elieser, a Maresan nguibar ekiamin gumazim, a Godin akar bar gavavimin kamaghin Jehosafat migei, "Ni atrivir kuram Ahasia ko roroam gami. Kamagh amizi, Ikiavira Itir God gua ingarizir kurir ekiabagh asighasigham." Ezi kurir kaba ghua bar ikuvigha Tarsisin mangan ibura.

21

¹ Egha gin Atrivim Jehosafat uan inazir afeziabar min aremezima, me Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziabar kuaba afezir danganimin anefa. Ezi an otarim Jehoram an danganim inigha atrivimin oto.

Atrivim Jehoramın eghaghanim

(Sapta 21)

Jehoram Judan atrivimin iti

(2 Atriviba 8:17-24)

² Atrivim Jehoram dozir 6pla iti. Men ziabar kara: Asaria, Jehiel, Sekaraia, Asarian igharazim, Maikel ko Sefatia. Jehoram ko 6plan gumazir kaba, me bar Judan Atrivim Jehosafatin otariba.

³ Jehosafat gol ko silvan avirim ko bizir ivezir bar pin koziba isa uan borir kabagh aningi. Egha a

uaghan Judan nguibar ekiar divazir bar gavgavim avinizibar ganamin ingangariba me ganingi. Jehoram, a Jehosafatin otarir ivariam, kamaghin amizi, Jehosafat uan danganim inigh atrivimin ikiasa anemisefe.

⁴ Jehoram atrivimin otozir dughiamin, a uan kantri bagha gavgavigha, bar uan doziba ko Judan gumazir dapanir mabav soghezi me ariaghire.

⁵ Jehoram 32plan azeniba ikiava atrivimin oto, egha a 8plan azenibar Jerusalem in atrivimin iti.

⁶ A Israelian Atrivim Ahapin, guivimin iti. Kamaghin amizi, an Ahapin adarazi ko Israelian atrivir igharazibar arazir kurabar gintisi. Egha arazir kurar aviriba Ikiavira Itir Godin damazimin daghami.

⁷ Ezi Ikiavira Itir God Judan kantri gasighasighizir puvati. Guizbangira, Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazim, Atrivim Devit ginighnisi. A fomira Devit ko akar dikirizim gamua ghaze, Devitin ikizibar tongin gumazitam zurara atrivimin ikiam, eghti Devitin lam in angangarim mungeghan kogham. Ezi dughiar kam in Ikiavira Itir God akar dikirizir kam ginighnisi. Kamaghin amizi, a Judan kantri gasighasighan aghua.

⁸ Jehoram Judan atrivimin itir dughiamin, Idomian gumazamiziba an akam batogha an apengan ikian aghua. Egha me uarir ganasa atrivir mam amisefe.

⁹ Ezi Jehoram uan midorozir gumazir dapaniba ko karis bar tuiva misozir gumaziba inigha, Idomia misoghasa zui. Me ghua otivizi, Idomian

gumaziba iza Jehoramın mīdorozir gumaziba ekiarugha me misoghasa. Ezi dimagarimın Jehoram mīdorozir gumazir karisbar zuiba inigha, bar pamtem misogha me adugha ghue.

¹⁰ Egha, Judaba Idomia dikabirazir puvati. Ezi Idomian gumazamiziba, uari uan kantri gativagha ikia iza datirighın tu. Jehoram Ikiavira Itir God, uan inazir afeziabar God akirim ragha a gasara. Kamaghın amizi, dughiar kamın, Lipnan nguibamın gumazamiziba uaghan akaba batogha, ua Judabar apengan itir puvati.

¹¹ Ezi Jehoram uaghan Judan kantrin mighsiabar itir danganibar asebar ziaba fasa danganibar ingari. Egha a Juda ko Jerusalemın nguibar ekiamın gumazamizibagh ekuizi, me akirim ragha Ikiavira Itir God gasaragha, an damazimın arazir kurabagh ami.

¹² Dughiar mam, Godın akam inigha izir gumazim Elaija, Atrivim Jehoram bagha akınafarir mam osirigha anemaga ghaze, “Ikiavira Itir God, a nın ovavim Devitın God, akam kamaghın nın iti: Nı uan afeziam Atrivim Jehosafat ko nın inazim Atrivim Asa, ni aningın arazir aghuibar gıntızir puvati.

¹³ Nı Israelian atrivir arazir kurabagh amibar gın ghua, Judaba ko Jerusalemia getuima, me akirim ragha God gasara. Nı Atrivim Ahap uan adarazi ko Israelia gamizi moghıra ni a gami. Egha ni uan dozibav soghezi, me ariaghire. Me gumazir aghuiba, egha men araziba bar nın arazibagh afira.

¹⁴ Kamaghın amizi, Ikiavira Itir God nın gumazamiziba ko, nın amuiba ko boriba

sara pazivira ia damuva, nin biziba bar dagh asighasigham.

¹⁵ Eghti ni uabi, arimariar bar kuram nin muriar averiamin ikiam. Eghti dughiabar vagh-vagh, arimariar kam bar ekeveghti, nin evenavim asighirigham.”

¹⁶ Ezi dughiar kamin, Ikiavira Itir God, Filistiaba ko Arabian Itiopian nguazimin boroghin itibagh amizi, me Jehoramın aningaghe.

¹⁷ Egha me iza kantri Juda misogha, Atrivim Jehoramın dipenimin itir biziba bar ada inigha ghu. Egha me an amuiba ko an otariba inigha ghue. Egha an otarir abuananam inigha ghuzir puvati, an ziam Joahas, an ziar igharazim Ahasia.

¹⁸ Ezi bizir kabar gin, Ikiavira Itir God arimariar bar kuram gamizi, an atrivimın muriamin oto. Arimariar kam a givaghan kogham.

¹⁹ Arimariar kam an itima, azenir pumuning gifa, ezi Jehoramın evenavim asiaghirizi, a mizazir bar kuram inigha areme. Ezi Judan gumazamiziba a ginighnighasa avir ekiatam arizir puvati, mati me an ovavibagh amizi mokin.

²⁰ Jehoram azenir 32pla ikia atrivimın oto, egha 8plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. Ezi an aremezir dughiamin, gumazitam an apanguvizir puvati. Me atriviba afir danganimın anefazir puvati, me Devitin Nguibar Ekiamın anefa.

Atrivim Ahasia ko Atrivir Amizim Atalian eghaghanim

22

(Sapta 22)

*Ahasia Judan atrivimın oto
(2 Atriviba 8:25-29; 9:21-28)*

¹ Jehoram atrivimın itir dughiamın, Arabian gumazir maba midorozir gumazir maba inigha Judan iza, an otarir ekiaba bar me misoghezi me ariaghire. Egha me Jehoramın otarir abuananam Ahasia misoghezir puvati.

² Ezi Ahasia 42plan azeniba ikia, egha atrivimın oto. Egha azenir vamıran Jerusalemın atrivimın ike. An amebam Atalia, a Israelian Atrivim Omrin igiam.

³ An amebam nighnızir kurabar an sure gami, kamaghın amizi, an Ahapın ikızimın arazir kurabagh ami.

⁴ An afeziam aremezir dughiamın gın, an Ahapın adarazi inizi, me nighnıziba a ganıdima, a men nighnızibar gın ghuzi, bizir kam bangın an araziba bar ikuvigha a gasıghası. Ezi Atrivim Ahasia arazir kuraba Ikiavıra Itir Godın damazımın dagh ami, mati Ahapın ikızim amizi mokın.

⁵ Egha Atrivim Ahasia gumazir kabar akam baregha ghua Israelian Atrivim Joramın porogha a ko ghua, aning Sirian Atrivim Hasael misosi. Me Ramotın nguıbar ekiamın boroghıra uariv sosi, a Gileatın Distrighın itir nguıbam. Ezi Sirian midorozir gumaziba Joram birazi, a bar ikufi.

⁶ Ezi Joram midorozim ategha ghua, Jesrılın nguıbar ekiamın ikia, ua deraghasa mızua iti. A Jesrılın ikiavıra itima, Atrivim Ahasia an ganasa ghu.

⁷ Ezi God fogha gifa, Atrivim Ahasia mangi Joramın gan ikiamın dughiar kamın, an a gasighasigham. Egha dughiar kamın Ahasia ghua Joram ko ikia aning ghua Nimsin otarim Jehu bato. Ikiavıra Itir God, Ahapın ikizim gasighasighasa, Jehu amisefe.

⁸ Ezi Jehu, Ahapın ikizim gasighasigha ghua Judabar gumazir dapanir maba ko Ahasian dozibar otariba bato. Gumazir kaba Ahasian ingangaribagh ami. Ezi Jehu bar me misoghezi, me ariaghire.

⁹ A me misoghezi me ariaghiregha givazi, an Atrivim Ahasia buri. Ezi Ahasia Samarian nguibamın modogha iti. Ezi gumazir maba an ganigha a inigha Jehu bagha izezi, an a misoghezi an areme. Ezi me Ahasian kuam purama anetaghizi a itir puvati. Me kamaghın nighnigha ghaze, Ahasia, an Atrivim Jehosafatın igiam, Jehosafat bar uan navir averiamın aven Ikiavıra Itir God baghavıra iti. Kamaghın amizi, me Ahasian kuam isa mozimın anefa. Ezi dughiar kamın, Ahasian ikizimın aven, Judabar atrivimın ikiva men ganamin gumazitam ua itir puvati.

Atalia Judabar atrivir amizimın oto
(2 Atriviba 11:1-3)

¹⁰ Ezi Atrivim Ahasian amebam Atalia kamaghın akam baraki, an otarim Ahasia aremegha gifa. Ezi a zuavıra midorozir gumazibav kemezi, me Judan atrivibar ikizimın gumaziba bar me misoghezi me ariaghire.

¹¹ Ezi midorozir gumaziba Ahasian otarim Joas misoghezi an aremezir puvati. Me kamaghın fozir puvati, Atrivim Jehoramın guivim Jehoseba, an Atrivim Ahasian buaramizim, an ofa gamir

gumazim Jehoiadan amuim, amizir kamra, a moga atrivimın otarir aremeghamibar tongın Joas inigha, amizir an ganamim ko, aning isa danganir me daguivsiaba arızimın aven aning modo. Kamaghın amizi, Atalia Joas misoghezi an aremezir puvati.

¹² Ezi Jehoseba 6plan azenibar Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven Joas modozi an a ko iti. Ezi dughıar kamın, Atalia Judan atrivir amizimın ikiavıra iti.

Atrivim Joasın eghaghanim

23

(Sapta 23--24)

*Me Joas amisevezi, an atrivimın oto
(2 Atriviba 11:4-16)*

¹ Atalia atrivir amizimın itima, an namba 7ın azenimın, Godın ofa gamir gumazim Jehoiada bizitam damuasa niğhnızir gavgavim iti. Egha a 100plan mıdorozir gumazibar garir gumazir dapaniba ko miğeima, me an akuraghasa a ko akar dikirızir gavgavim gami. Gumazir dapanir kabar ziabar kara: Jerohamın otarim Asaria, ko Jehohananın otarim Ismael, ko Obetin otarim Asaria, ko Adaian otarim Masea, ko Sikrin otarim Elisafat.

² Gumazir dapanir kaba Judan nguibar ekiaba bar dar ghua, Livaiba ko Israelian ikızibar gumazir dapaniba inigha Jerusalemın ize.

³ Ezi gumazir kaba bar moghıra Godın Dıpenimın uari akuvagha, Atrivim Joasın apengan ikiasa akar dikirızir gavgavim gami. Ezi Jehoiada kamaghın me miğei, “Ikiavıra

Itir God akar dikirizim kamaghin a gamigha ghaze, dughiabar zurara atriviba Devitin ikizimin otivam. Kamaghin amizi, Ia izi Joasin ganigh. An Atrivim Ahasian otarim, an atrivimin otivam.

⁴ Ezi e datirighin kamaghin damuam. Ia Godin ofa gamir gumaziba ko Livaiba, Sabatin aruemin ingangarim damusi izi, 3plan okoruabar uari tuiragh. Okoruatam, Godin Dipenimin tiar akabar ganam.

⁵ Eghti okoruar namba 2, atrivimin dipenimin gan, eghti okoruar namba 3, tiar akar me kamaghin diborim, Jesot, me an gan. Eghti gumazamiziba bar, Ikiavira Itir Godin Dipenimin uari akuvir danganir ekiamin iki.

⁶ Ofa gamir gumaziba ko Livain men akurvaziba, merara Godin damazimin zue, kamaghin amizi, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven mangam. Ia gumazamizir igharaziba ateghti, me aven mangan marki. Gumazamizir igharaziba, God mikemezi moghin azenan iki.

⁷ Livaiba uan midorozir sababar suigh atrivim Joas ekiarugh, bar deraghviram an gan. Eghti a danganir manamin mangiti, me a sara mangi. Eghti gumazitam Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven iziti, Livaiba a misueghti an aremegh.”

⁸ Ezi Livaiba ko Judan gumazamiziba bar moghira, ofa gamir gumazim Jehoiadan akar kamın gin zui. Egha Sabatin dughiamin, gumazir dapaniba, gumazir ingangarim agivagha avughsasa amir kaba, ko gumazir men danganiba iniamiba, gumazir dapanir kaba bar men akua Jehoiada bagha Ikiavira Itir Godin Dipenimin izi.

⁹ Dughiar kamın, Atrivim Devitin afuziba ko

orar ekiaba ko doziba, da Ikiavira Itir Godin Dipenimin iti. Ezi Jehoiada bizir kaba inigha midorozir gumazibar dapanibagh aningi.

¹⁰ Egha Jehoiada, Ikiavira Itir Godin Dipenimin divazimin danganiba bar dar mitivasa gumaziba amangi. Ezi midorozir gumaziba ghua, Ikiavira Itir Godin Dipenimin uari bagha danganiba inigha, sautin amadaghan ikegha ghua notin amadaghan tu. Me uaghan ofa gamir dakozimin boroghin tuivighav ikia, midorozir sababa suigha, atrivim ekiarugha bar deraghvira gara iti.

¹¹ Midorozir gumaziba uari akirigha mizua itima, ofa gamir gumazim Jehoiada uan otariba ko, Joasin akua azenan iza, atrivibar dapanir asuam Joasin dapanim garu. Egha Akar Dikirizir Gavgavim itir akinafarir righizir mam a ganingi. Egha me gin olivin borem Joasin dapanim gin-gegha anemisevezi, an atrivimin oto. Ezi gumazamiziba bar akuegha kamaghin dei, "Joas dughiar ruarimin atrivimin ikiam."

¹² Ezi Atrivir Amizim Atalia orazima niginir dafam oto. Ezi midorozir gumaziba ko gumazamiziba bar akuegha dia ivemara arua atrivimin ziam fe. Ezi atrivir amizim uan dipenim ategha Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganir gumazamiziba uari akuva itimin zui.

¹³ A ghua otogha garima, atrivir igiam, atriviba ami moghin, Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin itir guarir akinimin boroghin tughav iti. Egha a midorozir gumazibar dapaniba ko gumazir sighbagh ivibar garima, me atrivir igiamin boroghin iti. A uaghan garima gumazamiziba bar

akuegha, men marazi uaghan isighabagh ivi. Ezi ighiabagh amir gumaziba uan gitaba ko buabav soghava ighiabagh amua men faragha zui. Ezi Atalia puv atara uan korotiam abigha dia ghaze, “Ia gumazamizir kuraba. Ia bar arazir kuram gamua na abinasa.”

¹⁴ Ezi Jehoiada Ikiavira Itir Godin Dipenimin boroghin Atalia misueghti an aremeghan an aghua. Egha a kamaghin midorozir gumazir dapanibav gei, “Ia Atalian suiraghti, midorozir gumaziba anekiarugh a kurugh Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin azenan mangi. Eghti gumazitam an gin mangiti, ia gumazir kam misueghti an aremegh.”

¹⁵ Ezi me Atalian suiragha, a inigha Godin Dipenim ategha ghua atrivimin dipenim avinizir divazir hoziaba aven zuir tiar akamin aven ghugha, a misoghezi an areme.

*Ofa gamir gumazim Jehoiada,
Ikiavira Itir Godin gin mangasa
gumazamizibar akurvasi
(2 Atriviba 11:17-21)*

¹⁶ Godin ofa gamir gumazim Jehoiada, Atrivim Joas ko gumazamizibar akurvazi, me Ikiavira Itir God ko Akar Dikirizir Gavgavim gamua ghaze, me Ikiavira Itir Godin gumazamizibara ikiam. Egha a uaghan atrivim ko gumazamizibar akurazi, me uarir tongin Akar Dikirizir Gavgavim gami.

¹⁷ Egha gin gumazamiziba asem Balin ziam fer dipenimin ghua, bar a gasighasiki. Egha me ofa gamir dakoziba ko asem Balin marvir guabagh asighasiki. Egha me ofa gamir dakozir

kabar boroghın Balın ofa gamir gumazim Matan misoghezi an areme.

¹⁸ Ezi Jehoiada Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven itir ingangaribar ganasa, Livain adarazir tongın, Godın ofa gamir gumazir maba ko Livain igharaziba sara me amısefe. İkızir kamning, Atrivim Devit fomıra ingarasa men ovavıbav kemezi moghıra me ingari. Egh me Moses Osirizir Araziba mikemezi moghın, Ikiavıra Itir Godı bagh ofan bar isia mıghırıbar amu. Egh me Devit mikemezi moghın, ofa damuamin dughiamın, me buabav sogh ighiabagh amir gumazıbav kımtı, me ighiar bar akongezıbar amu.

¹⁹ Egha Jehoiada Ikiavıra Itir Godın Dıpenim avınızir dıvazımın tiar akabar ganasa Livain maba amısefe. Eghtı Livain kaba bar deraghvıra tiar akabar gantı, Ikiavıra Itir Godın damazımın zuezir puvatızir gumazamizıba aven mangan kogham.

²⁰ Ezi Jehoiada, midorozir gumazıbar dapanıba ko, midorozir gumazir atrivimın garıba ko, atrivimın dıpenimın garir midorozir gumazıba, me Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın ghuegha atrivir igiam inıgha an akua atrivimın dıpenimın zuıma, gumazamizıba bar men gın zui. Me bar ghua otivıgha, tiar akar me kamaghın dıborim, Tiar Akar Pın İtim, an aven ghua Joas isava atrivir dabirabim gatızı an a gapera.

²¹ Egha Judan gumazamizıba bar akonge. Me fo, midorozir gumazıba Atalia misoghezi an areme. Kamaghın amızı, gumazamizıba navir amırızim sara Jerusalemın iti.

24

Joas uamategha Ikiavira Itir Godin Dipenim akiri

(2 Atriviba 12:1-16)

¹ Joas 7plan azeniba ikia, egha atrivimin oto. Egha 40plan azenibar Jerusalemın atrivimin iti. Joasin amebamin ziam Sibia, a Berseban nguibar ekiamın amizim.

² Godin ofa gamir gumazim Jehoiada ikiavira itir dughiamın, Joas Ikiavira Itir Godin damazimin arazir aghuibagh ami.

³ Ezi Jehoiada, Atrivim Joas bagha amizir pumuning ginaba. Ezi Joas aningın itima, aning otariba ko guiviba bate.

⁴ Ezi dughiar maba ghuegha gıvazıma, Joas uamategh Ikiavira Itir Godin Dipenim akirasa nıghnisi.

⁵ Egha a ofa gamir gumaziba ko Livaiba akuvagha kamaghın me migei, “Ia mangı Judan nguibar ekiabar itir gumazamiziba bar me mikimti, me e uan Godin Dipenim akirsi dagıabar arıgh. Ia azenibar zurara ingangarir kam damu. Egh ia datırıghın zuamıra mangı dagıar kaba inıgh.” Ezi Livaiba zuamıra ingangarir kam gamizir puvati.

⁶ Egha Joas gın ofa gamir gumaziba ko Livaibar garir gumazir dapanim Jehoiadan diagha, kamaghın an azara, “Manmaghın amizi ni Livaibar avıraghti, me zuamıra Judaba ko Jerusalemia da takisin dagıaba inian aghua? Ia fo, Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazim Moses, Israelian gumazamiziba ko, akam akırıgha ghaze, me Ikiavira Itir Godin Purirpenimin ingangaribar

amusî takisîn dagiaba iniam.* Ezi Livaiba tizim bagh mangî takisîn dagiaba inian aghua?”

⁷ Amizir kurar kam Atalia atrivimîn itir dughiamîn, an adarazi Ikiavîra Itir Godîn Dîpenim akarigha aven ghuegha bizir mabagh asîghasîki. Egha me uaghan gumaziba Ikiavîra Itir God ganîngizir biziba bar ada inigha, uan asem Balîn ziam fasa ada inigha ghue. Kamaghîn amizî Joas ingangarir kaba ua dar amuasa niġhnîsi.

⁸ Egha atrivim dagiabar arighasa Livaibav ke-mezi, me boksiar mamîn ingari, egha me Ikiavîra Itir Godîn Dîpenim avînzir dîvazimîn tiar akamîn boroghîn aneti.

⁹ Egha me Ikiavîra Itir Godîn Dîpenim bagha takisîn dagiaba inigh izasa, Jerusalemîn gumazamiziba ko Judan kantrin danganiba bar dar itir darazi bagha akam amada. Israelia fomîra gumazamiziba puvatîzir danganimîn itima, Godîn ingangarir gumazim Moses me mikemezi, me takis anîngizî moghîn, me datirîghîn ua takisbar anîngam.

¹⁰ Ezi gumazir dapaniba ko gumazamiziba bar, akar kam baregha, me bar akonge. Egha me dagiaba inigha iza boksiar kam gazuima, a bar izifa.

¹¹ Ezi Livaiba dughiar zurara boksiar kamîn gari a izivavîra itima, me a isa atrivimîn ingangarir gumaziba bagha zui. Eghtî atrivimîn gumazir akînafariba osirim ko Godîn ofa gamir gumazibar dapanim, boksiar kamîn dagiaba bar da inigh, egh boksiam uam a isi an danganim

* 24:6: Ni, Ua Me Ini 30:11-16in gan.

datigham. Me kamaghira amuava, Ikiavira Itir Godin Dipenim akirasa, dagiar bar aviriba ini.

¹² Ezi Atrivim Joas ko ofa gamir gumazibar dapanim Jehoiada, dagiar kaba inigha, Dipenim akirmighamin gumazibar gumazir dapanibagh aningi. Ezi gumazir dapanir kaba ghua ingangarir gumazir kabagh ivezasa me ini. Dipenibar ingarir gumaziba ko, gumazir deravira dagiabar dipenibar ingariba ko, gumazir deravira ain ko brasin bizibar ingariba, me me inizi. Eghti me ua Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingar an anekiram.

¹³ Ingangarir gumazir kaba bar puvira ingarava Godin Dipenim bar deravira anekirizi, a fomira ikezi moghin otogha bar deragha bar gavgafi.

¹⁴ Ingangarir gumaziba Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingara anegivazi, gol ko silvan naba ikiavira iti. Ezi ingangarir gumazibar dapaniba silva ko golin kaba atrivim ko Jehoiada ganingi. Eghti aning ingangarir gumazir igharazibav kemeghti, me silva ko golin kaba inigh, ofa damuamin biziba, ko pauran mughuriar aghuim zuim tuamin itariba, ko itarir igharaziba ko baghaba, ko Godin Dipenimin aven ingaramin bizir igharaziba sara ingaram. Ezi Jehoiada ikiavira itir dughiamin, gumazamiziba Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghua ofan bar isia mighiribagh ami.

¹⁵ Ezi gin Jehoiada bar ghuri, ezi an azeniba 130plan tuzi, an areme.

¹⁶ Ezi gumazamiziba Jehoiadan ingangarir an amiziba ko arazir aghuir a Godin damazimin amizibagh nighnisi. Kamaghin amizi, me an kuam

isa Devitın Nguibar Ekiamın itir atriviba afir danganımın anefa.

Judaba akırım ragha God gasara

¹⁷ Jehoiada ovegha gıvazi, Judan gumazir dapaniba iza Atrivim Joasın ziam fava anepezeperima, a men akabar gın zui.

¹⁸ Atrivim Joas Juda ko Jerusalemın gumazamiziba ko, me akırım ragha Ikiavıra Itir God, men ovavibar God gasara, egha me ua Ikiavıra Itir Godın Dipenimın an ziam fer puvati. Me guarir akınir aser amizim Aseran nedazim itiba, ko marvir guabar ingarigha, dar ziaba fe. Me osımtızir bar dafam Godın damazımın a gami, kamaghın God men anıngaghe.

¹⁹ Ezi Ikiavıra Itir God, gumazamiziba uamateghe a bagh izasa, an Akar Gavgavım uan akam inigha izir gumazıbav kemezi, me ghua gumazamizıbav geıma, gumazamizıba men akaba baraghan aghua.

²⁰ Ezi Godın Duam, ofa gamir gumazım Jehoiadan otarım Sekaraia gapasa. Ezi gumazamizıba Sekaraian ganasa, an azenım gırıgha ghua bar me gafırigha mıtıgha kamaghın mıgei, “Ikiavıra Itir God kamaghın mıgei: Ia an Akar Gavgavıba munasaragha gıfa, kamaghın amızı, ia deraghvıra ikian kogham. Ia tızım bagha arazır kam gami? Ia akırım ragha Ikiavıra Itir God gasaragha gıfa, kamaghın amızı, an akırım ragha ia gasara.”

²¹ Ezi Atrivim Joas uan gumazır dapanıba ko me Sekaraian akar kabar aghuagha a mııueghti, an aremeghasa akabav sosi. Egha atrivım mıkemezi,

me Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven, gumazamiziba uari akuvir danganimin dagiabar a giniva ghuavira itima, an areme.

²² Atrivim Joas, a Sekaraian afeziam Jehoiada amizir arazir aghuibagh nighnizir puvati. A pura Sekaraia misoghezi an areme. Sekaraia duam suer dughiamin, a kamaghin migei, "Ikiavira Itir God ia amir bizir kamın ganigh ia ikarvagh ivezir kuram ia daningam."

Me Joas misoghezi an areme

²³ Azenir kam givazi azenir igiam otivasa amir dughiamin, Sirian kantrin midorozir gumaziba iza Atrivim Joas ko misosi. Me iza kantri Judan otivigha, Jerusalemın nguibar ekiamin misogha, Joasın midorozir gumaziba abini. Egha Siriaba men gumazir dapaniba bar me misoghezima me ariaghire. Egha me Judabar bizir bar aviriba inigha Damaskusın nguibar ekiamin ghua, Sirian atrivim ganingi.

²⁴ Judaba akirim ragha Ikiavira Itir God, men ovavibar God gasara, kamaghin amizi, bizir kaba otifi. Ezi Ikiavira Itir God Sirian midorozir gumazir bizir muziarim ataghizi, me iza Judan midorozir gumazir bar avirim misogha me abira. Ikiavira Itir God, arazir kamın Atrivim Joasın arazir kuram ikarvagha ivezir kuram a ganingi.

²⁵ Midorozir kamın, Joas duar bar aviriba ini. Ezi midorozim givazi, Siriaba uamategha uan nguibabar ghuezi, atrivimın gumazir dapanir maba, me Joas, ofa gamir gumazim Jehoiadan otarimın misoghezi, an aremezir bizir kam ginighnisi. Egha me Joas amizir bizir kurar

kam ikarvagh, a misueghti an aremeghasa akam akiri. Ezi Joas gin uan dakozimin akuima, me an dakozimin a misoghezima an areme. Ezi an kuam, me atriviba afir danganimin anefazir puvati. Me an kuam isa, Devitin Nguibar Ekiamin anefa.

²⁶ Atrivim misoghezi an aremezir gumazimningin ziamning, Sabat ko Jehosabat. Sabatin amebam Simeat, an Amonian adarazir amizim. Ezi Jehosabatin amebam Simrit, a Moapian adarazir amizim.

²⁷ Joasin otaribar eghaghaniba, ko Godin akam inigha izir gumazimin migirigiar avirir a gasiba, ko a uamategha Godin Dipenim akirizir eghaghaniba, da bar moghira akinafarir me kamaghin diborimin iti, Atrivibar Eghaghanibar Akar Mingarir Maba. Joas aremegha givazi, an otarim Amasia an danganim inigha atrivimin oto.

Atrivim Amasian eghaghanim

25

(Sapta 25)

Amasia Judan atrivimin iti

(2 Atriviba 14:2-6)

¹ Amasia 25plan azeniba ikia, egha atrivimin otogha, 29plan azenibar Jerusalem in atrivim iti. An amebam, Jehoadin, a Jerusalem in nguibar ekiamin amizir mam.

² Amasia arazir aghuibara Ikiavira Itir Godin damazimin dagh amua, egha guizbangira uan navir averiamin dar gintizir puvati.

³ Amasia Judan kantri gativagha gavgavigha an garir dughiamin, a mikemezima, me ghua, an ingangarir gumazir dapanir an afeziam Atrivim

Joas misoghezi an aremezir kamning misoghezi aning areme.

⁴Egha a ingangarir gumazir kamningin boribav soghezi, me ariaghirezir puvati. A me ataghizi, me iti. An Akinafarimın itir Moses Osirizir Araziba itir akabar gın zui. Akinafarir kamın aven Ikiavira Itir God Akar Gavgavim e ganiga ghaze, “Gumazitamın borim arazir kuratam damighti, ia an arazir kuram ikarvaghsi, an amebam ko afeziam misueghti, aning aremeghan kogham. Eghti kamaghira, amebam ko afeziam arazir kuratam damighti, ia aningın arazir kuram ikarvaghsi, aningın boribav sueghti, me arımighiran kogham. Gumazim arazir kuram damighti, ia anarira misueghti, an aremegh.”

*Amasia ghua Idomia ko misosi
(2 Atriviba 14:7)*

⁵ Atrivim Amasia, Judaba ko Benjaminın adarazi bar men diazi, me iza uari akufa. Me iza uari akuvazi, a 20plan azeniba itir gumazir igiaba ko 20plan azenibagh afiraziba amisevegha, me isa uan midorozir gumazibar me ariki. Egha a 1,000plan midorozir gumazibar garir gumazir dapaniba, ko 100plan midorozir gumazibar garir gumazir dapaniba amisefe. Egha a ikiziba vaghvagha, men ganasa gumazir dapanir maba ariki. Ezi midorozir gumazibar dibobonim 300,000ın tu. Me bar moghira afuziba ko orabar suigha misoghan bar fo.

⁶ Egha a uaghan 100,000plan midorozir gumazir aghuiba kantri Israelın ada ini. A silvabar

me givese, ezi silvan kabar osimtizim 3,000 kilogrem in tu.

⁷ Ezi God in akam inigha izir gumazir mam ghua kamagh in atrivim mi gei, "Israel in kantrin gumaziba, Ikiavira Itir God in apengan itir puvati, ezi a me ko itir puvati. Kamagh in amizi, ni Israelian midorozir gumazir kaba inighti me midorozim bagh nin gin mangan marki.

⁸ Ni kamagh in fogh, God uabira gumazibar amuti, me uan apaniba abiragham, o men apaniba me abiragham. Kamagh in amizi, pura bizim, ni uan midorozir gumaziba ko Israelian midorozir gumaziba inigh midorozim bagh mangi, egh atiatingan koghiva bar pamtem misogham. God nin apanibar amighti, me ni abiragham."*

⁹ Ezi Amasia akar kam baregha kamagh in akam inigha izir gumazim in azara, "Ezi 3,000 kilogrem silvan ki Israelian midorozir gumazibagh ivezeziba, ki manmagh in dar amuam?"

Ezi God in akam inigha izir gumazim kamagh in Amasian akam ikaragha ghaze, "Ni nighnizir aviribar amuan marki. Silvan dagiar ni me ganingizir kaba, Ikiavira Itir God da ikarvagh bar aviriba ni daningam, eghti da silvan ni aningizir kaba bar dagh afiragham."

¹⁰ Ezi Amasia Israelian midorozir gumazir kaba amangizi, me uamategha uan nguibabar ghue. Ezi me Judaba bagha naviba bar men ikufi.

* **25:8:** Hibrun akam deragha akar kam in mingarim abighizir puvati.

¹¹ Egha gın Amasia gavgavim uan nighnizim ganigha, uan midorozir gumaziba inigha Idomia misoghasa Danganir Zarir Amangsizir Avirim Itimin ghu. Egha me Idomian midorozir gumazir 10,000pla misoghezi me ariaghire.

¹² Egha me ua 10,000plan gumazir igharazibar suigha me inigha mighsiar mamın ghuavanabo. Egha me isava davarir bar konir mamın me akunizi, me bar misaraghire.

¹³ Amasia uan midorozir gumaziba ko ghua Idomia misozir dughiamın, Israelian midorozir gumazir Amasia uam amangiziba, me uamategha iza Judan nguibar ekiabav sosi, me Samarian nguibar ekiamın ikegha ghua, Bethoronın nguibar ekiamın tu. Egha me 3,000plan gumazamizibav soghezi me ariaghirezi, me nguibar ekiar kabar itir bizir aghuir bar aviriba inigha ghue.

Akam inigha izir gumazir mam Amasian atari

¹⁴ Atrivim Amasia Idomia misogha me abiragha gıvagha, men marvir guaba inigha uamategha Judan izegha, uan asebar mın da atigha, dar ziaba fasa da bagha ofan mın pauran mughuriar aghuim zuiba tue.

¹⁵ Ezi Ikiavıra Itir God, Atrivim Amasian arazir kamın ganigha bar a baseme. Egha Ikiavıra Itir God uan akam inigha izir gumazim amadazıma, a ghua kamaghın Amasia migei, “Ni tizim bagha ikizir igharazımın asebar ziaba fe? Ni fo, aser kaba uan adarazir akuragha nın dafarımın ua me inizir puvati. Ezi, ni tizim bagha dar ziaba fe?”

16 Godin akam inigha izir gumazim miġiavira itima, Amasia an miġirigiaba atugha kamaghin miġei, “Tina nighnizim na daningasa ni amisefe? Ni uan akam dukuagh. Puvatighti, ki uan midorozir gumazitam mikemeghti, a ni misueghti ni aremegham.”

Ezi Godin akam inigha izir gumazim uan akam dukumasa, egha ua kamaghin atrivim miġei, “Ki datirighin fo, ni arazir kuram gamigha, datirighin nan akam baraghan aghua. Kamaghin amizi, God datirighin ni gasighasigham.”

*Amasia Israelia ko misosi
(2 Atriviba 14:8-20)*

17 Ezi gin Judan Atrivim Amasia, Israelian Atrivim Jehoas bagha gumaziba amangi. Atrivim Jehoas, a Joahasin otarim, egha Jehun igiavotarim. Gumazir kaba ghua Jehoas batogha, kamaghin a miġei, “Atrivim Amasia, a Israelia, ia ko misoghasa miġei. Kamaghin amizi, ia izi.”

18 Ezi Jehoas, Judan Atrivim Amasian akam ikaragha kamaghin akar isin zuimin a miġei, “Lebanonin kantrin aven, dikoniba itir ikarizir mam, temer sidan mam bagha akam amaga kamaghin a miġei, ‘Ni uan guivim, nan otarim bagh anemangasa ki ifonge. Eghti aning uaningin ikiam.’ Dikoniba itir ikarizir kam, akar kam mikemezi, gin asizir atiar mam danganir kam garua, ikarizir kam dikabinizi, a ikufi.”

19 Jehoas akar isin zuir kam gamua, ua kamaghin Amasia miġei, “Ki fo, bar guizbangira, ni Idomia misogha bar me abira. Kamaghin amizi, ni bar akuegha uan ziam bar a fe. Ni midorozir

kamın ziar ekiam ini. Nı datırighın bar akuegh, deraghvıra uan nguibamın iki. Egh nı ua e misoghsi mıdorozim foran marki. Puvatightima, nı ko Judan gumazamiziba, iregh bar ikuvigham.”

²⁰ Ezi Amasia Jehoasın akam baraghan aghua. Bizir kamın mıngarım kamakın, Judaba Idomian asebar ziaba fe. Kamaghın amizi, God Judaba isi men apanibar dafarım darıghasa nıghnıgha gıfa.

²¹ Kamaghın amizi, Israelian Atrivim Jehoas Israelian mıdorozir gumaziba ko, me nguıbar ekıar Judan kantrın itım Betsemesın ghugha, Judabar Atrivim Amasia ko an mıdorozir gumaziba ko mısosi.

²² Me uariv sogha ghua, Israelia Judan mıdorozir gumaziba dıkabırızı, Judan mıdorozir gumaziba ara ua uan nguıbarar ghue.

²³ Ezi Israelian Atrivim Jehoas, Betsemesın nguıbar ekıamın Judabar Atrivim Amasian suıra. Amasia, Atrivim Joasın otarım, egha Atrivim Ahasian igıavotarım. Ezi gın, Atrivim Jehoas Israelian mıdorozir gumaziba ko, Betsemesın nguıbar ekıam ategha Jerusalemın ghue. Egha me Jerusalem avınızır dıvazır gavgavım gasıghasıgha, Efraimın Tiar Akamın ikegha ghua, Tiar Akar Mıkebamın Itımın tu. Dıvazır kuvızır kamın ababanım, a 200 mitan tu.

²⁴ Ezi Jehoas Jerusalemın aven ghua, golba ko silvan nguıbar ekıamın itıba bar ada ini. A uaghan itarır ekiaba ko itarır ıgharızır İkiavıra Itır Godın Dıpenımın itıba, ko atrivımın dıpenımın mongezır dagıaba bar ada ini. Egha a uaghan Obetıdom ko Judan gumazır ekıar maba isa kal-abuzıabar mın me atıgha kamaghın Amasia mıgeı,

“Amasia, ni uam Israelia e misoghsi nighnighan marki. Ni kamaghin damighti, ki nin gumazir ekiabav sueghti, me arighiregham.” An akar kam mikemegha givagha, gumazir ekiar kaba ko gumazamizir maba ko bizir iniziba sara inigha ua Samarian ghu.

²⁵ Ezi gin Israelian atrivim Jehoas aremegha givazi, Judan Atrivim Amasia ua 15plan azenibar ikegha, areme.

²⁶ Atrivim Amasia amizir arazir igharaziba bar, a faragha atrivimin otozir dughiamin ikegha ghua an aremezir dughiamin eghaghaniba, akinafarir kamini iti, me kamaghin a dibori, Judaba ko Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akinafarim.

²⁷ Atrivim Amasia akirim ragha Ikiavira Itir God gasarazir dughiamin, gumazir maba a misueghti an aremeghasa akam akiri. Ezi an akar kam baregha, ara Lakinin nguibar ekiamin ghu. Ezi an apanir kaba gumazir maba amangizi, me an gin Lakinin nguibar ekiamin ghua, a misoghezi an areme.

²⁸ Ezi me an kuam inigha hoziabagh atigha ua Jerusalem in izegha, Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziaba afezi naghin anefa.

Atrivim Usian eghaghanim

26

(Sapta 26)

Usia Judan atrivimin oto

(2 Atriviba 14:21-22; 15:1-7)

¹⁻² Atrivim Amasia uan inazir afeziabar min aremegha givazima, Judaba bar, an otarim Usia amisevezi, a uan afeziamin danganim inigha

atrivimîn oto. Usia 16plan azeniba ikiava atrivimîn oto. An atrivimîn itima azenir maba givazi, a ghua misogha apanibar dafaribar, ua Elatin nguibar ekiam ini. Egha nguibar ekiar kamîn danganir ikuviziba, a uam adar kiri.

³ Usia 16plan azeniba ikia atrivimîn oto, egha 52plan azenibar Jerusalemîn atrivimîn iti. An amebam Jekolia, a Jerusalemîn nguibar ekiamîn amizim.

⁴⁻⁵ Usia atrivimîn itir dughiamîn, gumazir mam Sekaraia, a Ikiavîra Itir Godîn atiating an apengan ikiamîn arazibar an sure gami. Sekaraia angamîra itir dughiamîn, Atrivim Usia God baghavîra iti. Usian afeziam Amasia amizi moghîn, Usia Ikiavîra Itir Godîn damazimîn arazir aghuibagh ami. Egha Usia Ikiavîra Itir Godîn ifongiamîn gintighasa gavgavighavîra itima, God an akurazi bizir an amiba bar deraghavîram otifi.

⁶ Egha Atrivim Usia dikavigha ghua Filistiaba ko misosi. Egha a me misogha me abiragha, Getîn nguibar ekiam avînzir divazim ko, Japnen nguibar ekiam avînzir divazim ko, Asdotîn nguibam avînzir divazim, a bar da akaraghariki. Egha a Asdotîn nguazim ko Filistian nguazimîn danganir igharazibar nguibar ekiar igiabar in-gari.

⁷ God Usian akurazi, a Filistiaba ko Meunia ko Gurbalîn nguibar ekiamîn itir Arabian adarazi abini.

⁸ Usia atrivir bar gavgavimîn otozi, kantrin mar itibar ikegha ghua Isipîn mitaghniamîn tuzir gumazamiziba bar an ziar ekiamîn migirigiam

barasi. Ezi Amonia takisin min dagiaba a ganiga, uari an akakagha ghaze, me an apengan iti.

⁹ Egha Usia Jerusalemın, nguibar ekiam avinizir divazim gavgavim a ganidi. A tauan gavgaviba, Tiar Akar Mikebamın Itim, ko Danganir Zarimın Zuir Tiar Akam, ko Sighar Konimın min amizir divazim gisin tauabar ingari, eghti midorozir gumaziba dar iki apaniba bagh ganam.

¹⁰ Atrivim Usia a bulmakauba ko sipsipin bar aviriba, danganir zariba ko aruem uaghiri naghin mighsiar muziaribar iti. Kamaghin amizi, Usia gumazamiziba puvatizir danganimın apaniba bagha garir gumaziba bagha tauan ruarir mabar ingari. Egha a uaghan an asiziba damasa dipar mozir aviribagh kui. Usia azenibar ingarava da oparir ingangarim bar a gifonge. Kamaghin amizi, a gumazamizibav kemezi, me dagheba bar deragha otivir nguaziba ko mighsiar dozibar, azenibar ingarigha, wainın ikariziba ko dagher avirir igharazir maba saram oparigha deraghavira dar gari.

¹¹ Atrivim Usia midorozir gumazir bar aviriba iti, ezi me misoghan bar fo. Ezi atrivimın akınafariba osirir gumazim Jeiel, ko midorozir gumazibar garir gumazim Masea, aning midorozir gumaziba mega vaghvagha okoruar me ikiamibar me ariki. Ezi atrivimın midorozir gumazibar garir gumazir faragha zuim Hanania, ingangarir kam damuasa aningın faragha ghua aningın gari.

¹² Judan ikizibar gumazir dapaniba, me Usian midorozir gumazir gavgavir kabar dapanibar iti, ezi men dibobonim 2,600ın tu.

13 Midorozir gumazibar dibobonim 307,500in tu. Ezi me bar gavgavigha atrivimin akuragh apanibav sogh me abinamin fofoziba iti.

14 Ezi Atrivim Usia misoghamin bizir igharagha garir avirim arighizi, da iti. Bizir kaba: afuziba ko, oraba, dapanir asuaba, midorozir korotiaba, barir piba ko katapelin asamin dagiaba.

15 Egha a uaghan Jerusalemın fofozir gumazir maba iti, ezi me katapelin bar dafabar min masinbar ingarigha, da arighizi da iti. Eghti midorozim otivamin dughiamin, me katapelin min garir masinin kaba ater nguibar ekiam avinizir divazir mitiar gavgavimin ghuavanang, divazir mitiar sighar konim amadazir danganim gisin itir taua ko midorozir gumaziba apaniba bagha gara itir tauan gavgavibar dar arigham. Egh* me masinin kabar afuziba ko dagiabagh asivamangiti, da apaniba bagh mangam.

Ikiavira Itir God bar deraghaviram Usian akurvazima, a ingangarir bar aviribagh ami. Kamaghın amizi, Usia atrivir bar gavgavimin oto, ezi saghon itir nguibar ekiabar gumazamiziba an ziar ekiamın akaba barasi.

*Usia God barazir puvati
(2 Atriviba 15:5-7)*

16 Atrivim Usia, bar gavgavigha uan ziam fa ifaghata ghaze, an atrivir bar gavgavim. Kamaghın amizi, a irigha ikufi. A Ikiavira Itir God, uan Godın akamin gintizir puvati. Dughiar mam,

* **26:15:** Midorozir masinin kam mati katapelin ekiam. Me an dagiar ekiaba ko afuzibar uan apanibagh asivamangam. **26:16:** Godın Araziba 32:15; 1 Atriviba 13:1-4

a Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ghua pauran mughuriar aghuim tuer ofa gamir dakozimin ofa damuasa zui.

¹⁷ Ezi ofa gamir gumazim Asaria garima, Usia aven zuima, Asaria Ikiavira Itir Godin ofa gamir gumazir gavgavir 80pla inigha an gin Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven zui.

¹⁸ Egha me an atara kamaghin a migei “Atrivim Usia, ni oragh. Kar nin ingangarim puvati, ni ofan mughuriar aghuim zuim Ikiavira Itir God bagh a damuan kogham. Ikiavira Itir God ofan kabar amuasa, Aronin ovavir boribara amisefe. Merara ofa gamir gumaziba, egha me God baghavira iti. Ni bar osimtizer ekiamin God gami, kamagh amizi, ni zuamira danganir kam atakigh. Ni ua Ikiavira Itir Godin Gavgavimin damazimin ziar aghuim ikian kogham.”

¹⁹ Dughiar kamin, Usia, pauran mughuriar aghuim otivamin itarimin suiragha, ofa gamir dakozimin boroghin tughav iti. An akar kam baregha, ofa gamir gumazir kabar atari. Ezi lepan arimariam zuamiram an minedevim bato. Bizir kam, Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven, pauran mughuriar aghuim tuamin ofa gamir dakozimin boroghin, ofa gamir gumazibar damazimin oto.

²⁰ Godin ofa gamir gumazibar dapanim Asaria, ko ofa gamir gumazir igharaziba garima, lepan arimariam atrivim Usian minedevimin itima, me digavir kuram gamigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin an avirazima, an azenan ghu. Ezi a fo, Ikiavira Itir God an aningaghegha, arimariar

kam gamizi an a bato. Kamaghin amizi, a zuamira azenan ghu.

²¹ Atrivim Usian itir Lepan arimariar kam givaghan kogham. Kamaghin amizi, a uamategh Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven mangan kogham. Usia uaghan atrivir dipenim ategha ghua dipenir igharazimin uabira iti. Ezi an otarim Jotam, an atrivir ingangarim gamua, atrivimin dipenimin gara, egha kantri gativagha an gara ghuvaira itima, Atrivim Usia areme.

²² Ezi Atrivim Usia amizir arazir igharaziba bar, a faragha atrivimin otozir dughiamin ikegha ghua an aremezir dughiamin eghaghaniba, da Emosin otarim Aisaia, a Godin akam inigha izir gumazim, an osirizir akinafarimin aven iti.

²³ Atrivim Usia uan inazir afeziabar min areme. Ezi gumaziba fo, a lepan arimariam iti, kamaghin amizi me an kuam isa atriviba afir danganimin ghua mong saghon anefa. Ezi an otarim Jotam, an danganim inigha atrivimin oto.

Atrivim Jotamin Eghaghanim

27

(Sapta 27)

Jotam Judan atrivimin iti

(2 Atriviba 15:32-38)

¹ Jotam 25plan azeniba ikia atrivimin oto, egha 16plan azenibar Jerusalem in atrivimin iti. An amebam Jerusa, a Sadokin guivim.

² Jotam Ikiavira Itir Godin damazimin arazir aghuiba ami, mati an afeziam Usia amizi mokin.

Jotamın afeziam faragha Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven ghugha arazir kuram gami. Ezi Jotam arazir aghuim gamua Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven ghuzir puvati. Ezi Judan gumazamiziba arazir kurabagh amua ghuavıra iti.

³ Ezi Jotam mikemezi, ingangarir gumaziba Ikiavıra Itir Godın Dıpenim avınizir Divazımın, Tiar Akar Pın Itimın ingari. Egha me Jerusalemın aven itir danganım Ofelın boroghın, gavgavım bar divazım ganıga ingangarir avırıbagh ami.

⁴ Egha an ingangarir gumaziba, Judan anabamın mıghsiaba itir danganıbar, nguıbar ekiabar ingari. Egha mıghsiar temer avırıba itıbar, me mıdorozir gumaziba mangı iki ganamın dıpenir gavgavıba ko tauan gavgavıbar ingari.

⁵ Ezi gın, Jotam uan mıdorozir gumazıba ko, me ghua kantri Amonian atrıvım ko an mıdorozir gumazıbav sosi, egha Jotamın mıdorozir gumazıba, bar me abıra. Egha Jotam, Amonia mıgıa ghaze, ia takis na danıngam. Ezi Amonia azenir kamra 3,400plan kilogrem silva ko 1,000 tan wit ko 1,000 tan balıba isa Jotam ganıngi. Amonia kamaghıra azenir namba 2 ko namba 3ın bizıba a ganıngi.

⁶ Jotam Ikiavıra Itir God, uan Godın damazımın God ifongezir arazıbagh ami. Kamaghın amızı, an atrıvir bar gavgavımın oto.

⁷ Ezi bizir ıgharazir Jotam amızıbar eghaghanıba, da akınafarir me kamaghın dıborımın iti, Judaba ko Israelian Atrıvıbar Eghaghanıbar Akınafarım. Akınafarir kam uaghan an amızir mıdorozıba ko arazıbagh eghari.

⁸ Jotam 25plan azeniba ikia atrivimîn oto, egha 16plan azenibar Jerusalemîn atrivimîn iti.

⁹ Egha Jotam uan inazir afeziabar mîn aremezi, me an kuam inigha ghua Devitîn Nguibar Ekiamîn anefa. Ezi an otarim Ahas, an danganim inigha atrivimîn oto.

Atrivim Ahasin eghaghanim

28

(Sapta 28)

Ahas Judan atrivimîn iti

(2 Atriviba 16:1-4)

¹ Ahas 20pla azeniba ikia, atrivimîn oto, egha 16plan azenibar Jerusalemîn atrivimîn iti. An ovavim Devit arazir aghuibagh ami, ezi Ahas Devitîn mîn Ikiavira Itir Godîn damazimîn arazir aghuibagh amir pu.

² Puvati. A Israelian atriviba amizi moghin arazir kurabagh ami. A ingangarir gumazibav kemezi, me brasba inigha asem balin nedazimîn ingari.

³ Egha a uaghan arazir bar igharazim gami. A Hinomîn Danganir Zarimîn uan otaribav suegha, aseba bagha ofan bar isia mighiribar mîn me tue. Egha a fomira nguazir kamîn ikezir gumazimizibar arazir kurabar gin zui. Ezi Ikiavira Itir God bar men arazibar aghuagha me batuegha, nguazir kam inigha Israelia ganingi.

⁴ Ahas mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganibar zui. Danganir kaba, da uaghan mighsiar dozibagh isin ikia, temer ekiabar apengan iti. Egha an aseba bagha ofabagh amua, pauran mughuriar aghuim zuiba tue.

*Siriaba ko Israelia iza
Judaba ko uariv sosi
(2 Atriviba 16:5)*

⁵⁻⁶ Atrivim Ahas arazir kurar bar aviribagh ami, ezi Judan gumazamiziba uaghan Ikiavira Itir God, men ovavibar God, akirim ragha a gasara. Kamaghin amizi, God Sirian atrivim ko an midorozir gumaziba amangizi, me iza Ahas ko an midorozir gumazibav sogha me abira. Egha Siriaba, Judan aviriba inigha ghuzi, me Damaskusin kalabuziabar min iti. Ezi gin Ikiavira Itir God, Israelian Atrivim, a Remalian otarim Peka amadazi, a uan midorozir gumaziba ko iza, Ahas uan midorozir gumaziba ko me misogha me abira. Egha men 120,000plan midorozir gumazir gavgaviba, aruer vamiran me misoghezi, me ariaghire.

⁷ Ezi Israelian midorozir gumazir gavgavir mam Sikri, a Judan gumazir aruar 3pla misoghezi, me ariaghire. Men ziabar kara: Atrivim Ahasin otarim Masea, ko atrivimin dipenimin garir gumazim Asrikam, ko atrivimin girara irir gumazir dapanim Elkana.

⁸ Israelia, Judabar namakaba, me tong men apangkuvizir puvati. Me Judan 200,000plan amiziba ko boriba kalabuziabar min me inigha, men bizir aghuir aviriba sara inigha Samarian nguibar ekiamin ghu.

Akam inigha izir gumazim Odet, Akar Gavgavim isa Israelia ganidi

⁹ Ezi dughiar kam in Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir mam iti, an ziam Odet.

Israelian midorozir gumaziba uamategha izir dughamin, Odet ghua me batogha kamaghin me migei, “Ikiavira Itir God, en ovavibar God, Judabar atara, me isa ian dafaribagh ati. Ezi ia bar men aningaghegha, me misoghezi me ariaghire. Ezi Ikiavira Itir God, ia amizir arazir kurar kamın ganigha gifa.

¹⁰ Egha ia uaghan datirighin Juda ko Jerusalemın gumazamizibar amighti, me kalabuziabar mın ian ingangarir gumazir kiniba ko ingangarir amizir kinibar otivasa? Manmaghin ami, ia ti ghaze, ia Ikiavira Itir God, ian Godin damazimin deraghavira ikia, egha arazir kurar kamın uan namakabagh amigha osimtiziba iti.

¹¹ Ia oragh. Guizbangira, Ikiavira Itir God bar puv ian aningaghegh bar puv ia damigham. Kamaghin amizi, ia datirighin uan namakar ia kalabuziabar mın arighiziba ateghti, me uamategh uan nguibabar mangi.”

¹² Ezi Israelin 4plan gumazir aruaba, me Israelian midorozir gumaziba amizir arazir kam gifongezir puvati. Men ziabar kara: Johananın otarim Asaria, ko Mesilemotın otarim Berekia, ko Salumin otarim Jehiskia, ko Hatlain otarim Amasa.

¹³ Ezi 4plan gumazir aruar kaba kamaghin midorozir gumazibav gei, “Ia kalabuziar maba inigh kagh izan marki. E Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurabagh amizi dar osimtizim en iti. Ia arazir kurar kam uam a damighti, arazir kam en arazir kuraba isafuraghti, da Ikiavira Itir Godin damazimin mangi bar ekevegham. Eghti

Ikiavira Itir Godin aningagharir ekiam en ikiam.”

¹⁴ Midorozir gumaziba akar kam baregha, kalabuziaba ko bizir me Judan iniziba inigha, gumazir aruar kaba ko Israelian damazibar da atigha, me ghue.

¹⁵ Ezi 4plan gumazir aruar kaba,* dikavigha kalabuziabar akurvasi. Me midorozir gumaziba midorozimin inizir korotiar maba isa, gumazamizir korotiaba puvatizibagh aningi. Egha me daghuasa dagarir asuaba me ganiga, dagheba ko dipaba me ganidi. Egha olivin borem isa marasinin min men duabagh aghua da nosi. Egha me gumaziba ko amizir daruan gavgaviba puvatiziba inigha donkibagh afegha, bar moghira men akua men adarazi bagha zui. Me ghua Jerikon nguibar ekiamin oto, nguibar ekiar kam, detin temer bar aviriba an iti. Egha Israelia me atigha uamategha Samarian ghu.

Atrivim Ahas uabin akurvaghasa Asiriabar azangisi

(2 Atriviba 16:7-9)

¹⁶⁻¹⁷ Israelia, Judabav sogha me abirazi bizir kabar gin, Idomia uamategha iza Judabav sogha me abira. Egha me gumazamizir maba kalabuziabar min men suigha, me inigha ghu. Kamaghin amizi, Atrivim Ahas gumaziba amangizi,

* **28:15:** Hibrun akam deragha akar kamın mangarim abighizir puvati. Gumazir maba ghaze, akar kaba “4plan gumazir aruar kaba,” a deragha nigeir puvati. Me kamaghin nighnigha ghaze, “Ingangaribar garir gumazir dapaniba, gumazir aruar maba amisefe, ezi men ziaba akinafarir kalabuziabar garir gumazibar ziaba itir osizirir mamın iti.”

me Asirian atrivim bagh mangi an azaraghti, a izi an akuragham.

18 Ezi Filistiaba uaghan iza aruem uaghiri naghin mighsiar muziariba ko sautin amadaghan itir Negevın danganımın itir Judan nguibar eki-abav sosi. Egha me Judaba abiragha, Betsemesın nguibar ekiam ko, Aijalonın nguibar ekiam ko, Gederotın nguibar ekiam ini. Egha me uaghan Sokon nguibar ekiam ko, Timna ko, Gimson nguibar ekiam, ko dar boroghın itir nguibar doz-iba sara ini. Filistiaba nguibar ekiar kaba inigha, dagh amizıma da men nguibar ekiabar otifi.

19 Osımtızir Atrivim Ahas ko Judan gumazamiz-iba batozimın mıngarım kamakın, Ahas arazır kurar bar avırıbagh amua, da ataghıraghasa nıghnızır puvatıgha, akırım ragha Ikiavıra Itir God gasara. Kamaghın amızı, Ikiavıra Itir God kantri Juda abınasa, osımtızir kaba ataghızı da otifi.

20 Ezi gın Asirian Atrivim Tiklat Pileser Judan ize, egha Ahasın akurazır puvatı. A uan mıdorozır gumazıba ko iza pazavıra Ahas gamı.

21 Ezi Ahas, Tiklat Pileser apezeperasa, Ikiavıra Itir Godın Dıpenım ko atrivımın dıpenım ko gumazır dapanıbar dıpenıbar itir golba ko bizıba inigha a ganıngı. Ezi arazır kam tong Ahasın akurazır puvatı.

Atrivim Ahas bar God ataki

22 Atrivim Ahas osımtızır avırıba ısır dughıamın, a Ikiavıra Itir God gınıghnızır puvatı. A bar akırım ragha Ikiavıra Itir God gasaragha, arazır bar kurar avırıbagh amı.

23 A kamaghin miġei, “Siriaba faragha midorozimin na abira. Sirian atrivibar aseba ti Siriabar akura. Eghti ki da bagh ofa damuti, da ti uaghan nan akuragham.” Egha Ahas Sirian asebar ofa gami. An arazir kabagh amima, bizir kam bangin osimtizer ekiaba, a ko Israelian gumazamiziba batifi.

24 Atrivim Ahas uaghan Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir itarir ekiaba inigha tintinibar da abiagharigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin tiar akaba ase. Egha an asebar ziaba fasa, Jerusalem danganiba bar dar ofa gamir dakozibar ingari.

25 Judan nguibar ekiaba bar moghira, dar gumazamiziba mangi ofan mughuriar aghuim zuibar amu asebar ziaba fasava, Ahas miġhsiabar pin itir danganibar ingari. Egha arazir kamın, Ahas Ikiavira Itir God, an ovavibar God gamizi, a bar Ahasin aningaghe.

26 Atrivim Ahas amizir arazir igharaziba bar, a faragha atrivimin otozir dughiamin ikegha ghua an aremezir dughiamin eghaghaniba, akınafarir kamın itima, me kamaghin a dibori, Judaba ko Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akınafarim.

27 Ezi Ahas uan inazir afeziabar min aremezi, me a inigha Israelian atriviba afir danganimin anefazir puvati. Me an kuam inigha Devitin Nguibar Ekiamin ghugha anefa. Ezi an otarim Hesekia an danganim inigha atrivimin oto.

Atrivim Hesekian eghaghanim

29

(Sapta 29--32)

*Hesekia Judan atrivimın iti
(2 Atriviba 18:1-3)*

¹ Hesekia azenir 25pla ikia, egha atrivimın oto, egha 29plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. An amebam Abiya, a Sekaraian guivim.

² Hesekia Ikiavıra Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami, mati an ovavim Atrivim Devit amizi mokın.

Me Ikiavıra Itir Godın Dıpenim gamizi, a ua zue

³ Hesekia atrivimın itima an azenir faragha zuimın, an iakinir faragha zuimın, a uam Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın tiar akaba kuigha, ada akırasa gumazir mabav keme.

⁴ Egha a Godın ofa gamir gumazir maba ko, Livain mabav kemezi, me iza aruem anadi naghın Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın, danganir gumazamiziba uari akuvimın uari akufa.

⁵ Ezi a kamaghın me miğei, “Ia Livaiba, ia oragh! Ia bar uari isi Ikiavıra Itir God, en ovavibar God daningigh. Bizir mızırızir maba Dıpenir kam gamizi a Godın damazimın zuezir puvati, ezi ia bar da inigh azenan mangi da makunigh. Egh Dıpenir kam damighti, a bar zuegh, God baghvıra ikiam.

⁶ En ovaviba deragha, Ikiavıra Itir God, en Godın akamın gıntızir puvatigha an damazimın arazir kurabagh ami. Me Ikiavıra Itir God ategha Dıpenir a itim akırım ragha a gasara.

⁷ Egha me Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın azuarimın tiar akaba asegha, lamın isiba amunge. Egha me pauran mughuriar aghuim zuim

tuer puvatigha, Israelian God bagha ofa gamir dakoziṁin, ofan bar isia miḡhiribagh amir puvati.

8-9 “Judaba ko, Jerusalemia arazir kurar kabagh amima, Ikiavira Itir God men aningaghegha me gasighasiki. An apaniba amadazi me iza, en inazir afeziabav soghezi me ariaghire. Egha me en amuiba ko, otariba ko, guiviba inigha ghua kalabuziabar ṁin uan kantrin ghue. Ezi ikizir igharazibar gumazamiziba, Ikiavira Itir God, en nguibar ekiabagh amizir biziba baregha, me digavir kuram gamua, bar atiatigha dibovir akabar e gami. Ezi e bizir kaba bar adagh fo.

10 “Kamaghin amizi, ki datirighin Ikiavira Itir God, a Israelia en God ko Akar Dikirizir Gavgavim damuasa uan navir averiamin aven nighnisi, eghti a uam en aningaghan kogham.

11 Ia ofa gamir gumaziba ko Livaiba, ia kamaghin fogh, Ikiavira Itir God uan ingangaribar amuasa ia amisefe. Kamaghin amizi, ia bar devira ingangarir kam damu. Ia Ikiavira Itir Godin damazimin tugh an ingangarim damuva, tuavim gumazamizibar akakaghti, me guizin an ziam fam. Eghti ia ofan mughuriar aghuim zuibar amuam.”

12 Atrivimin akam baraghizir Livaibar ziabar kara: Amasain otarim Mahat ko, Asarian otarim Joel, aning Kohatin ikizimin gumazimning. Ezi Apdin otarim Kis, ko, Jehalelelin otarim Asaria, aning Merarin ikizimin gumazimning. Ezi Siman otarim Joa ko, Joan otarim Iden, aning Gersonin ikizimin gumazimning.

13 Ezi Simri ko Juel, aning Elisafanin ikizimin gumazimning. Ezi Sekaraia ko Matania, aning

Asapin ikizimin gumazimning.

¹⁴ Ezi Jehuel ko Simei, aning Hemanin ikizimin gumazimning. Ezi Semaia ko Usiel, aning Jedutun ikizimin gumazimning.

¹⁵ Livain kaba dikavigha ghua uan adarazi batogha, me Ikiavira Itir Godin damazimin uari zueghasa zueghamin arazim gami. Me zuegha givagha Ikiavira Itir Godin akabar gintigha, atrivim me mikemezi moghin, Ikiavira Itir Godin Dipenim gamizi a ua zue.

¹⁶ Ezi ofa gamir gumaziba Ikiavira Itir Godin Dipenim damuti, a zueghasa an aven ghuegha, bizir Godin damazimin zuezir puvatiziba, bar da inigha azenan ize. Me bizir kaba bar da inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin boroghin, danganir ekiar me uari akuvimin ize. Ezi Livaiba bizir kaba atera Jerusalem in azenan ghua, Kidron in fanemin danganir zarim giraghugha da ariki.

¹⁷ Me iakinir faragha zuimin aruer farazimin, Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven itir biziba bar zueghamin ingangarim maghiram a gami. Me ingara ghua namba 8 in aruemin me Dipenimin azuarimin tiar akamin otifi. Egha me Ikiavira Itir Godin Dipenim an damazimin zueghasa, 8plan aruebar ua ingari. Iakinir kam in aruer namba 16 in, me ingangarir kam agivazi, Ikiavira Itir Godin Dipenim an damazimin ua zue.

Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ofa gami

¹⁸ Godin ofa gamir gumaziba ko, Livaiba ingangarim agivagha, ghua Atrivim Hese kian gara kamaghin a migei, "E Ikiavira Iti Godin Dipenimin

itir biziba bar adagh amizi, da zuegha gifa. Ofan bar isia mighiribar amuamin dakozim ko, an ingangarir biziba bar moghira, egha dakozir me God ganidir bretba arizim ko, dakozimin ikiamin biziba, da bar moghira zue.

19 Atrivim Ahas fomira akirim ragha God gasara, egha Ikiavira Itir Godin Dipenimin itir itarir ekiaba ko, itarir doziba itir danganibar da inigha, danganir igharazibar da arighizi, e uam a da inigha izegha dagh amizi, da Ikiavira Itir Godin damazimin ua zue. Egha e Ikiavira Itir Godin Dipenimin ofa gamir dakozimin boroghin da ariki.”

20 Atrivim Heskia akar kam baregha givagha, bar mizaraghara Jerusalemın gumazir dapanibar diazi, me iza uari akufa. Me bar moghira iza uari akuvazi, a me inigha Ikiavira Itir Godin Dipenim bagha zui.

21 Egha me 7plan bulmakaun apuriba ko, 7plan sipsipin apuriba ko, 7plan sipsipin nguziba ko, 7plan memen apuriba inigha da sara zui. Egh 7plan memen apurir kaba, me da Judan gumazamizibar arazir kuraba ko, atrivimin adarazir arazir kuraba ko, Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven amizir arazir kuraba, bar moghira dagh nighnigha, arazir kuraba gin amadir ofa damuam. Egha atrivim, asizir kabar Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozimin dar ofa damuasa Aronin ovavir boribav keme.

22 Ezi me 7plan bulmakaun apuriba faragha dav soghezi, ofa gamir gumaziba dar ghuziba inigha ghua ofa gamir dakozimin da kavamangi. Ezi me gin 7plan sipsipin apuriba ko, 7plan sipsipin

nguzibav soghezi, ofa gamir gumaziba dar ghuziba inigha ghua uaghan ofa gamir dakozimîn da kavamangi.

²³ Ezi gîn atrivim gumazir avırıba ko tughav itima, ofa gamir gumaziba ghua arazir kuraba gîn amadir ofa bagha 7pla memen apurıba inigha izezi, atrivim ko gumazir kaba bar uan dafarıba isa memen kabagh isin ariki.

²⁴ Egha atrivim kamaghîn miği, “E Israelian gumazamizıba bar, me e bagh arazir kuraba gîn amadir ofaba ko, ofan bar isia miğhıribar amuam.” Kamaghîn amizi, ofa gamir gumazıba, Israelia bar men arazir kuraba gîn amangamin ofaba bagha, 7plan memen kabav suegha, dar ghuzıba inigha ghua ofa gamir dakozimîn da kavamangi.

²⁵ Atrivim Heskia, Ikiavıra Itir God fomıra uan akam inigha izir gumazimning, Gat ko, Natan ko, Atrivim Devit ganıngizir Akar Gavgavimîn gıntıgha, Livaıbav kemezi, me gitaba ko, tambarınba ko, buaba inigha ghua, Ikiavıra Itir Godın Dıpenimîn aven tuıvıghav iti.

²⁶ Livain kaba, Atrivim Devit fomıra iklararangizir gitaba ko bizir ıgharazıbar suıgha tuıvıghav iti. Ezi ofa gamir gumazıba uan sıghabar suıgha me ko tuıvıghav iti.

²⁷ Ezi Heskia ofan bar isia miğhıribar amuasa, ofa gamir gumazıbav kemezi, me maghıra ofabagh amıma, Livaıba, Ikiavıra Itir Godın ziam fer onger akabagh ami. Ezi ofa gamir gumazıba sıghabagh ivıma, Livaıba Atrivim Devit atizir gitaba ko bizir ıgharazıbagh ikarara ıghiar aghuıbagh ami.

²⁸ Ezi gumazamiziba bar Ikiavira Itir Godin ziam fema, Livaiba onger akabagh amima, ofa gamir gumaziba sghabagh ivi. Me kamaghiram amua ghuavira itima, ofan bar isia mighiriba isigha bar gifa.

²⁹ Ofan kaba givazima, Atrivim Heskia ko, gumazamiziba bar moghira, teviba apirigha dapaniba avigha Ikiavira Itir Godin ziam fe.

³⁰ Ezi Atrivim Heskia gumazir dapaniba ko, me Atrivim Devit ko akam inigha izir gumazim Asap, aning fomira Ikiavira Itir Godin ziam fasa osirizir ighiaba bangasa Livaibav gei. Ezi Livaiba bar akuegha ighiabagh ami. Egha me gin teviba apirigha dapaniba avigha Godin ziam fe.

³¹ Ezi Heskia gin kamaghin gumazamizibav gei, "Ia guizbangira bar uari isa Ikiavira Itir God ganingi. Kamaghin amizi, ia an boroghin izam. Ia Ikiavira Itir God ko navir vamiran ikiamin ofaba, ko a minabir ofaba inigh, Ikiavira Itir Godin Dipenimin izi." Ezi gumazamiziba bar moghira atrivimin akam baregha ofaba inigha izi. Ezi marazi uan navir averiabar aven, bar isia mighirir ofabar amuasa bar ifonge,

³² egha me 70plan bulmakaun apuriba ko, 100plan sipsipin apuriba ko, 200plan sipsipin nguziba inigha Ikiavira Itir God bagha bar isia mighirir ofan kabar amuasa izi.

³³ Egha me uaghan 600plan bulmakaun apuriba ko, 3,000plan sipsipba ofabar min da inigha, Ikiavira Itir God daningasa izi.

³⁴ Ofa gamir gumazir Godin damazimin zueghamin arazim gamiziba avirasemezir puvati, ezi ofan bar isi mighiramiba bagh asizibav sogh,

dar inibav sa da aghoramin ingangarim bar ekefe. Kamaghin amizi, ingangarim zuamira givaghasa, Livain maba dikavigha ofa gamir gumazibar akuragha asizibav soke. Bizir kamın mingarim kamakın, Livaiba faragha dikavigha, zuamira Godin damazimin zueghamin arazimin uarigh amigha zue. Ezi ofa gamir gumazir aviriba zuamira arazir kam gamizir puvati. Egha gin ofa gamir gumaziba Godin damazimin uari zuezir arazim gamizi, Livaiba ua ingangarir kam gamir puvati.

³⁵⁻³⁶ Ofa gamir gumaziba bar, ofan bar isia mighirir aviribagh ami. Egha me ingangarir kamnagharam amizir puvati. Me God ko navir vamiran ikiamin ofaba bagh asizibar oviba tu-ava, bar isia mighirir ofaba bagha gumazamiziba inigha izezir wainba isa ofan min da inge. Atrivim Hesehia uan gumazamiziba ko kamaghin fo, God men akurazi Dipenim akiraghasir ingangarir kaba zuamira gifa. Kamaghin amizi, me God pirafa bar akonge. Egha me kamaghira ua Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ofabagh amua an ziam fe.

30

*Me, God Israelia Gitazir Dughiam
Ginighnighamin Isam damuamin biziba akiri*

¹ Atrivim Hesehia, a God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam damuasava Israel ko, Judan gumazamiziba bagha akam amada, eghti me izi Jerusalemın Ikiavira Itir Godin Dipenimin uari akuvagham. Egha a

uaghan Efraim ko, Manasen anabamningin gumazamiziba bagha akinafariba amangi.

²⁻³ Me iakinir faragha zuimin isar kam damuasa ifonge, mati me bar fomira ami mokin. Ezi ofa gamir gumazir aviriba Godin damazimin zueghamin arazibagh amizir puvati, egha uaghan gumazamiziba iza Jerusalem uari akuvazir puvati. Kamaghin amizi, atrivim uan gumazir dapaniba ko, an gumazamiziba, me iakinir namba 2in isam damuasa akam akiri.

⁴ Atrivim ko gumazamiziba bar nighnizir kam bagha navir vamira iti.

⁵ Kamaghin amizi, me bar Israelin itir danganiba bagha akaba amangi. Me Berseban nguibar ekiar sautin amadaghan itimin ikegha ghua, Danin nguibar ekiar notin amadaghan itimin tu. Egh gumazamizibav kemeghti, me Ikiavira Itir God, a Israelian God bagh izi, Jerusalem uari akuvagh God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam damuam. Moses Osirizir Araziba ghaze, Israelia bar moghira uari akuvagh isar kam damuam, ezi men varazira arazir kamın gintisi.

⁶ Kamaghin amizi, atrivim uan gumazir dapaniba ko, akinafariba osirigha gumazir mabagh aniga kamaghin me migia ghaze, ia akinafarir kaba inigh bar moghira Israel ko Judan danganiba bar dar mangi. Akinafarir kabar itir akaba kamaghin migei, "Ia Israelian ikiavira itir varazira, Asirian atriviba ia gasighasighizir puvatiziba, ia oragh. Ia uamategh Ikiavira Itir God, a en ovaviba

Abraham, Aisak ko, Jekopin God, a bagh izi. Ia kamaghin damuti, Ikiavira Itir God izi ia ko ikiam.

⁷ Ian inazir afeziaba ko, aveghbuaba amizi moghin, ia arazir kurabar amuan marki. Me Ikiavira Itir God, a men ovavibar God, me akirim ragha a gasara, ezi God me ategha puv me gamua bar me gasighasiki. Ezi ia uari bizir kabar gani.

⁸ Ia uan ovavibar min akaba batoghan marki. Ia uari isi Ikiavira Itir God daningigh. Egh ia Jerusalem in izi Ikiavira Itir God, en God zurara ikiasa ua bagha misevezir dipenimin an ziam fi. Ia kamaghin damuti, a ua ian aningaghan kogham.

⁹ Ia fo, ian apaniba ian aveghbuaba ko, boriba inigha uan nguibabar ghuegha, me isa kalabuzi-abar min me ariki. Ia uamategh Ikiavira Itir God bagh iziti, a ian apanibar amuti, me ian adarazir apangkuvigh, ua me amadaghti me uamategh ian nguazimin izam. Bar guizbangira, Ikiavira Itir God ian God, a Godin apangkuvim itim. Kamaghin amizi, ia navibagh iragh, a bagh uamategh iziti, a ragh ua ian ganiva, ua ia iniam.”

¹⁰ Ezi gumazir kaba akinafarir kaba inigha ghua Efraimin anabam ko, Manasen anabamin nguazimningin itir nguibar ekiabar ikegha ghua, Sebulunin anabamin nguazir notin amadaghan itimin tu. Egha me atrivimin akabar gumazamizibav geima, gumazamiziba oraghan aghuagha, aka mikirvagha, dibovir akabar gumazir kabav gei.

¹¹ Ezi Aser ko, Manase ko, Sebulunin anababar gumazir varazira akar kam baregha, Ikiavira Itir Godin damazimin uari abiragha Jerusalem in ghue.

¹² Ezi God uabi Judabagh amima, me navir

vamıra inigha bar moghıra atrivim ko, an gumazir dapanibar akamın gıntıgha iza Jerusalemın uari akuvagha, Ikiavıra Itir Godın Akar Gavgaviba mikemezi moghın, isar kam gami.

*Me God Israelia Gitazir Dughiam
Ginighnighamin Isam gami*

¹³ Egha iakinir namba 2ın, Yis Puvatızir Bretın Isam Damuamin Dughiamın, gumazamizir bar avırir dafam iza Jerusalemın uari akufa.

¹⁴ Egha me ghua Jerusalemın itir asebar ziaba fer ofa gamir dakoziba ko, ofan mıgharir mughuriar aghuim zuir ofa gamir dakoziba akaraghariki. Egha me ofa gamir dakozir kabar otevíba inigha, ghua Kidronın Fanemın danganir zarımın da makuni.

¹⁵ Egha namba 2ın iakinimın, an aruer namba 14ın, me God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam bagha sipsipın nguzibav soke. Ezi ofa gamir gumaziba ko, Livaiba, Godın damazımın zueghamin arazibar gın ghua uari zuezir puvati, kamaghın me bar aghumsigha ghua uari zueghamin arazımın uarigh amigha zue. Me uari zuegha gıvagha, ofan bar isi mıghıramıbar asıziba inigha Ikiavıra Itir Godın Dıpenımın zui.

¹⁶ Ofa gamir gumaziba ko, Livaiba, Godın ingan garir gumazim Moses me ganıngızir Arazibar gın ghua Ikiavıra Itir Godın Dıpenımın gumazamizıbar damazımın tuifi. Ezi Livaiba ofabar ghuzıba inigha ofa gamir gumazıbagh anıngızı, me da isa ofa gamir dakozımın da kavamadi.

¹⁷ Gumazamizir aviriba, Godin damazimin uari zueghasa zueghamin arazim gamizir puvati, kamaghin me uari uan sipsipin nguzibav suegh dar ofa damuan kogham. Kamaghin amizi, Livaiba gumazamizir kabar sipsipin nguzibav soghezi da Ikiavira Itir Godin bizibaram otifi.

¹⁸⁻¹⁹ Ezi gumazamiziba bar moghira ofa gamizir sipsipin kabar tuziba ame. Egha me Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin, men bar avirim faragha Godin damazimin uari zuezir arazim gamizir puvati. Zuezir puvatizir gumazamizir avirir kabar maba, me Efraim ko, Manase ko Isakar ko, Sebulunin anababar adarazir ize. Atrivim Heskia me ginighnigha kamaghin God ko migei, "O Ikiavira Itir God, en ovavibar God, ni fo, gumazamizir kaba nin Arazibar gin ghua uari zuezir puvatigha, nin Dipenimin ize. Me bar ifongiar ekiam nin ikia ni bagh izi nin ziam fasa. Ikiavira Itir God, ni bar dera, ni gumazamizir kabar arazir kuraba gin amadagh."

²⁰ Ezi Ikiavira Itir God Heskian azangsim baregha, gumazamizir kabar arazir kuraba gin amadagha, me gasighasighizir puvati.

²¹ Ezi gumazamiziba, Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam bagha Jerusalem in uari akuvagha 7plan aruebar ikia bar akonge. Ezi Livaiba ko, ofa gamir gumaziba, dughia bar zurara Ikiavira Itir Godin Dipenimin pamtemin gitabav sogha Ikiavira Itir Godin ziam fe.

²² Isar kam in dughiam in, Livain maba Ikiavira Itir Godin ingangariba bar deraghavira dagh ami, kamaghin amizi, Atrivim Heskia me minabagha

gavgavim me ganidir akabar me miġei. Dughiar kamın, gumazamiziba 7plan aruebar Ikiavira Itir Godın ziam fer isar ekiam gamua God ko navir vamıran ikiamin ofabagh amua, egha Ikiavira Itir God, men ovavibar Godın ziam fava a minabi.

Me Godın ziam fer dughiam ua 7plan aruebagh isafura

²³ Yis Puvatizir Bretin Isar Ekiamın Dughiamın aruer 7pla gifa, ezi gumazamiziba Godın ziam fasa 7plan arueba ua dagh isafuraghasa akam akiri. Kamaghın amizi, me ua 7plan aruebar Godın ziam fa bar akongegha iti.

²⁴ Ezi Atrivim Heskia 1,000plan bulmakaun apuriba ko, 7,000plan sipsipba inigha ofabar amuasa gumazamizibagh anıngi. Ezi an gumazir dapaniba, 1,000plan bulmakaun apuriba ko, 10,000plan sipsipba ofabar amuasa gumazamizibagh anıngi. Ezi dughiar kamın, ofa gamir gumazir bar aviriba, Godın damazimın uari zueghasa zueghamin arazim gami.

²⁵⁻²⁶ Ofa gamir gumaziba ko, Livaiba ko, Judan gumazamiziba ko, notın amadaghan Israelın nguazimın izeziba ko, Kantrin Igharazibar Gumazamizir Juda ko Israelın itiba, me bar moghira Jerusalemın ikia bar akonge. Bar guizbangira, Devitin otarim Atrivim Solomonın dughiamın ikegha iza datirighın, bizir kamaghın garitam Jerusalemın otozir puvati.

²⁷ Ezi ġin ofa gamir gumaziba ko, Livaiba dikavigha tuivigha deragh gumazamizibar amuasa, Godın azangsisı. Ezi God uan Nguibamın

ikia, egha uan ofa gamir gumazibar azangsizim barasi.

31

Hesekia Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangariba akiri

¹ Godin ziam fer dughiar ekiar kaba givazima, gumazamizir iza Jerusalemın uari akuvaziba, me tintinibar Judan nguibar ekiabar ghua, dagiar guarir akiniba apiragharigha, temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba okaghariki. Me uaghan Judan anabam ko, Benjaminın anabam ko, Manasen anabam ko, Efraimın anabamın nguazibar ghua, ofa gamir dakoziba ko, mighsiabar pin itir danganir asebar ziaba feba saram asighasigha, bizitam ataghizir puvati. Egha me gin uamategha uan nguibabar zui.

² Atrivim Hesekia ofa gamir gumaziba ko, Li-vaiba tuiragha, men ikiziba vaghvagh damuamin ingangaribar me arigha, me migia ghaze, ia ofa gamir gumaziba ko, Livain ikiziba fomira ingarizi moghin ia ingangaribar amu. Ingangarir kaba: Me ofan bar isia mighiriba ko, God ko navir vamiran ikiamin ofabagh amua, Ikiavira Itir God minabava, an ziam fava, an Dipenimin ingangariba bar dagh ami.

³ Atrivim kamaghin migia ghaze, ofa gamir gumaziba, an divazimin aven an asizibar tongin asiziba iniva ofan bar isia mighiriba, zurara mizaraziba ko, guaratizibar dar amu. Egh me uaghan Sabatin dughiaba ko, iakinir igiaba ko,

Godin ziam fer dughiar ekiaba sara, me an asiziba inigh ofa damu, mati Ikiavira Itir Godin Arazir Moses fomira osiriziba mikemezi mokin.

⁴ Egha atrivim kamaghin Jerusalemın gumazamizibav gia ghaze, me uan daghebar tongin daghetaba inigh ofa gamir gumaziba ko, Livaiba bagh da inigh izi. Gumazamiziba kamaghin damuti, ofa gamir gumaziba ko, Livaiba deragh uan ingangarim damuam, mati Ikiavira Itir Godin Araziba mikemezi mokin.

⁵ Atrivimin akar kam, kantrin danganiba bar dar ghu, ezi gumazamiziba zuamira witin faragha otivizir bar aghuiba ko, wainin dipar bar aviriba ko, olivin boreba ko, haniba, ko, dagher guar avirir me azenibar iniziba inigha, ofa gamir gumaziba ko, Livaiba bagha da inigha izi. Me uaghan uan dagheba 10plan pozibav kinigha, dar pozir vamira isa ofa gamir gumaziba ko, Livaibagh aningi.

⁶ Ezi Judan nguibar ekiabar itir gumazamiziba, me bar moghira vaghvagha uan bulmakauba ko, sipsipba 10plan okoruabar da arigha, egha dar okoruar mam inigha zui. Me uaghan uan biziba 10plan pozibav kinigha, dar pozir vamira Ikiavira Itir God, men God bagha da ariki,* egha me bizir kaba bar ada inigha iza pozir aviribav kini.

⁷ Gumazamiziba iakinir namba 3in, bizibar pozibav kinigha, da atera zui. Me kamaghira amua ghua namba 7in iakinimin tu.

⁸ Ezi Atrivim Heskia ko, gumazir dapaniba ghua, gumazamiziba inigha izezir bizibar pozibar

31:4: Diboboniba 18:12-13; 18:21 * **31:6:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

ganigha, Ikiavira Itir Godin ziam fa, Israelian gumamaziziba minabagha, me bagha bar akonge.

⁹ Egha atrivim kamaghin ofa gamir gumaziba ko, Livaibar azai, “Manmaghin amizi ia dagher pozir avirir kaba iti.”

¹⁰ Ezi ofa gamir gumazibar dapanim Asaria, a Sadokin adarazir mav, a kamaghin atrivimin akam ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir God bar deraghavira uan gumamazizibagh amizi, me dagher bar avirim inigha an Dipenimin ize. E dagher kabar avirim ame, egha da agivan iburazi, dagher pozir bar aviriba ikiavira iti.”

¹¹ Ezi atrivim mikemezi, ingangarir gumaziba Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven, biziba arighasa danganiba akira dar ingari.

¹² Egha me dagher kaba ko, bizir igharaziba ko, 10plan pozibar arighizir bizir kabar pozir mam inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin biziba arighamin danganir kabagh ariki. Ezi Livain mam ziam Konania, a ingangarir kamın garir gumazir dapanim, ezi an aveghbuam Simei, a ingangarir kamın garir gumazir namba 2.

¹³ Atrivim Heskia ko, Godin Dipenimin ofa gamir gumazibar dapanim Asaria, aning Konania ko, Simein akurvaghasa, ua Livain maba amisefe. Men ziabar kara: Jehiel, Asasia, Nahat, Asahel, Jerimot, Josabat, Eliel, Ismakia, Mahat ko Benaia.

¹⁴ Imnan otarim Kore, a Livain mav, a Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aruem anadi naghin itir tiar akamin garir gumazim. Atrivim ko, Asaria ingangarir kaba Kore ganingi: A gumamaziziba uan ifongiabar gin ghua, God

ganıdir ofaba iniam. Egh uaghan ofan igharazir gumazamiziba Ikiavıra Itir God ganıdiba inigh, ofan bar anogoroghezibar naba inigh, da tuiragh ofa gamir gumazibar anıngam.

¹⁵ Ezi Livain maba Koren akurvagha ingangarir aghuim gamua, ofa gamir gumazibar nguıbar ekiabar aven ingara ofa gamir gumazibar ikıziba bagha dagheba tuiragha me ganıdi. Livain kabar ziabar kara: Iden, Miniamin, Jesua, Semaia, Amaria ko Sekania. Me dagheba isa men ikıziba bar me ganıdima, tav daghetamin otevezir puvati, me bar moghıra dagheba ini, gumazir igiaba ko, ghuriba sara.

¹⁶ Ofa gamir gumazibar otariba, 3plan azeniba ikıti, me men ziaba isıva ikızibar ziabar apengan da osiram. Egh me daghebar anıngamin dughiamın, me ziar kabar ganıva, dagheba me danıngam. Egh Godın ofa gamir gumazitamin ikızim mangı Ikiavıra Itir Godın Dipenimin ingaramin dughiam otoghti, me Jerusalemın mangegh ingarti, me ua men nguıbamin me bagh daghebar arıghan kogham.†

¹⁷ Me ofa gamir gumazibar ziaba osirir dughiamın, me men ikızibar ziabar apengan da osirighti, me uari akuvagh, uaghara ingaram. Egh Livaıbar ziaba osirir dughiamın, me 20plan azenibar ikegha ghuanadir gumaziba, me men ikıziba damuamin ingangaribar apengan men ziaba osiri.

¹⁸ Egha ofa gamir gumazibar ziabar apengan, me men amuıba ko, borir iririvıba ko, otariba ko,

† **31:16:** Hibrun akam deragha akar kamin mingarim abıghızir puvati.

guivir asebar ziaba saram osiri. Ezi ofa gamir gumazir kaba, zurazurara Ikiavira Itir Godin damazimin uari uari zuamin ingangarim iti.‡

¹⁹ Aronin adarazir ofa gamir gumazir maba, me ofa gamir gumazibar nguibar ekiabar nguazir otevir mabar iti. Ezi gumazir maba nguibar ekiar kabar ikiava, dagheba ofa gamir gumazir kabagh anidi. Egha me uaghan dagheba isa Livain ziabar apengan itir Livaibagh anidi.

²⁰ Heskia, Judan danganiba bar dar ofa gamir gumaziba ko, Livaibar akurvazir ingangarir aghuim gami. Egha a Ikiavira Itir God, uan Godin damazimin, arazir aghuiba ko, guizin arazibagh ami.

²¹ Heskia uan navir averiamin aven God baghavira ikiasa bar gavgafi. Egha deraghavira ingara Godin Dipenim uam anekirigha Godin Akar Gavgaviba ko, an Arazibar gin zui. Kamaghin amizi, Heskia amizir ingangarir aviriba, da bar deraghaviram otifi.

32

Asiriaba Jerusalemia misoghasa izi

(2 Atriviba 18:13-37; 19:14-29; 19:35-37; Aisaia 36:1-22; 37:8-38)

¹ Atrivim Heskia guizbangira Ikiavira Itir Godin akabar gin ghua amizir ingangarir kabar gin, Asiriabar Atrivim Senakerip uan midorozir gumaziba ko iza Judabav sosi. Egha men nguibar ekiar divazir bar gavgaviba aviniziba okarigha

‡ **31:18:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

iti. Senakerip nguibar ekiar kabagh ativagh dar ganasa nighnisi.

² Ezi Heskia kamaghin oraki, Senakerip uaghan Jerusalem ko misoghasa.

³ Ezi Heskia uan gumazir dapaniba ko, midorozir gumazir bar gavgaviba ko, me nguibar ekiamin azenan itir emimirir dipaba apirasa akam misoke. Ezi me bar an akura.

⁴ Dughiar kamın, me gumazir bizir ekiam akuvagh, kamaghin me migei, “E mangi nguibar ekiamin azenan itir emimirir dipaba apirika. E kamaghin damighti, Asiriaba ua izi damamin dipar aviriba ikian kogham.” Egha me ghua faner men nguazim abigha zuim ko, emimirir dipar kaba bar ada apemegha da apiri.

⁵ Egha Heskia zuamira Jerusalem avinizir divazim gavgavim a daningasa, uan ingangarir gumazibav gei. Ezi ingangarir gumaziba divazir akaraghirezir akuar mam uam anakirigha, me midorozir gumaziba isin iki apaniba bagh ganasa, tauan gavgavir ruariba divazim gisin dar ingari. Egha nguibar ekiam avinizir divazim, an azenan, me ua divazir gavgavir igharazir mamın ingarizi, a bar nguibar ekiam ekiaru. Egha me Devitin Nguibar Ekiamin itir danganir zarar me nguazibar apemezim, me ua gavgavim divazim ganıdi. Egha me misoghasa afuziba ko, orar aviribar ingari.

⁶ Egha gin, Heskia Jerusalemın gumazamizibar ganasa, midorozir gumazibar garir gumazir dapanim amisefe. Egha a nguibar ekiamin tiar akamin boroghın uari akuvir danganir ekiamin, bar gumazamiziba akufa. Egha gavgavim men

navibar aningasa, akar bar aghuibar me miġei. A kamaghin me miġei,

⁷ “Ia tugh gavgavigh, Asirian atrivim ko, an midorozir gumazir bizir kamın atiatingan marki. Me gavgavir bar ekiam ti, ezi e ko itir gumazir mam, an gavgavim bar ekevegħa men gavgavim bar a gafira.

⁸ Asirian atrivim, a gumaziba da uan gavgavim ini, ezi en gavgavim, a Ikiavira Itir God, en Godra. A e ko iki en akuragh, en midorozibar aven, an e bagħ en apaniba abınam.” Gumazamiziba atrivimın akaba barazima, akar kaba gavgavim men navibagh aningi.

⁹ Dughiar kamın Senakerip uan midorozir gumaziba ko, me Lakisın nguibar ekiamın misosi. Egha a uan gumazir dapanir maba amangizi, me an akabar gun Hesekia ko, Judabav kimasa Jerusalemın ghue. An akabar kara:

¹⁰ “Ki Asirian Atrivim Senakerip, ki fogħasa, ia manmagħın garir gavgavim ikia ghaze, e ian nguibar ekiam inian iburagħam? Bar puvati.

¹¹ Ki fo, Hesekia kamaghın ia miġei, Ikiavira Itir God, a ian God, a ian akuragħti, e Asiriaba ia gasighasighan kogħam. Hesekia ia gifari, ia niġhnizir gavgavim an akabar iki e ategħti, e ian nguibar ekiam inigħam kogħti, ia uari bagħ ganigh. E ia ekiarugħti, ia damamin dagħeba ko, dipaba puvatigh arighiregham.

¹² Ia fo, Hesekian kamra, miġhsıabar pın itir danganir Godın ziam feba ko, an ofa gamir

32:7: Godın Araziba 31:6; 2 Atriviba 6:16; 2 Eghaghaniba 20:15

32:8: Jeremaia 17:5; Rom 8:31; 1 Jon 4:4

dakozir pura tintinibar itiba bar dagh asighasiki. Egha ghaze, ia Judaba ko Jerusalemia, ia mangi ofa gamir dakozir vamira, mughuriar aghuim zuir ofabar amuva Godin ziam fam.

¹³ “Ki uan ovaviba ko, e kantrin igharazibagh amizir biziba, ia ti dagh fozir puvati? Ia ghaze, igharaz darazir aseba men akurazi, ki ti men kantribagh asighasighizir pu? Bar puvati.

¹⁴ E kantrin aviriba ko misoke, ezi men aser aviriba iti. Ezi kantrin igharazitamin asetam men akurazi, me midorozir tamin e abirazir puvati. Ezi ia tizim bagha ghaze, ian God ian akuraghti ia midorozimin e abiragham? Ti puvatigham!

¹⁵ Ia Heskia ateghti a ia gifaran marki, egh ia an akam baraghan marki. Bar guizbangira, kantrin igharazitamin asetam an akuragha gavgavim a ganingizi, a nan ovaviba ko misogha me abirazir puvati. Bar guizbangira, ian God uaghan ian akuraghan kogham.”

¹⁶ Asirian atrivimin gumazir dapaniba, akar kurrar bar aviribar Ikiavira Itir God ko, an ingangarir gumazim Heskia gami.

¹⁷ Atrivim Senakerip uaghan akinafariba osira Ikiavira Itir God, Israelian God dipofi. Akinafarir kaba, migirigiar kaba iti, “Ki kantrin igharazibav sozima, men aseba men akurazi, me na abirazir puvati. Ezi kamaghira, Heskian God uaghan nan dafarim da, uan gumazamizibar akuraghan kogham. Bar puvatigham.”

¹⁸ Asirian gumazir dapaniba pamtemin Hibrun akamin dim tiariba akar mikimti, Jerusalem in nguibar ekiam avinizir divazir mitiar gavgavim gisin itir gumazamiziba uan akam baregh, bar

atiatigham. Eghti tuavir kamın, Asiriaba nguibar ekiam inian iburaghan kogham.

¹⁹ Asiriaba kamaghın nıghnıgha ghaze, Jerusalemın God ti kantrin igharazıbar asebar mın gari. Aser kaba gumazamizıba uari uan dafarıbar dar ingari, kamaghın amızı, me dıbovir akabar a gamı.

²⁰ Atrivim Heskia, Asiriabar akar kaba baregha, akam inıgha izir gumazim Aisaia ko, aning uaningın akurvaghasa God ko mıgıa an dei. (Aisaia, a Emosın otarım.)

²¹ İkiavıra İtir God aningın dımdiam baregha enselin mam amadazı, a Asirian atrivimın mıdorozir gumazıba itir danganımın ghua, gumazir dapanıba ko, mıdorozir gumazir bar gavgavıba ko, mıdorozir gumazıbar garir gumazir dapanıbav soghezı me bar ariaghıre. Kamaghın amızı, Atrivim Senakerip bar aghumsıgha, uamategha uan kantrin ghu. Egha gın, a uan asemın zıam fasa, an dipenımın aven ghuzı, an otarır maba iza mıdorozir sababar a mısoghezı, an areme.

²² Arazir kamın, İkiavıra İtir God, Atrivim Heskia ko, Jerusalemian akura, ezi Asirian Atrivim Senakerip me gasıghasıghızir puvatı. İkiavıra İtir God uaghan, igharaz darazı ataghızı, me iza Judabagh asıghasıghızir puvatı. Judaba amir bizıba bar, İkiavıra İtir God men akurazı me navir amırızim sara deraghavıra ikia avughsi.

²³ Ezi Kantrin İgharazıbar Gumazamızir avırım, Jerusalemın iza, İkiavıra İtir God bagha ofaba inıgha izi. Me uaghan bizir aghuıba inıgha

iza Hesehia ganıdi. Dughiar kamın ikegha zui, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ziar ekiam Judan Atrivim Hesehia ganıga ghuavıra iti.

Hesehia arımarıam ini

(2 Atriviba 20:1-3; 20:12-19; Aisaia 38:1-3; 39:1-8)

²⁴ Asiriaba paza Judabagh amir dughiar kamın, Atrivim Hesehia arımarıar bar ekiam inıgha aremeghasava ami. Dughiar kamın, a Ikiavıra Itir God ko mıgeıma, Ikiavıra Itir God an dımdıam ikaragha, ababanir mam an akagha ghaze, an arımarıam gıvaghıam.

²⁵ Hesehian arımarıam gın gıvazi, a Ikiavıra Itir God, an akurazir bizir ekıar kam gınıghnızir puvati. A uabi fava, Ikiavıra Itir God mınabazir puvati. Kamaghın amızı, Ikiavıra Itir God an anıngaghegha, a ko, Juda ko, Jerusalemın gumazamizibagh asıghasıghasava ami.

²⁶ Ezi Hesehia Jerusalemia ko, me uari fer arazim ategha uari abıra. Kamaghın amızı, an atrivimın itir dughıamın, Ikiavıra Itir God me gasıghasıghızir puvati.

Hesehia ziar ekiam ko dagıar bar avırıba iti

²⁷ Hesehia dagıar bar avırıba ikia, atrivir bar gavgavımın otogha ziar ekiam iti. A ingangarır gumazamizıbav kemezi, me silvaba ko, gol ko, dagıar ıvezir bar pın kozıba ko pauran mughurıar aghuım zııba ko, bizir ıgharazir ıvezim bar pın kozıbar arıghamın dıpenıbar ingarı.

28 Ezi an ingangarir gumaziba uaghan witba ko, wainin dipaba ko, olivin boreba arighamin dipenibar ingari. Egha me uaghan bulmakaun guar aviriba arighamin dipenir ekiabar ingarigha, sipsipbar arighasa divazibar ingari.

29 God bizir aghuir bar aviriba Hesehia ganingi, ezi Hesehia sipsipba ko, bulmakaun bar aviriba ini. Ezi an ingangarir gumaziba a bagha nguibar ekiar aviribar ingari.

30 Atrivim Hesehia fomira Gihonin Emimirir Dipam pin anepirigha, Devitin Nguibar Ekiamin aruem uaghiri naghin, dipam bagha nguazimin aven torir ruarim gikuizi, dipam an aven uaghiri. Atrivim Hesehia amizir biziba bar deraviram otifi.

31 Babilonin kantrin itir gumazir aruaba, God kantri Juda gamizir mirakelin kamın* eghaghanim baregha, bizir kamın mingarim gifoghasa gumazir maba amangizi, me Hesehia bagha izi. God Hesehian araziba ko, navir averiam gifoghasa a badava, dughiar kamın Hesehia ataki.

*Atrivim Hesehia areme
(2 Atriviba 20:20-21)*

32 Atrivim Hesehia amizir bizir igharaziba ko, an arazir aghuibar eghaghaniba bar, akinafarir me kamaghin diborimin iti, Akam Inigha Izir Gumazim Aisaia, A Emosin Otarim, a Irebamın Min Garir Bizimin Ganizir Bizibar Eghaghaniba ko, akinafarir me kamaghin diborim, Judaba ko Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akinafarim.

* **32:31:** Mirakelin kam, an eghaghanim, a 2 Atriviba 20:8-11in iti.

³³ Atrivim Hesekia uan inazir afeziabar min aremezi, me an kuam isa Atrivim Devitin ovavir boribar mozibar boroghin anefa. An mozim atrivir igharazir mabar mozibar mong mighsiamin pin iti. Ezi Juda ko, Jerusalemian gumazamiziba, an ziar ekiam ginighnigha bar an kuarkufi. Ezi an otarim Manase an danganim inigha atrivimin oto.

Atrivim Manasen eghaghanim

33

(Sapta 33)

*Manase Judan atrivimin iti
(2 Atriviba 21:1-9)*

¹ Manase azenir 12pla ikia, Judabar atrivimin otogha, 55plan azenibar Jerusalemian atrivimin ike.

² Manase arazir aghuimin gin zuir pu. Puvati. A gumazamizir igharazir fomira nguazir kam in ikezibar arazir mizirizir kurabar gin zuima, Ikiavira Itir God me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganingi. Ezi datirighin Manase Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kabagh ami, kar arazir Godin damazimin derazir puvatiziba.

³ Fomira an afeziam Hesekia mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganiba apiraghariki. Ezi datirighin, Manase ua dar ingari. Egha asem Balin ziam fasa ofa gamir dakozibar ingari. Egha an aser amizim Aseran nedazim itir temer guarir aknibar ingari. Egha uaghan overiamin itir mikovezibar ziaba fe.

⁴ Egha an aseba bagha Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ofa gamir dakozibar ingari. E bar fo, fomira Ikiavira Itir God, uan Dipenir kam ginighnigha kamaghin mikeme, “Jerusalem in itir Dipenir kam, an aven gumazamiziba nan ziamra fi ikiam.”

⁵ Ezi Manase, Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven itir danganir uari akuvir pumuningin, an overiamin itir mikovezibar ziaba fasa, ofa gamir dakozir mabar ingari.

⁶ A Hinomin danganir zarimin iraghugha, uan otarir mabav soghezi me ariaghirezi, a ofan bar isia mighirimin min me tuezzi me bar isia mighiri. Egha a uabin akuraghasa ariaghirezir gumazamizibar duabar diava, uaghan uabin akuravaghasa kukunir gumazibar azai, egha akavsiar igharagha garir aviribagh ami. Manase arazir kurar aviriba Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami, ezi an arazir kurar kaba Ikiavira Itir God gamizi, a bar aningaghe.

⁷ Egha Manase aser amizim Aseran marvir guar kam inigha a isa Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven aneti. Fomira Ikiavira Itir God, Dipenir kam ginighnigha kamaghin Devit ko, an otarim Solomon mikeme, “Jerusalem in nguibar ekiam ko an itir Dipenir kam, ki uabi Israelian anababar tongin a ginaba, eghti me zurara an izi, nan ziamra fam.

⁸ Ia nan gumazamiziba, ki mikemezi moghin, ia nan Arazir nan ingangarir gumazim, Moses, ia ganingiziba ko, arazir ki ifongeziba ko, bizir ki

damuasa ia mikemeziba, ia bar dar gin mangiti, nguazir ki fomira ian inazir afeziabagh aningizi, ia datirighin apiaghav itim, ki an ia batueghan kogham.”

⁹ Ezi Atrivim Manase Judaba ko, Jerusalemian nighnizibagh amua me getuima me bar arazir kurabagh amuavira iti. Ezi men arazir kurar kaba, da gumamazir fomira nguazir kamın ikez-ibar arazir kurabagh afira. Gumamazir kaba, Ikiavira Itir God me batoghezi, Israelia nguazir kamın aven ize.

Manase navim gira

¹⁰ Manase uan gumamaziba ko, me amir arazir kuraba, Ikiavira Itir God da ataghiraghasa me migeima, me an akam baragha an gin zuir puvati.

¹¹ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God Asirian atrivimın midorozir gumazibar gumazir dapaniba ko, an midorozir gumaziba amangizi, me iza Judaba ko misogha me abira. Egha Asiriaba kalabuziamın mın Manasen suiragha, akezim an atinim garugha, senin an dafarimning ikegha, a inigha Babilonın ghu.

¹² Ezi a bar osemegha Ikiavira Itir God, an ovav-ibar Godın damazimın uabi abiragha, uamategha God bagha iza,

¹³ uabin akurvaghasa an azangsisı. Ezi God Manasen azangsizim baregħa an akuragħa anetaghizi, a uamategħa Jerusalemın ghughā, ua kantri gativagħa an gari. Egha Manase

datirighin kamaghin fo, Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God.

¹⁴ Bizir kabar gin, Manase Jerusalem avinizir divazimin azenan itir divazir igiamin ingari. Me kamaghin danganir kam dibori, Devitin Nguibar Ekiam. Divazir kamın tuirivim bar pin iti. Divazim aruem uaghiri naghin, danganir zarir Gihonin Dipar Emimirimin ikegha ghua notin amadaghan tiar akar me kamaghin diborimin tu, Osiriba Amadir Tiar Akam. Divazim uaghan Ofelin mighsiam avini. Egha Manase uaghan, Judan Distirighin itir nguibar ekiar divazir bar gav-gaviba avinizibar ganasa, midorozir gumazibar gumazir dapaniba amisefe.

¹⁵ Egha a ikizir igharazibar marvir guaba ko a uabi Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven atizir aser nedazim batoke. Egha a uaghan, Ikiavira Itir Godin Dipenim itir mighsiamin pin itir asebar ofa gamir dakoziba ko, Jerusalemın danganir igharazibar itir ofa gamir dakoziba sara akaraghariki. Egha a bizir kaba inigha nguibar ekiamin azenan ghua bar ada makuni.

¹⁶ Egha a gin uamategha Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozim akiri. Egha God ko navir vamiran ikiamin ofaba ko, God minamamin ofaba bagha, asiziba inigha iza ofa gamir dakozimin dar ofa gami. Egha a kamaghin Judabav gei, "Ia Ikiavira Itir God, a Israelia en God, ia an ziam fi."

¹⁷ Ezi gumazamiziba Atrivim Manasen akam baregha, ua asebar ziaba fer puvati. Me bar moghira Jerusalemın izir puvati. Me uan mighsiabar itir danganibara ghua Ikiavira Itir God, men Godin ziam fa, egha ofaba a ganidi.

*Atrivim Manase areme
(2 Atriviba 21:17-18)*

¹⁸ Atrivim Manase amizir arazir igharazibar eghaghaniba, akinafarir me kamaghin diborimin iti, Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akinafarim. Manase God ko mikemezir migirigiaba ko, akam inigha izir gumaziba Ikiavira Itir God, Israelian Godin ziamin Manase mikemezir akar kaba, da uaghan akinafarir kam in iti.

¹⁹ Ezi Atrivim Manasen eghaghanir maba akinafarir me kamaghin diborimin iti, Godin Akam Inigha Izir Gumazibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, Manasen arazir kurabagh eghara, an akirim ragha God gasarazir arazim geghara, an asebar ziaba fer danganir a ingarizibagh eghara, egha a ingarizir guarir akinir aser amizim Aseran nedazim itibagh eghara, egha marvir guar a ingarigha dar ziaba febar eghaghanibagh eghari. Akinafarir kam uaghan, a navim giragha uabi abirazir arazim ko, a God ko migeima, God an dindiam baraghizir bizibagh eghari.

²⁰ Manase uan inazir afeziabar min aremezi, me atrivimin dipenim avinizir divazimin aven anefa. Ezi an otarim Emon an danganim inigha atrivimin oto.

*Emon Judan atrivimin iti
(2 Atriviba 21:19-26)*

²¹ Emon 22plan azeniba ikia egha atrivimin oto, egha azenir pumuningra Jerusalem in atrivimin ike.

²² Emon in afeziam Manase amizi moghin, Emon uaghan Ikiavira Itir Godin damazimin arazir

kurabagh ami. Amonin afeziam Manase fomira ingarizir marvir guaba, a da bagha ofabagh amua dar ziaba fe.

²³ Emonin afeziam, Ikiavira Itir Godin damazimin uabi abiragha navim gira, ezi Emon kamaghin amizir puvati. An arazir kurabar osimtizim ghuavira iti.

²⁴ Dughiar mamın, Emonin ingangarir gumazibar dapaniba uari akuvagha, a misueghti an aremeghasa tuaviba buria akam misosi. Egha me gin atrivimin dipenimin aven a misoghezi an areme.

²⁵ Ezi gin Judan gumazamiziba, ingangarir gumazibar dapanir Emon misoghezir kaba inigha, uaghan me misoghezi me ariaghire. Egha me Emonin otarim Josaia gamizi, a uan afeziamin danganim inigha men atrivimin oto.

Atrivim Josaian eghaghanim

34

(Sapta 34--35)

*Josaia Judan atrivimin iti
(2 Atriviba 22:1-2)*

¹ Josaia 8plan azeniba ikia, Judan atrivimin oto, egha 31plan azenibar Jerusalemın atrivimin ike.

² Atrivim Josaia uan ovavim, Atrivim Devit fomira amizi moghin, a Ikiavira Itir Godin damazimin arazir aghuibagh ami. Egha a Ikiavira Itir Godin akaba bar a dar gin mangasa bar gavgafi.

Josaia asebar marvir guaba batuegha da makuni

³ Josaia 15plan azeniba ikia, egha a namba 8in azenir an atrivimın itir dughiar kamra, a uan ovavim Atrivim Devitın Godın ziam fa a baghavıra iti. An namba 12in azenir an atrivimın itir dughiamın, a uan ingangarir gumaziba amangizi me Juda ko Jerusalemın danganiba bar dagh arua, asebar ziaba fer danganir mighsiabar pın itiba bar dagh asighasigha, temer guarir akinir aser amizim Aseran nedazim itiba ko, marvir guar me temeaba ko, ainın ingariziba, bar dagh asighasiki.

⁴ A ghua garima, ingangarir gumaziba asem Balın ofa gamir dakozibagh asighasigha, dar boroghın itir paura mughuriar aghuimın ofabagh amir dakozibagh asighasiki. Egha me temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba ko, temeaba ko, ainın ingarizir aser mabar nedaziba sara asighasigha, dav sozima da misaraghira averenimın mın oto. Egha me averenir kaba inigha ghua gumazamizir fomıra aser kabar ofa gamizibar mozibagh isin da kavamangi.

⁵ Egha Josaia asebar ofa gamir gumazibar aghariba inigha, men ofa gamir dakozibagh isin da tuezı da isi. A bizir kabagh amigha gıvazi, Juda ko, Jerusalem Ikiavıra Itir Godın damazimın ua zue.

⁶ Egha Josaia ghua Manasen anabamın nguazim ko, Efraimın anabam ko, Simeonın anabam ko, Naptalin anabamın nguazimın ghua bar notın amadaghan tu. An arazir kamra, apaniba faragha asighasighizir nguibar ekiabar itir asebar ofa gamir dakoziba, a bar adagh asighasiki.

⁷ A Israelin danganir kaba bar dagh arua, ofa gamir dakozibagh asighasigha, temer guarir akinir aser amizim Aseran nedazim itiba ko, aser igharazibar nedaziba sara, a bar adav sogha da misaragharighizi da averenimin min oto. Egha a uaghan Israelin nguazimin aven, pauran mughuriar aghuim gamir dakoziba bar dagh asighasiki. A ingangarir kam agivagha, uamategha Jerusalem in ghu.

*Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven, Godin Arazibar Akinafarimin api
(2 Atriviba 22:3-20)*

⁸ Atrivim Josai a 18plan azenibar atrivimin ikia, egha asebagh asighasighizir ingangarim agivagha, a uan kantri ko, Ikiavira Itir Godin Dipenim gamizi, aning Godin damazimin zue. A gin gumazir 3pla amadazi, me Ikiavira Itir God, an Godin Dipenim uam anekirighasamin ingangarimin ganasa ghue. Gumazir 3plan kabar ziabar kara: Asalian otarim Safan ko, Jerusalem in nguibar ekiamin garir gumazir dapanim Masea ko, atrivimin akinafariba osirir gumazim Joa, a Joahasin otarim.

⁹ Gumazir kaba Ikiavira Itir Godin Dipenimin itiar akamin garir Livaiba bagha ghue. Li-vaiba faragha Godin Dipenimin ingangarimin akuraghasa, Manasen anabamin gumazamiziba ko, Efraimin anabamin adarazi ko, Israelian ikiavira itir varazira ko, Judan anabamin adarazi ko, Benjaminin anabamin adarazi ko, Jerusalem in nguibar ekiamin itir adarazi da, dagiar maba ini.

Egha gumazir 3plan kaba, dagiar kaba inigha ofa gamir gumazibar dapanim Hilkia bagha ghu.

¹⁰ Egha me dagiar kaba Hilkia ganingizi, a Ikiavira Itir Godin Dipenim akirir ingangarimin garir gumazibagh aningizi, me Dipenim akiramin ingangarir gumazibagh ivese.

¹¹ Me, dipenibar ingarir gumaziba ko, gumazir dagiabar dipenibar ingara fozibagh ivese. Ezi me Godin Dipenim avinizir divazimin aven dipeniba uam adar ingarasa, dipenir inogoriba ko, birir aghariba ko, dagiar me dighoregha arighiziba, dagh ivese. Fomira Judan atriviba dipenir kaba deraviram dar garir puvatizi, da ikufi.

¹² Gumazir dipenir kabar ingariziba, me bar ingangarir aghuim gami. Atrivimin gumazir dapaniba, gumazir kabar ganasa Livain marazi amisefe. Livain kabar ziabar kara: Merarin ikizimin gumazir kamning Jahat ko, Obadia ko, Kohatin ikizimin gumazir kamning, Sekaraia ko, Mesulam. Ezi Livain igharaziba, kar gitan guar aviribar misoghan bar foziba,

¹³ gumazir Dipenimin ingarasa biziba ateriba ko, Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven ingangarir guar aviribagh amibar gari. Ezi Livain marazi akinafariba osirima, marazi Godin Dipenimin tiar akamin garima, marazi ingangarir igharazibagh ami.

¹⁴ Livaiba dagiar gumazamiziba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin zuiba isavira itima, ofa gamir gumazibar dapanim, Hilkia, Godin Araziba Itir Akinafarir Righizimin api. Kar Ikiavira Itir God, Israelia bagha Moses ganingizir Araziba.

¹⁵ Ezi Hilkia kamaghin akinafariba osirir gu-

mazim Safan miġei, “Ki akinafarir riġhizir mamın api, a Ikiavira Itir Godın Dıpenimın aven iti. Akinafarir kam, Ikiavira Itir Godın Arazibar Akaba an iti.” Egha Hilkia akinafarir kam isa Safan ganıngi.

¹⁶ Ezi Safan ġin akinafarir kam inigha iza atrivim ganıga kamaghın a miġei, “E ni mikemezi moghın biziba bar adagh ami.

¹⁷ E Ikiavira Itir Godın Dıpenimın itir daġiaba bar ada inigha dıpenim akiraghasir ingangaribar garir gumaziba ko, ingangarir gumazibagh anıngi.”

¹⁸ Egha Safan kamaghın miġei, “Atrivim, ofa gamir gumazibar dapanim Hilkia, akinafarir kam na ganıngi.” Egha an akinafarir riġhizir kam onegha atrivimın damazimın a dıbori.

¹⁹ Ezi atrivim akinafarir kamın aven itir Godın Arazibar Akar kaba baregha, bar osemegha, uan korotiam abiki.

²⁰ Egha an ofa gamir gumazim Hilkia ko, Safanın otarim Ahikam, ko, Maikan otarim, Apdon ko, atrivimın akinafariba osirir gumazim Safan ko, atrivimın ingangarir gumazim Asaia, a bar men diazi me izezi, a kamaghın me miġei,

²¹ “Godın Arazibar Akaba itir Akinafarir ki datirıġhın inizir kam, a Ikiavira Itir God ifongezir arazibar ġin mangasa e miġei. Ezi en inazir afeziaba Ikiavira Itir Godın Akar kaba batuegha gıfa. Ezi bizir kam bangın Ikiavira Itir God bar en anıngaghe. Ezi datirıġhın e Godın Akinafarir kamın apıgha gıfa. Kamaghın amizi, ki kamagh-sua, ia mangı Ikiavira Itir Godın azaragh fogh, ki

Jerusalemia ko, Judan gumazamiziba ko, Israelin ikiavira itiba, e bizir manabar amuasa a ifonge.”

²² Gumazir kaba atrivimin akam baregha, me Godin akam inigha izir amizir mam ko mikimasa nguibar igiar Jerusalemın boroghın itimin ghu. Amizir kamın ziam, Hulda. Hulda a Salumin amuim, a gumazir ofa gamir gumaziba azuir korotiaba itir danganimin garim. Salum a Tokhatin otarim, egha Hasran igiavotarim.

Hulda gumazir kabar akam baregha givagha,

²³ kamaghın men akam ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir God, Israelian God, a kamaghın migei: Ia gumazir ia amadazir kam Josaia bagh uamategh mangi, kamaghın a mikemegh,

²⁴ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghın migei: Me Judan atrivimin damazimin diponezir Akinafarimin itir Akaba, ki uabi bar dar gin mangi, Jerusalem ko, an itir gumazamiziba saram asighasigham.

²⁵ Gumazamizir akirim ragha na gasarazir kaba, me asebar marvir guabar ofabagh ami. Ezi men arazir kurar kam na gamizima, ki puviram atari. Ki Jerusalemia bar men aningaghe, ezi nan aningagharir kam, a givaghan kogham.

²⁶ “Ezi datirighın ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki kamaghın Judan atrivim mikimasa. Me ni bagha Akinafarir kam diborima,

²⁷ ni bizir ki Jerusalem ko, an itir gumazamizibar amuasa mikemeziba, ni dagh fo. Ki kamaghın migei, Jerusalem bar ikuvigh pura danganir kinim ikiam. Ezi atrivim, ni akar kam baregha navim giragha, nan damazimin uabi abira. Egha ni datirighın uan korotiam abigha, aziava nan dei.

Kamaghin ki Ikiavira Itir God, kamaghin ni migei, ki nin dimdiam baraki.

²⁸ Egh ki ni ateghti, ni uabi Jerusalemın otivamin asighasizir kamın ganighan kogham. Puvati. Ni bar deraghvira ikiam. Egh ni gin uan inazir afezi-abar min aremeghti, me nin kuam afagh givaghti, ki Jerusalem ko, an itir darazigh asighasigham.’’ Godin akam inigha izir amizim Hulda, Ikiavira Itir Godin akam gumazir kabagh anigha givazi, me akar kam inigha atrivim bagha uamategha ghue.

Gumazamiziba Ikiavira Itir Godin apengan iki-asa akam akiri
(2 Atriviba 23:1-20)

²⁹ Ezi Atrivim Josaia Juda ko, Jerusalemın gumazir dapanibar diazi, me iza uari akufa.

³⁰ Ezi atrivim ko, ofa gamir gumaziba ko, Li-vaiba ko, Judan gumazamiziba ko, Jerusalemın itir gumazamiziba, me ghua Ikiavira Itir Godin Dipenimın uari akufa. Me uari akuvagha givazi, atrivim Akar Dikirizir Gavgavim itir Akinafarir Righizir me Ikiavira Itir Godin Dipenimın apizir kam inigha, an itir akaba bar me bagha da dibori.

³¹ Atrivim Ikiavira Itir Godin Dipenimın tiar akamin boroghın itir guarir akinimın boroghın tughav ikia, Ikiavira Itir Godin damazimın Akar Dikirizir Gavgavim gamua kamaghin migei: A bar guizbangira uan navir averiam ko, uan duamin aven, Godin Akar Gavgaviba ko, arazir a me ganingiziba ko, arazir a ifongeziba, a bar dar amuam. Egh an Akinafarir kamın aven itir Akar Dikirizir Gavgavimın akaba bar dar gin mangam.

³² Egha Benjaminın adarazi ko, Jerusalemın itir igharazi darasi, me Akar Dikirizir Gavgavir

kamın akabar gıntighasa, atrivim miğirigiar bar gavgavim me ganingi. Egha gin Jerusalemın gumazamiziba, me uan ovavibar God ko amizir Akar Dikirizir Gavgavimın akabar gıntisi.

³³ Israelian danganiba bar asebar marvir guaba dar ikiavıra iti, ezi bizir kaba Ikiavıra Itir Godın damazimın bizir bar kurar a bar aghuaziba. Ezi Josaia marvir guar kaba bar adagh asighasiki, egha Israelia Ikiavıra Itir God, uan Godın gıntighasa, bar gavgafi. Ezi an atrivimın itir dughiamın, gumazamiziba Ikiavıra Itir God, men ovavibar Godın gıntighasa bar gavgafi, egha me anetaghizir puvati.

35

*Me God Israelia Gitazir Dughiam
Ginighnighamin Isam gami
(2 Atriviba 23:21-23)*

¹ Atrivim Josaia mikemezi, me God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam gami. Me iza Jerusalemın uari akuvagha, iakinir faragha zuimın, an aruer namba 14ın, me dughiar ekar kam ginighnigha ofa damuasa sipsipın nguzir bar aviribav soke.

² Ezi Josaia ofa gamir gumazibav gia ghaze, ia uamategh Ikiavıra Itir Godın Dipenimın uan ingangarim damu. Egha me deravıra ingangarir kam damuasa, a uaghan gavgavim men nighnizibagh anıdi.

³ Egha a uaghan akar mam Livaibagh aningi, me Ikiavıra Itir Godın adarazira, me Ikiavıra Itir Godın akamın Israelian sure damuamin ingangarim iti. An miğirigiam kamakın, “İa mangi

Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigh, uan dipizibar aneter mangi, Devitin otarim Solomon fomira ingarizir Dipenimin aven anetigh. Egh ia ua Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam ater mangi izegh damuan kogham, mati ia fomira ami mokin. Ikiavira Itir God, ian Godin Dipenimin ingangariba, ia deravira dar amu. Egh ia uaghan deravira Israelian akurvagh, kar Godin gumazamiziba.

⁴ Atrivim Devit ko, an otarim Atrivim Solomon akinafarim osirizi moghin, ia ikiziba vaghvagh dar gumaziba vaghvagh mangi ikizir igharazibar gumaziba ko, ia Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ingangarir vabaram amiba bagh uari akir.

⁵ Ian ikiziba vaghvagh Israelian anababar ikizibar akurvaghsi, uan danganibar tuivigh me mizuum iki.

⁶ Ia Godin damazimin uari zuamin arazimin gin mangi uari zuegh, God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam bagh, ofa damusi sipsipin nguzibav sogh. Egh ia ofan kam damusi biziba akir, eghti Israelia ofan kamin araziba Ikiavira Itir God, Moses mikemezi moghin, deraghvira dar gin mangam.”

⁷ Gumazamiziba ofa damuasa Atrivim Josaia uabi sipsipin nguzir bar avirim ko, memen nguziba ko, bulmakaun apuriba inigha gumazamizibagh aningi. Sipsipin nguziba ko, memen nguzibar dibobonim, 30,000, ezi bulmakaun apuribar dibobonim 3,000.

⁸ Ezi atrivimin gumazir dapaniba, ofa damuasa uaghan asizir aviriba gumazamiziba ko, ofa gamir

gumaziba ko, Livaibagh aningi. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim Hilkia ko, Godin Dipenimin garir gumazir igharazimning Sekaraia ko Jehiel, me dughiar ekar kamin uaghan ofa damuasa, sipsipin nguzir bar aviriba ko, memen nguziba inigha ofa gamir gumazibagh aningi. Dar dibobonim, 2,600in tu. Egha me 300plan bulmakaun apuriba inigha, God bagh ofa damuasa, ofa gamir gumazibagh aningi.

⁹ Ezi Livaibar gumazir dapanir faragha zuir kaba, Konania uan dozimning Semaia ko, Netanel ko, Livain igharazir kaba: Hasabia ko, Jeiel Josabat, me sipsipin nguzir aviriba ko, memen nguzir bar aviriba ini, dar dibobonim 5,000in tu. Egha 500 bulmakaun apuriba sara ini, ezi asizir kaba bar, me da isa Livaibagh aningi. Eghti me God, Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam bagh, Ikiavira Itir Godin ofa damuam.

¹⁰ Me ofa damuasa biziba bar da akirigha givagha, atrivim mikemezi moghin, ofa gamir gumaziba ko, Livaiba ghua ofa gamir dakozimin boroghin, uan danganibar tuifi.

¹¹ Ezi Livaiba sipsipba ko, memebav suegha, dar ghuziba inigha ofa gamir gumazibagh aningi. Ezi ofa gamir gumaziba ghuziba inigha, ofa gamir dakozimin da kavamadi. Ezi Livaiba asizir iniba amsi.

¹² Moses Osirizir Arazibar Akinafarim mikemezi moghin, Livaiba asiziba aghoregha, Ikiavira Itir Godin ofa damuasa ofan bar isia mighiribar ofa gamir dakozimin tuamin asizir tuziba isa, vaghvagha ikizibar gumazamizibagh aningi. Livaiba arazir kamra misoghezir

bulmakaubagh ami.

¹³ Ofan kamîn bizir God damuasa me mikemezi moghîn, Livaiba sipsipba ko, memebar tuziba inigha avimîn da tue. Egha me bulmakaun tuziba inigha, mîner ruariba ko, mîner epertizibar da avisi. Ezi asizir tuzir kaba bar isigha givazi, me zuamîra da inigha ghua gumazamizibagh anîdi.

¹⁴ Egha gîn Livaiba uari uari bagha asizir tuziba tua egha ofa gamir gumaziba bagha uaghan maba tue, me Aronîn ovavir boriba. Ofa gamir gumaziba ofan bar isia mîghiriba bagha bar ingangarir ekiam gamua, dar ovibar ofa gamua zuima aminim piri. Kamaghîn amizi, me uari uari bagha asizir tuzitaba tuezir puvati.

¹⁵ Ezi ighiaba banger gumaziba kar Asapîn ovavir boriba, me Godîn Dipenimîn uan danganibar tuivighav iti, mati Atrivim Devit ko, Asap ko, Heman ko, atrivimîn akam inigha izir gumazim Jedutun, fomîra me mikemezi moghîn ami. Ezi Livain maba Godîn Dipenimîn tiar akabar garir ingangarim gamua vaghvagha tiar akabar gara iti. Ezi Livain igharaziba me bagha asizir tuziba tue. Kamaghîn amizi, tiar akabar garir gumazir kaba ingangarir danganiba ataghiraghsi nighnighan kogham.

¹⁶ Aruer kamîn, me God Israelia Gitazir Dughiam Gînighnighamin Isam gami. Egha me ofan bar isia mîghiriziba Ikiavîra Itir Godîn ofa gamir dakozimîn dagh ami, mati Atrivim Josaiâ damuasa me mikemezi mokîn.

¹⁷ Israelîn gumazamizir Jerusalemîn itiba, me

dughiar kamın isar kam gami. Egha me 7plan aruebar kagh ikia ghuavira itima, Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam ghua gifa.

18 Me God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam gamizi, a bar deraghaviram oto. A God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isar Israelia fomira amizibagh afira, kar akam inigha izir gumazim Samuelin dughiamın ikegha, iza Atrivim Josaian dughiamın tu. Atrivir igharaziba isar kam gamizi, a deragha otozir puvati. Ezi datirighin Atrivim Josaia, ofa gamir gumaziba ko, Livaiba ko, Judaba ko, Israelia ko, Jerusalemia, me bar isar kam gamizi, a bar deraghaviram oto.

19 Dughiar kamın, Josaia 18plan azenibar atrivimın itima, me God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isar kam bar deraghaviram a gami.

Isipia Judaba ko misogha Josaia misoghezi, an areme

(2 Atriviba 23:28-30)

20 Atrivim Josaia Ikiavira Itir Godın Dipenim akirizir bizir kabar gin, Isipin Atrivim Neko, apaniba ko, misoghasa Isipin midorozir gumaziba inigha Yufretisin Fanemin boroghin itir Karkemisın nguibar ekiamın ghu. Josaia bizir kamın akam baregha uan midorozir gumaziba inigha Isipia ko, misoghasa zui.

21 Ezi Atrivim Neko kamaghin Josaia bagha akam amaga ghaze, “O Judan atrivim, ki adariba nin puvati, egha ni ko misoghasa izir puvati. Kamaghin amizi, ni tizim bagha na misoghasa? God na ko ikia, egha apanibav soghasa nan avira, ezi

ki mangi merara misoghasa. Kamaghin amizi, ni Godin anogoroghan marki. Puvatightima, a ni gasighasigham.”

²² God migirigiar kam Atrivim Nekon akamin Josaia ganingizi an a baregha, midorozim bagha bar ifuegha bar otoke. Kamaghin amizi, Isipia deragh an gan a gifofoghan koghasa, an atrivir korotiam suegha, korotiar igharazim aru. Egha a uan midorozir gumaziba inigha misoghasa Megidon danganir zarim giraghugha, Isipia ko misosi.

²³ Me misogha, Isipian midorozir gumaziba uan barir pibar Judabar amadaghan asavamaga, egha Josaia gase.

Ezi a kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, “Ki kuram inigha gifa. Ia na inigh midorozir danganim ategh mangi igharagh na atigh.”

²⁴ Ezi me karisin a itimin a inigha karisin igharazim gatigha, a inigha Jerusalem ghu. Ezi an aremezima, me an kuam isa an inazir afeziabar mozibar boroghin anefa. Ezi Judaba ko, Jerusalem gumazamiziba, me bar Atrivim Josaian kuarkuvigha, a bagha puv azi.

²⁵ Ezi akam inigha izir gumazim Jeremaia, Atrivim Josaia bagha azirakar ighiar mam osiri. Ezi dughiar kam in iza datirighin, gumaziba ko amizir azir akabagh amiba, me Atrivim Josaia ginighnigha azirakar ighiar kam gamuavira iti. Ezi osimtizar dughiabar, Israelia zurara arazir kam in gin ghua azirakar kam gami. Azirakar ighiar kam, Azir Akabar Akinafarimin iti.

²⁶⁻²⁷ Atrivim Josaia amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da dughiar an atrivir ingangarim faraghavira itimin ikegha ghua, an aremezir

dughiamin tu, da akinafarir me kamaghin diborimin iti, Judaba ko, Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akinafarim. Akinafarir kam uaghan, Josaia Ikiavira Itir Godin Akinafarimin Osirizir Arazibar gintigha amizir arazir aghuibagh eghari.

Apaniba kantri Juda gasighasiki

36

(Sapta 36)

*Joahas Judan atrivimin iti
(2 Atriviba 23:30-35)*

¹ Josaian ovevemın gın, Judaba, an otarım Joahas inıgha, borem an dapanım gıngegha, anemısevezi a uan afezıamın danganı inıgha men atrıvımın oto.

² Joahas 23plan azenıba ikıa Judabar atrıvımın oto. Egha iakınır 3plara Jerusalemin atrıvımın ike.

³ Isipın Atrıvım Neko Jerusalemin iza, atrıvir ingangarımın Joahas agıfa. Ezi Joahas uam atrıvımın itir puvatı. Ezi Atrıvım Neko Judan kantrin gumazamızbagh amıma, me takısın mın dagıaba a ganıdı, dar dibobonım, 3,400 kilogrem silva ko 34 kilogrem gol.

⁴ Ezi Atrıvım Neko, Joahasın dozım Eliakım inıgha a gamızı, a Joahasın danganı inıgha Juda ko, Jerusalemin atrıvımın oto. Neko Eliakımın zıam adegha zıam Jehoiakım a gatı. Egha gın, Neko Joahas inıgha Isipın ghugha kalabuzıar gumazımın mın aneti.

Jehoiakin Judan atrivimîn iti
(2 Atriviba 23:36--24:7)

⁵ Jehoiakim 25plan azeniba ikia, Judabar atrivimîn oto. Egha 11plan azenibar Jerusalemîn atrivimîn ike. Jehoiakim Ikiavîra Itir Godîn damazimîn arazir kurabagh ami.

⁶ Jehoiakim Judabar atrivimîn itir dughiamîn, Babilonian Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba ko iza Judan kantri misosi. Egha Nebukatnesar me abîragha Atrivim Jehoiakimîn suiragha kalabuziar gumazimîn mîn senbar a ikegha, a inigha Babilonîn nguibar ekiamîn ghu.

⁷ Egha Nebukatnesar uaghan Ikiavîra Itir Godîn Dipenimîn aven itarir ekiar maba ko, itarir dozir maba inigha Babilonîn ghugha, uan atrivir dipenimîn da ariki.

⁸ Atrivim Jehoiakim amizir bizir igharazibar eghaghaniba, akînafarir me kamaghîn diborimîn iti, Judaba ko, Israelian Atrivibar Eghaghanibar Akînafarim. Akînafarir kam uaghan Jehoiakimîn arazir kuraba ko, an amizir bizir bar kurar God bar aghuazibagh eghari. Ezi an otarim Jehoiakin, an danganim inigha atrivimîn oto.

Jehoiakin Judan atrivimîn iti
(2 Atriviba 24:8-17)

⁹ Jehoiakin 8plan azeniba ikia, Judan atrivimîn oto. Egha 3plan iakiniba ko, 10plan aruebara Jerusalemîn atrivimîn ike. Egha a Ikiavîra Itir Godîn damazimîn arazir kurabagh ami.

¹⁰ Azenir kamîn, orangtîzimîn dughiam

36:5: Jeremaia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19 **36:6:** Jeremaia 25:1-38; 36:1-32; 45:1-5; Daniel 1:1-2 **36:10:** Jeremaia 22:24-30; 24:1-10; 29:1-2; 37:1; Esekiel 17:12-13

gıvasava amima, Atrivim Nebukatnesar midorozir gumaziba amadazi, me ghua Jehoiakin isa kalabuziar gumazimın mın, a inigha Babilonın ghu. Egha midorozir gumaziba uaghan Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven itir itarir aghuiba inigha Babilonın ghu. Egha Nebukatnesar Jehoiakinın afeziar dozim Sedekaia gamizi, a Juda ko Jerusalemın atrivimın oto.*

Babilonia Jerusalemia ko misogha nguibar ekiam ini

(2 Atriviba 24:18--25:21; Jeremaia 52:1-11)

¹¹ Sedekaia 21plan azeniba ikia, Judan atrivimın oto. Egha 11plan azenibar Jerusalemın atrivimın ike.

¹² Sedekaia Ikiavıra Itir God, an Godın damazimın, arazir kurabagh ami. Ezi akam inigha izir gumazim, Jeremaia, Ikiavıra Itir Godın akamın gun a mıgeima, a uabi abırava an akam barazir puvati.

¹³ Sedekaia bar akaba barazi puvatıgha, navim giraghan aghuagha, Ikiavıra Itir God, Israelian God bagh, uamategh izan aghua. Nebukatnesar faragha uabın gın mangasa Akar Gavgavimın Sedekaia gamizi, a pura Godın ziam dibora ghaze, a zurara Nebukatnesarın akamın gıntıgham. Egha

* **36:10:** 2 Eghaghaniba 36:9 kamaghın mıgei, Jehoiakin 8pla azenibara ikia egha atrivimın oto. Ezi 2 Atriviba 24:8 kamaghın mıgei, Jehoiakin 18pla azenibara ikia atrivimın oto. Ezi 2 Eghaghaniba 36:10 ghaze, Sedekaia a Jehoiakinın Avebam. Ezi 2 Atriviba 24:17 ghaze, Sedekaia a Jehoiakinın afeziar dozim. Fofozir gumazir avıribar nıghnızim, akar 2 Atrivibar itim, a guizbangıra, ezi akar 2 Eghaghanibar itim, a guizbangıra puvati.

36:11: Jeremaia 27:1-22; 28:1-17 **36:13:** Esekiel 17:15

Sedekaia uaghan Atrivim Nebukatnesarin akaba barazir puvatigha, uam an apengan itir puvati.

¹⁴ Ezi ofa gamir gumazibar dapaniba ko, gumazamiziba bar moghira akirim ragha Ikiavira Itir God gasaragha, kantrin igharazibar arazir bar kurar God bar aghuazibagh amua ghuavira iti. Me kamaghin amua, Ikiavira Itir Godin Dipenir Jerusalem in itir a ua baghavira inabazim gamima, an an damazimin mize.

¹⁵ Ezi men inazir afeziabar God, a uan Dipenim ko, uan gumazamizibar apangkuvigha, ivighvigha me mikimasa uan akam inigha izir gumaziba amangi.

¹⁶ Ezi gumazamiziba, akam inigha izir gumazibar akabar aghuagha dar abara me dipovavira iti, ezi Ikiavira Itir Godin aningagharim oto. Egha an aningagharir kam an gumazamizibar ikiavira iti, ezi me a gitaviraghan tuaviba puvati.

¹⁷ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God Babilonin atrivim amadazi, a uan midorozir gumaziba ko iza midorozir sababar Judabagh asighasiki. Egha me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghua gumazir igiavav soghezi me ariaghire. Atrivim gumazir igiaba ko, amizir igiaba ko, gumazamizir ghuriba ko, amughamughiziba sara, bar tong men apangkuvizir puvati. Ikiavira Itir God bar Judaba isa Babilonin atrivimin dafarim gati.

¹⁸ Ezi Babilonin atrivim, Ikiavira Itir Godin Dipenimin itir itarir ekiaba ko, itarir doziba ko, bizir bar aghuiba, ko, Judan atrivim ko, an gumazir dapanibar bizir bar aghuiba, a bar da inigha Babilonin ghu.

19 Ezi Babilonia Godin Dipenim gaborogha Jerusalem avinizir divaziba bar ada akaraghariki. Egha nguibamin aven atrivir dipenim ko, dipenir aghuir igharaziba bar dagh apongezi da isi. Egha bizir iveziba bar pin kozibagh asighasiki.

20 Babilonin atrivim gumazamizir midorozimin ariaghirezir puvatiziba inigha ghua Babilonin kalabuziar gumazamizibar min me ariki. Ezi me pura men ingangarir gumazamizir kinibar min ikia ghua, kantri Persia tugha gavgavigha, Babilon dikabirazir dughiam oto.

21 Israelia fomira uan nguazimin ikia, egha 7plan azenibar vaghvagha dar aven azenir vamira avughsazim nguazim ganingizir puvati. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God faragha Jeremaian akam garugha mikemezir akam, guizbangiram otivasa, Israelia ghua 70plan azenibar Babilonin kalabuziabar min iti. Ezi men nguazim puram avughsa iti.†

Atrivim Sairus kamaghin migei, Judaba uamategh uan nguibamin mangi

(Esra 1:1-3)

22 Sairus kantri Persian atrivimin itir dughiamin, an azenir faraghavira zuimin, Ikiavira Itir God, akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezir akam damighti, a guizin otivasa, a Sairusin nighnizim fezi, an akar kam osirigha, a isa nguazir an ativagha gariba bagha bar da amangi. Eghti akar kam nguazir an

36:19: 1 Atriviba 9:8 **36:21:** Jeremaia 25:11; 29:10 † **36:21:** Ni Ofa Gami 26:33-35, ko Jeremaia 25:11 ko 29:10in gan.

ativaziba bar dar mangiti, gumazir akar kam inigha zuiba, gumazamiziba bagh a diponam.

²³ Kar Persian atrivim Sairusin migirigiam, “Ikiavira Itir God, a Godin uan Nguibamin itim, a nguazimin itir kantriba bar na ganingizi, ki dagh atifa. Egha Judan Distrighin aven Jerusalem in nguibar ekiamin, uan Dipenimin ingarasa na amisefe. Ikiavira Itir God, a Israelia ian God, ia an gumazamiziba, ezi a ia ko iti. Kamaghin amizi, ia uamategh Jerusalem in nguibamin manangam.”

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam**

**The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea